

NEMZETI SZÍNHÁZ
VEZÉRIGAZGATÓI
PÁLYÁZAT

Nemzeti – a nemzet
színháza

Vidnyánszky Attila

2018

Tartalom

BEVEZETŐ GONDOLATOK	3
Struktúraváltás a Nemzeti Színházban	4
Művészi elvek a gyakorlatban	6
JÖVŐKÉP, TERVEK	8
A REPERTOÁR SZERKEZETE	10
Alapvetés	10
Saját bemutatók	10
Befogadott előadások	13
Közös produkciók	14
Vendégelőadások	14
A jövő repertoárja	15
A jelenlegi repertoár	16
A TÁRSULAT	18
Előadások díjai	19
Művészeink művészeti, szakmai díjai	20
A NEMZETI SZÍNHÁZ KÖZÖNSÉGE	22
NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK	24
Alapvetés és a jövő	24
A következő évek feladatainak áttekintése	24
Madách nemzetközi színházi találkozó (MITEM) 2014-2018	24
Rangos külföldi rendezők meghívása	28
Nemzetközi színészműhelyek, szakmai programok	29
Partnerszínházakkal előadáscserék, koprodukciók	32
TURNÉK, FESZTIVÁLSZEREPLÉSEK	34
A turnékról röviden számokban	34
Hazai és külföldi fesztiválok, vendégjátékok	34
A jövőről	36
SZÍNÉSZKÉPZÉS, SZÍNHÁZI KÉPZÉS	37
IFJÚSÁGI PROGRAMOK	40
PROGRAMOK, ESEMÉNYEK	44
KOMMUNIKÁCIÓS STRATÉGIA	48
Külső kommunikáció	48
A Nemzeti Színház PR és marketingmunkája	49
A Nemzeti Színház honlapja	52
KIADÓI TEVÉKENYSÉG (KÖNYVEK, NEMZETI MAGAZIN, SZCENÁRIUM)	56

A NEMZETI SZÍNHÁZ GAZDÁLKODÁSA	61
A gazdálkodás alapelve	61
Gazdasági stratégia.....	61
Beruházások, fejlesztések.....	62
Fejlesztések 2018-tól.....	63
Közhasznú és vállalkozási tevékenység.....	64
MITEM.....	66
A NEMZETI SZÍNHÁZ ARS POETICÁJA	68
RÉSZLETES SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ.....	70

BEVEZETŐ GONDOLATOK

2012-ben benyújtott igazgatói pályázatomban egyfajta vitairat volt, amelyben a Nemzeti Színház intézményének létjogosultsága mellett érveltem. Hiszen egy olyan hazai és nemzetközi értelmiségi elit protestált a kinevezésem ellen, mely tagadta magát a nemzetállami modellt is, mint amely fölött már eljárt az idő.

2011-től életbe lépett a módosított új előadó-művészeti törvény (nem utolsósorban az én kezdeményezésemre is), mely a polgárosuló Magyarország tradicionális kőszínházi struktúráját alapul véve nemzeti színházi státusszal ruházott fel öt vidéki kőszínházi társulatot.

Mindig is feladatomban tartottam, hogy részt vegyek a színházak kulturális közszolgálati funkcióiból fakadó működési elvek kidolgozásában, amelyek a közönségkapcsolatok és a közművelődés, de általában a színházi struktúra megújítását szolgálhatják. Az általam ötödik éve igazgatott budapesti Nemzeti Színház ennek a munkának egyik szellemi központja kívánt és kíván lenni, melynek a hazai és a határon túli magyar színházak érdekképviselőjén túl a jövőben nagyobb szerepet kell vállalnia a kortárs magyar színházművészet eredményeinek nemzetközi elismertetésében is.

Kinevezésem pillanatában elkezdtük szervezni az első MITEM-et, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót, melyet azóta is minden évben megrendezünk, és aminek köszönhetően a Nemzeti Színház mára bekerült a világ színházi vérkeringésébe. A hazai közönség e fesztivál révén számos olyan kiemelkedő produkciót ismerhetett meg, melyeket az európai és Európán kívüli színházművészet emblemikus alkotói, illetve legújabb kísérleti műhelyei hoztak létre. Ezt a vállalkozásunkat, mely a budapesti közönség és az egész hazai színházi szakma elismerését kívánva, újabb térségek színházkultúrájának bemutatásával szeretnénk tovább fejleszteni (a 2018-as MITEM-re ebből a megfontolásból hívtuk meg az arab világ sokszínű kultúráját képviselő társulatokat).

Európai Egyesült Államok vagy egyenrangú európai nemzetállamok szövetsége? – ez ma egy olyan sorsdöntő drámai kérdés a kulturális életben is, melynek nyomán új módon vetődik fel a nemzeti színházak helye, szerepe, aktuális küldetése is. Számomra nem kérdés, hogy a nemzeti önismeret elmélyítésének programját európai kontextusban és párbeszédben kell beteljesítenünk, miközben nyitottnak kell maradnunk az Európán kívüli kultúrákkal való párbeszédre is. Ez a stratégia eddig is hangsúlyosan volt jelen az általam vezetett intézmény működésében, de a jövőben tovább kívánjuk erősíteni nemcsak a színpadon, hanem a kulturális diplomácia és az oktatás területén is.

Pályázatomban pozitív elbírálása esetén (ez a kitétel érvényes a jövőt érintő tervünkkel kapcsolatban) a repertoárban még nagyobb teret szeretnék szentelni a régi magyar drámai emlékeknek, a polgári színjátszás hagyományos hazai értékeinek, valamint az újkori európai szellem nagy narratíváinak, melyek a 16–17. század fordulójától kezdődően újradefiniálták Európát mint keresztény kultuszközösséget, a polgári individuumot mint elsődleges világalakító tényezőt léptetve fel. A magyar drámairodalom klasszikus triászának alkotásai közül a Bánk bán és a Csongor és Tünde már t repertoárunkon szerepel. A megújult társulattal ez év őszén fogjuk színre vinni Az ember tragédiáját, s immár reális célként tűzhetjük magunk elé, hogy a Don Quijote után az újkori drámairodalom másik három „héroszáról”, Faustról, Hamletről és Don Juanról szóló előadások is megjelenjenek a Nemzeti Színház állandó kínálatában.

Ezek a műsorpolitikánkban érvényesítendő alapok az egész társulat, de különösen a pályakezdő színészek számára olyan újfajta identitás létrejöttének az esélyét jelentik, melyben már nem játszható ki egymás ellen a magyarság és az európaiság iránti elkötelezettség. Ennek a kettős identitásnak a révén születhet meg az az új színpadi beszédmód, mely reményem szerint képes lesz még nagyobb számban bevonzani az értéktudatában ma még bizonytalan, de nyitott fiatal közönségréteget.

Struktúraváltás a Nemzeti Színházban

Az elmúlt négy és fél évad alatt a Nemzeti Színház átállt egy új működési rendre. Legfontosabb céloknak azt tartom, ezért nyújtom be a pályázatomat, hogy kollégáimmal együtt folytathassam az elkezdett szakmai munkát, megerősítem ennek a felépült és működőképesnek bizonyult struktúrájának a pilléreit annak érdekében, hogy elmondhassuk: a Nemzeti Színház immár valóban a nemzet színháza.

Ennek az új működési rendnek az elveit már 2012-ben, az előző pályázatban világosan megfogalmaztam. S hogy ezeket a gyakorlatba is sikerült átültetnünk, annak fontos előzményei voltak.

„Én mindig is nemzetiszínházat csináltam” – 2002 táján nyilatkoztam ezt, amikor Márta Istvánnal közösen pályázatunk a Nemzeti Színház vezetésére. Megfogalmazásom nagy felhördülést váltott ki. Nem pályázati szlogen volt pedig, hanem annak a felismerésnek a határozott kifejezése, mely az általam vezetett beregszászi színház 1990-es évekbeli működéséhez kötődött. A kárpátaljai kisebbségi létben nem volt véletlen, hogy Illyés Gyula mellett a magyar és a nemzeti jelzők is szerepeltek az általam verbuvált beregszászi társulat megnevezésében: Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház. 1993-ban egy akkor 170 ezer főt számláló, ma már vészesen fogyó, alig 130 ezres közösség iránti felelősségérzet vezetett. Hamar világos lett számomra: a színházba járás ebben a léthelyzetben többet és mást jelent, mint csupán esztétikai élvezetet. Tisztáznom kellett a viszonyomat saját nemzetemhez – annak kisebbségi és anyaországi részéhez, valamint a nemzeti színjátszás hagyományától elválaszthatatlan szimbolikus tartalmakhoz is. E programomat kezdettől nem a nemzeti(ségi) helyzetbe bezárva vagy bezárkózva, hanem nemzetközi kontextusban képzeltem el megvalósítani – ami egyfelől magyar–oros–ukrán „geopolitikai” helyzetünkből fakadt, illetve abból adódott, hogy a beregszászi társulat csakhamar nemzetközi fesztiválokon is megmérette magát keleten és nyugaton egyaránt.

A színpad és a közösség (és nem csupán a közönség) viszonylatában számomra meghatározóvá vált egy esztétikán túli fogalom: a szolgálat. A közösség lehet egy város, egy megye, valamely kisebbségi helyzetben élő csoport – és lehet a nemzet is. Ezért amikor arról beszélek, hogy a Nemzeti Színház a nemzet színháza, akkor az intézményünket fenntartó egész közösséggel, vagyis a nemzettel szembeni felelősségünkről beszélek.

A beregszászi társulat művészi eredményeire és morális alapjaira épült 2006-tól a Csokonai Színház új működési modellje, amely 2011-ben nagyban hozzájárult a három évvel korábban megalkotott Előadó-művészeti Törvény módosításához, melynek eredményeként stabilizálódott a kőszínházak helyzete.

Eddig az esztétikán túli területekről volt szó. De vajon megfogalmazható-e, mit jelent a nemzeti jelző esztétikai értelemben? Alapvetően két dolgot. Az egyik – mint azt már bevezetőmben jeleztem –, hogy művelnünk és kutatnunk kell a színház csak ránk jellemző nyelvét, beszédmódját, és nyitottá kell válnunk más nemzetek színházi kultúrája iránt.

A nagy kihívás, amelyre 2013-ban szövetkeztünk, és amire az akkori pályázat alapján megbízást kaptam, hogy ezt a két elvet egyidejűleg kell tudnunk érvényesíteni. Hallatlanul izgalmas feladat szélesre tárni a kapukat, és sokféle ízlésű, esztétikai felfogással, világlátással bíró más-más generációhoz tartozó magyar és külföldi alkotókat felléptetni, illetve egy-egy produkció létrehozásában együtt is működni velük.

Az egész magyar színházi szakma, kiváltképpen az elkövetkező színházcsináló generációk számára fontos, hogy létrejött a MITEM, amely révén láthatjuk, hol tart a világ színjátszása, s hogy mi az, amivel az európai és a globális kultúrát csak mi magyarok tudjuk gazdagítani. Ezzel kapcsolatban mindig Bartók Bélára és Kodály Zoltánra szoktam hivatkozni, akik úgy tudtak nemzetközilek és korszerűek lenni, hogy nemzeti elkötelezettségű szellemi entitások maradtak.

2013-ban újradefiniáltuk az intézmény alapfeladatait. A saját repertoár építésén túl programszerűen vállaltuk a határon túli és a vidéki színházak, valamint a magyarországi nemzetiségi társulatok előadásainak befogadását. A Nemzeti Színház rendszeresen turnézik vidéken, és mára már számos külhoni területen is megfordult a Kárpát-medencében – az utóbbi évtizedekben soha ennyi tájelőadása nem volt a Nemzeti társulatának.

Megalapítottunk egy nagy nemzetközi fesztivált, a fentebb már említett Madách Nemzetközi Színházi Találkozót. Egy sor fontos ügynek lettünk kezdeményezői, és befogadói számos kiemelt eseményeknek, programnak. A teljesség igénye nélkül: a roma holokauszt emléknapja, nagycsaládosok fogadása, a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek tehetséggondozó Varázscsepp gálája. Felkaroltuk a befogadói színházak ügyét, kezdeményezői voltunk az amatőr színházi mozgalom, a falusi színjátszás ügyének is: 2018 tavaszán a magyar kultúra napjához kötődően a Nemzeti Színház már harmadik alkalommal adott otthont a Pajtaszínházi Szemlének: az idén 19 megyéből 250 színjátszót, összesen több mint kétezer vendéget fogadtunk. A három év alatt 62 település színjátszóköre mutatkozott meg a szemléken, túlnyomó részük a program révén alakult meg vagy alakult újjá. Működtetünk egy közös oktatási programot a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karával, megvalósítva ezzel a duális képzési modellt a színészoktatásban.

Felfogásom szerint mindezek nem plusz vállalásai a Nemzetinek, hanem alapfeladatai, melyek révén közszolgálati funkcióját teljesítheti be. Ez döntő és lényegi különbség az előző korszakok működési rendjéhez képest. Olyan feladatok ezek, amelyeket más, kiemelt kategóriába sorolt színházak is felvállalhatnak, de a Nemzetinek, úgy gondolom, ez státuszából fakadó kötelessége fenntartóival, a magyar adófizetőkkel és a külhoni magyar közösségekkel szemben.

Ez a struktúra a harmadik évadra kezdett rendszerszintűen működni – finomítása, javítása újabb és újabb feladatokat ró ránk. Ezek között már itt kiemelném a színházi előadások mozgóképi rögzítését, amit mindezidáig nem sikerült megvalósítanunk, pedig a társulat színészei ezt joggal várják el tőlünk. Ez egyébként nem csupán a Nemzeti problémája, hanem az egész színházi szakmáé, melynek elemi érdeke volna a színész társadalmi szerepének, nimbuszának helyreállítása. De a rendezői teljesítmények dokumentálása tekintetében is szükség volna arra, hogy ezt a területet kiemelten kezeljük. Ma ugyanis ritkán készülnek olyan felvételek (és/vagy előadások alapján tévéjátékok), amelyek a jövő számára jó minőségben őrzik meg a színházi produkciókat (annak idején szakmaiság tekintetében példaértékű volt Ruszt József Don Carlosának vagy E. Barba Oxhyrincusának filmváltozata, a Kezdetben volt az eszme, melyeket az előadások létrehozói jegyeztek).

A pályázat alábbi fejezeteiben két dologról szeretnék tételesen számot adni: arról, amit teljesítettünk, és arról, amit a jövőben tervezünk. Ezt megelőzően azonban három konkrét példán szeretném bemutatni, hogyan is néz ki művészi gyakorlatomban az a működési modell, mely 2013-tól folyamatosan épül, s reményem szerint 2023-ra kiteljesedhet, új dimenziót nyitva – talán nem csak a Nemzeti, hanem az egész magyar színházi szakma számára.

Művészi elvek a gyakorlatban

1. Elsőként a Nemzeti Színház ifjúsági programjának idén beindított új elemét emelném ki: előadásaink osztálytermi változatának létrehozását, melynek első darabja a János vitéz, a második Katona József Bánk bánja volt, amelyeket továbbiak is követnek majd: a Csongor és Tünde és Az ember tragédiája.

A Bánk bán rendezői munkásságomban kivételes helyet foglal el, hiszen 2002-ben a frissen átadott Nemzeti Színházban ezzel debütáltam. E prózai változat színre vitele után az elmúlt tizenöt év során a műfaji határok átjárhatósága és az eredetiség kérdése kezdett el foglalkoztatni. Az opera Nádasdy-féle átírat helyett az Erkel által véglegesnek tekintett, „kolozsvári” verziót rendeztem meg, 2017 szeptemberében pedig párhuzamosan állítottam színre a Bánk harmadik, bariton változatát az Erkel Színházban, a drámai verziót pedig mint kamaradarabot a Nemzetiben. Ezek után készült el a mű tantermi formája, azzal a céllal, hogy ez az úgymond nehezen érthető kötelező olvasmány, a hazaszeretet és a szerelem konfliktusát kibontó történet transzparenssé váljon a diákok számára. Verebes Ernő átíratának maihoz közelítő nyelvezete lehetővé tette, hogy a drámai cselekmény csomópontjain megszólaltassam a szerepeket alakító színinövendékeket, a Kaposvári Egyetem Cserhalmi György vezette osztályának tagjait is. Tettem ezt abban a reményben, hogy a középiskolás közönség a náluk csak néhány évvel idősebb játékosok aktív viszonyát látva maga is készzetést fog érezni a drámai konfliktus személyes átélésére, mélyebb olvasatára.

Ezzel a vállalkozással a beavatott színháznak azt a múlt század hatvanas éveire visszanyúló hazai hagyományát kívánom folytatni, mely – jóllehet sűrített formában – az adott drámát mint műegészet viszi színre, miközben arra is módot talál, hogy a színház jövőjéért közönségét megszólítsa. S teszem ezt azzal a kettős pedagógiai céllal, hogy a felnőtt-lét küszöbén álló kamaszok, miközben műveltségüket gyarapítják, nemzeti identitástudatukban is megerősödjenek.

A klasszikus drámáinkat népszerűsítő missziónk elindítása mellett ez a négy és fél év arra is lehetőséget adott számunkra, hogy a különböző művészeti ágakat egyesítő totális színház eszménye jegyében olyan előadásokat hozzak létre, melyekben a költői és/vagy prózai szövegek verbális nyelvezete mellett egyenrangú szerepet játszik a tánc gesztusnyelve és a zene érzéki közegteremtő ereje.

2. Ez a törekvésem több rendezésemben is tetten érhető, de talán a legeklatánsabb módon a 2017 márciusában bemutatott Csíksomlyói passióban mutatkozik meg. Számomra nem volt kérdés, miért fontos, miért van létjogosultsága ma egy passiótörténetnek. Mint ahogy kezdettől fogva világos volt előttem, hogy az előadás igazán csak a csíksomlyói nyeregben teljesebbé válhat. Azt érzem és remélem, hogy öt év munkájának eredményeként ott fog valóságossá válni, a maga tejjességében megnyilvánulni a „Nemzeti Színház a nemzet színháza” gondolat.

A Csíksomlyói passió Nemzeti Színházbeli bemutatóját követő visszajelzések számomra azt bizonyították: ez a fajta totális színház nagyon is járható útja annak, hogy egy új, nekünk való színházi nyelv szülessék. A Magyar Nemzeti Táncgyűttes ebben a produkcióban nemcsak a

néptánc alapú koreográfiával volt jelen: az együttes szövegmondóként is fellépő tagjai tökéletes biztonsággal találtak rá arra a nyelvállásra, amelyen az általunk fölhasznált 18. századi iskoladrámák íródtak, igazolva Kodálynak azt az állítását, hogy egy adott korban a népdal, a néptánc és a költészet nyelve nem választható szét egymástól. Úgy gondolom, végzős színészhallgatóim számára a táncosoknak ez a nyelvi többlete egy életre szóló tapasztalattal szolgált, mint ahogy a visszajelzések alapján fordítva is működött a művészetek közötti párbeszédnek ez a közvetlen módja. Ahhoz, hogy a népi dramatikus táncnyelv megújuljon, minden bizonnyal a koreográfus sem nélkülözheti a történetmesélésnek azt az eszköztárát, és azt a bátorságot sem, amellyel mi rendelkezünk, amikor például Szöcs Géza kortárs költői átíratát a Berecz András által megszólaltatott vallásos népénekekkel társítjuk össze. De a nagy próba, az igazság pillanata még előttünk áll! Több száz erdélyi énekes és táncos közreműködésével, több tízezres nézőközönség előtt adjuk elő a Passiót az összmagyarságnak az elmúlt három évtized alatt újra megszentelt kultuszhelyén, a csíksomlyói nyeregben. Amióta ennek híre ment, egyre több határon inneni és túli településről kapunk meghívást, ami számomra azt jelzi, hogy a nemzetegyesítés spirituális aktusára immár a magyarság egészében föltámadt az igény.

3. Az egész Kárpát-medencére kiterjedő program után harmadikként azt a projektet vázolnám fel, mely, ha megvalósul, a magyar színházi élet egésze számára új nemzetközi távlatokat nyithat. Az 1993-ban Theodoros Terzopoulos által Delphoiban alapított Színházi Olimpia egyelőre még kevésbé ismert Magyarországon. Ennek talán az az oka, hogy a magyar színházkultúra mindezidáig nem került a szervezőbizottság látókörébe. Csupán Anatolij Vasziljevnek köszönhető, hogy 2001-ben, a Jurij Ljubimov által Moszkvában rendezett III. Színházi Olimpia önálló szekciójában, mely a „Szkíta összevont tekintete” címet viselte, és a programban az antropológiai szemléletet, Eurázsia tradicionális színházkultúráját képviselte, a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház is részt vehetett. Az akkori olimpia teljes programját a tízmillió Moszkvában egymillió ember látta. Nagy esemény az általam vezetett Nemzeti Színház életében, hogy meghívást kaptunk a 2019-ben Szentpéterváron rendezendő nyolcadik olimpiára. Ez indította el bennem azt a gondolatot, hogy 2023-ban, amikor a kilencedik Színházi Olimpia lesz esedékes, és a MITEM-re reményem szerint éppen a tizedik alkalommal kerül majd sor, mi is vállalkozhatnánk e nagyszabású rendezvény megszervezésére. Ez a magyar kulturális élet hasonlóan kivételes eseménye lehetne, mint a sport világában a 2017-ben megrendezett úszó vb volt, mely véleményem szerint végleg felülírta a „merjünk kicsik lenni” szlogent. Ám pontosan tudjuk: ahhoz, hogy ez az álom öt év múlva megvalósuljon, kulturális és szűkebb színházi közéletünkben már most el kell kezdenünk a párbeszédet, a jobbára mesterségesen generált konfliktusok feloldását.

A fentiek jegyében nyújtom be pályázatomat a Nemzeti Színház vezérigazgatói posztjára, remélve, hogy a második ciklusban folytathatjuk a megkezdett munkát.

Budapest, 2018. január 30.

Vidnyánszky Attila

JÖVŐKÉP, TERVEK

A pályázat különböző részfejezeteiben nagy hangsúlyt kap mindaz, amit az elmúlt négy és fél évadban már megvalósítottunk: a felépített új működési rend keretében elért eredményeink a repertoárépítéstől a nemzetközi kapcsolatokon át a gazdálkodásig. Ezekre alapozva fogalmazható meg ugyanis, hogy mit tervezünk a jövőben. Röviden: azon az úton kívánunk tovább haladni, amin az elmúlt évadokban jártunk. Az egyes részfejezetekben a jövőre vonatkozó tervekről részletesebben is szólnunk. E helyütt csak a legfontosabbakat, az irányokat és a hangsúlyokat mutatókat említjük meg, mintegy áttekintésként.

- Olyan stabil repertoárral rendelkezünk, amely lehetővé teszi, hogy az évi bemutatószámot csökkentsük. Maximum 7-8 új produkció születik majd évadonként, amelyek így hosszabb próbaidőszakkal, elmélyültebb műhelymunkával valósulhatnak meg. Ezzel az intézmény alkotói, kísérletező jellegét kívánjuk erősíteni.

- A társulatban a 2017/18-as évadban jelentős fiatalítás történt hat frissen végzett kaposvári diák szerződtetésével. A következő évadokban is tervezzük fiatalok felvételét. Számomra a társulat a színház egészségét jelenti, nem csupán a színészeket. A jövő szempontjából fontos hangsúlyozni: azokkal a közvetlen munkatársaimmal képzelem el a munkát a jövőben is, akikkel együtt dolgoztam már korábban is, illetve azokkal a munkatársakkal, akiknek egy jelentős része 2002 óta a Nemzeti Színházban dolgozik – nagyszerű szakemberek mindannyian.

- A stabil repertoár és a kiváló társulat lehetővé teszi, hogy különleges, nagyszabású produkciókat, projekteket tervezzünk.

* Az első ezek sorában a Csíksomlyói passió szabadtéri verziója lesz a csíksomlyói nyeregben 2018. augusztus 18-án, amelyet a következő évadban nyolc állomásos turné követ vidéki és külhoni helyszíneken (Esztergom, Kisvárd, Gyula, Marosvásárhely, Szatmárnémeti, Beregszász, Komárom és Magyarföld).

* A 2018/19-es évad elején Az ember tragédiáját is nagyszabású verzióban készítjük el a megfiatalított társulattal. 2020-ra pedig Trianon címmel tervezünk előadást a békediktátum 100. évfordulójára.

* A színházi működésünkön belől belől új irányt jelent a nyitás a film felé. Ennek legfontosabb eleme a Bánffy Miklós regénytrilógiájából készülő több részes tévésorozat lenne. A mű, a téma alkalmas arra, hogy bemutassuk a Trianon előtti világot, és föltegyünk a kérdést: hogyan jutottunk el nagy nemzeti katasztrófánkhoz. Egy méltó sorozat alkalmas volna arra is, hogy újrapozicionáljuk a magyar színházi elitet, lehetőséget biztosítva az új színészgenerációk bemutatkozására. Egy ilyen terv nyilván meghaladja lehetőségeinket, ezért a megvalósításhoz partnereket keresünk.

* Nem feledkezhetünk meg az előadások méltó rögzítéséről sem – ez nem csupán nemzeti ügy, hanem az egész színházi szakmáé. Olyan módon kell a rögzítések rendjét kitalálni, hogy a televízióban is vetíthető verziók készülhessenek, amelyek jó és élvezhető minőségben őrzik meg a fontos előadásokat az utókor számára.

- Hangsúlyos színházi jelenlétet tervezünk a 2020. szeptember 13-20. között Budapesten megrendezendő 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson, a világ katolikusainak négy évente rendezett legjelentősebb eseményén. A szervezőbizottság tagjaként javaslom, hogy szülessenek a magyar szentek életét bemutató 20-30 perces darabok (drámapályázat keretében), amelyeket profi és amatőr társulatok is előadhatnak szerte a városban. A színházi események központja a Nemzeti Színház lenne.

- Nemzetközi téren is tovább kívánjuk fejleszteni kapcsolatrendszerünket. Büszkék vagyunk arra, hogy 2019-ben a szentpétervári Színházi Olimpián ott lesz a Nemzeti két saját és egy egészen különleges előadással: az Alekszandrinszkij Színházzal koprodukcióban készülő A Karamazov testvérekkel.

- Madách Imre születésének 200. évfordulóján, 2023-ban pedig azt szeretnénk, ha Budapest lehetne a színházi világ fővárosa, vagyis ha mi magyarok rendezhetnénk meg a Színházi Olimpiát a MITEM 10. évében.

A REPERTOÁR SZERKEZETE

A Nemzeti Színház repertoárját a 2013 ősztől kiépülő új működési modell jegyében új elvek és gyakorlat mentén alakította, építette fel, amely a pályázat beadásakor 47 címből áll (*a listát lásd a fejezet végén*). Ahhoz, hogy erről a repertoárról beszélhessünk, pontosítani kell, hogy az új modell összefüggésében mit értünk repertoáron, amelynek összetétele, struktúrája és arányai döntően eltérnek attól, ami a Nemzeti korábbi éveit jellemezte.

Alapvetés

A Nemzeti Színház saját bemutatói mellett, amelyek a kínálat gerincét adják, a repertoár részét képezik azok a befogadott előadások is, amelyek nem a Nemzeti Színházban születtek, de rendszeresen szerepelnek a Nemzeti műsorán, és azok a közös produkciók is, amelyeket partnereinkkel hoztunk létre, és ugyancsak rendszeresen szerepelnek nálunk. A műsorkínálat fontos részét alkotják a vendégelőadások: a vidéki és határon túli, kisebb számban külföldi produkciók, amelyek egy-egy alkalommal szerepelnek a Nemzetiben.

Az évadonként átlagosan játszott előadások egynegyede befogadott, közösen létrehozott produkció vagy vendégelőadás. (Továbbá évadonként 50–60 előadást játszik a Nemzeti a színház falain kívül: fesztiválokon, valamint úgynevezett „tájelőadásokon” vidéken és a Kárpát-medence magyarok lakta területein – *erről bővebben lásd a „Turnék, fesztiválszereplések” fejezetet*).

A Nemzeti Színház repertoárjának alappillérei az úgynevezett klasszikus triász darabjai: a már bemutatott Bánk bán és a Csongor és Tünde, valamint Az ember tragédiája, amelynek bemutatójára 2018 októberében kerül sor, az én rendezésemben. Mivel fiatalokkal képzelem el a Tragédiát, most váltunk alkalmassá erre azzal, hogy a 2017/18-as évadban megfiatalodott a társulat. A 2013 óta épülő új repertoárban a nemzeti kánon fontos alpműveként szerepel a 20. század legidőtállóbb drámája, a Tóték is.

Ha a magyar (dráma)irodalom felől vizsgáljuk a repertoárt, elmondhatjuk, hogy tág keresztmetszetet kínálunk: Petőfitől és Szigligeti Edétől Molnár Ferencen, Tamási Áronon és Bánffy Miklóson át olyan „kortárs klasszikusokig”, mint Weöres Sándor vagy Juhász Ferenc, és olyan szorosan vett kortárs szerzőkig, mint Zelei Mikós, Szilágyi Andor, Szarka Tamás, Verebes Ernő. A külföldi drámairodalom felől nézve Euripidésztől, Shakespeare-en, Csehovon és Brechten át a kortárs orosz Viripajevig ível a kínálatunk.

Saját bemutatók

Sokféle szempont szerint csoportosítható a 2013 szeptembere és 2017 decembere között tartott 51 saját bemutató. Ezek közül a szempontok közül néhányat szeretnék csupán kiemelni – azokat, amelyek a repertoár kialakításának elvét és gyakorlatát érintik, és amelyek mentén a következő évadok is épülnek majd.

Történelmi tudat – nemzeti emlékezet

Szimbolikus gesztusnak szántam, hogy éppen a Vitéz lélek legyen az általam vezetett Nemzeti Színház első bemutatója, az én rendezésemben. Tamási Áron darabja az Észak-erdélyi bevonulás idején született, és az első világháború után játszódik. Életigenlő módon és derűvel példázza, hogy minden újakezdés alapja a múlt traumáinak bevallása, s hogy mi, magyarok e tekintetben hihetetlenül életerős, talpra állni képes nemzet vagyunk. Ez az előadás a környező országok magyar közösségeihez is eljutott (*bővebben erről a „Turnék, fesztiválszereplések” fejezetben.*)

A történelmi tudat erősítése jegyében három előadás született: a holokauszt emlékére (Pilinszky: KZ-oratórium); az első világháború kitörésének 100. évfordulójára (Fekete ég – A fehér felhő); valamint az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára (Tóth Ilonka). A történelmi tematika számos más előadásban is fontos hangsúlyt kap: A Gulag virágai a szovjet munkatáborok áldozatainak állít emléket, az Isten ostora a népvándorlás korában, a hun király, Attila idejében játszódik. A Fedák Sáriról és a Mezei Máriáról szóló önálló esteken két művészsorsot ismerhetünk meg, melyek közel hozzák a 20. század 30-as, 40-es, 50-es éveinek emberpróbáló történelmi szituációit. Galambos Péter két rendezése – Boldogságlabirintus, Szeszélyes nyár – pedig a közelmúlt, a 60-as, 70-es évek Közép-Európájának valóságát láttatja a művész-egzisztencia válságán keresztül. A jövő évadokban is tervezzük ennek a történelmi vonulatnak a folytatását, amelynek egyik fontos állomása 2020-ban egy Trianonról szóló előadás lesz.

A Nemzeti Színház kiemelt feladata – összefüggésben a nemzeti emlékezet kérdéskörével – a magyar drámaidőalom értékeinek újrafelfedezése, az elfeledett szerzők helyzetbe hozása, ritkán játszott műveik újbóli műsorra tűzése. Így került bemutatásra Molnár Ferenc 1916-ban született különleges, elfeledett műve, amelynek témája az első világháború: A fehér felhő (amelyhez felvonásnyi történelmi előhang készült Fekete ég címmel). Ezen művek sorába tartozik a már említett Isten ostora, amely Bánffy Miklós A nagyúr című drámája nyomán született, valamint Pilinszky KZ-oratóriuma is.

2018 nyarán útjára indítunk egy sorozatot az egyik fontos partnerintézményünkkel, a Gyulai Várszínházzal, amely a magyar történelmi drámákat, a ritkán játszott műveket és szerzőket állítja reflektorfénybe. Közülük Németh László, Weöres Sándor, Sütő András nevét érdemes elsősorban említeni. A sorozat első darabja Székely János történelmi drámája, a Caligula helytartója lesz, Szász János rendezésében. A bemutatóra 2018 nyarán, Gyulán kerül sor (az ősbemutató ugyanitt volt negyven esztendeje, 1978-ban), és az előadás a következő évadban be fog kerülni a Nemzeti Színház repertoárjába is.

Identitás, szakralitás, teatralitás

A hitről, a hitét kereső emberről szóló előadások is jelentős hangsúllyal szerepelnek a repertoárban. A már említett Vitéz lélek mellett Ibsen Brandja, Gorkijtól az Éjjeli menedékhely, Ghelderode-tól Az Úr komédiásai, a Honegger–Claudel zeneszerző–költő szerzőpáros monumentális műve, a Johanna a máglyán és a kortárs orosz Viripajev Részegség című drámája és a Mária testamentuma példák erre. Sokféle nézőpontból, többféle stílusban, színházi nyelven szólnak ezek az előadások ugyanarról – az emberi létezés transzcendens dimenziójáról. És ebben a sorban említendő a Csíksomlyói passió is.

Ez az előadás több szempontból is világosan mutatja törekvéseinket. Nemcsak szakrális témája, továbbá a bibliai, az archaikus népi, az oktató célzatú vallásos és a kortárs költői szövegek egyidejű használata miatt, hanem azért is, mert annak a kísérletezésnek, kutatásnak is egyik fontos állomása, amelyet alkotótársaimmal a magyar színházi nyelv, a csak ránk jellemző megszólalási mód feltárása érdekében folytatunk. A Zsuráfszky Zoltán és Vincze Zsuzsanna vezette Magyar Nemzeti Táncegyüttessel – amely több közreműködő társulatnál: alkotótársunk – együtt gondolkodva-kutatva keressük azt a korszerű színházi nyelvet, amelyben a drámai és a költői szöveg (legyen az archaikus vagy kortárs), a mozdulat, a gesztus, a tánc, a zene, a látvány egysége valósulhat meg.

Úgyszintén kulcskérdés a történetmesélés korszerű színházi nyelvének kutatása. Zilált, széttöredezett világunkban újra felértékelődik közös történeteink jelentősége. A közönség is nagyon igényli ezeket, ami komoly kihívást jelent a színpadi alkotók számára. Azt gondoljuk, hogy ebben nekünk, magyaroknak nagy segítségünkre lehetnek a népballadák vagy Arany János történetmesélési technikája, amelyet a foszlányszerűség, az elliptikus szövegalkotás, az elhallgatások és kimondások drámai váltakozása jellemez.

A Csíksomlyói passió ebben a vonatkozásban az elmúlt öt évad eredményeit összegzi, és iránymutató a jövőre nézvést is. Terveink szerint az előadásnak 2018 augusztusában a szabadtéri verziója is elkészül Csíksomlyón, a nyeregben, az összmagyarság legjelentősebb zarándokhelyén. Ez az előadás a mi felfogásunk szerint nemcsak a repertoár egyik darabja, hanem kiemelten fontos ügy, amely jól mutatja: a Nemzeti a nemzet színházaként tekint önmagára, s ennek szellemében határozza meg feladatait.

Rendezők, műhelyek

A társulat összekovácsolása és bizonyos esztétikai és tartalmi hangsúlyok érvényestése okán elsősorban az én rendezéseim határozzák meg a repertoárt. Emellett rendkívüli jelentősége van annak, hogy visszatérő rendezők dolgozzanak a társulattal, önálló alkotói műhelyeket hozva létre. Ilyen Viktor Rizsakov – a Sztanyiszlavszkij által alapított moszkvai Művész Színház rendezője és színiakadémiájának tanára, a Mejerhold Központ vezetője –, aki nálunk az Éjjeli menedékhely, a Részegek színpadra állítója volt (ő jegyzi az eredetileg Debrecenben készült Fodrásznőt), és a következő évadban is dolgozni fog a társulattal. A grúz David Doiashvili is közönségsikert aratott nagyszabású, érzelmes rendezéseivel (Szentivánéji álom, Cyrano). Következő bemutatója nálunk a Tartuffe lesz. A nagy európai mesterek egyike Silviu Purcărete, aki az Ahogy tetsziket állította színre, és vele tervezzük bemutatni Csehov Cseresznyés kertjét is. A magyar színházi életben önálló arculattal bíró Zsótér Sándornak az elmúlt időszakban saját „repertoárja” alakult ki nálunk: Brand, Galilei élete, Hippolitosz – ebben az évadban pedig Brecht A gömbfejűek és a csúcsfejűek című darabját viszi színre. A visszatérő rendezők között említhetjük Galambos Pétert (Boldogságlabirintus, Szeszéyes nyár, „Csak szólani egy szót mint ember”) és Kiss Csabát (Szenvedély, Házasság Palermóban) is.

Iskola és színház

Az általam rendezett magyar alapművek közül kettőt, a János vitézt és a Bánk bánt külön is érdemes kiemelni. Petőfi elbeszélő költeményének színpadra állításával az volt a szándékom, hogy a főszereplő próbatételes kalandorát a mai gyermek-néző is a sajátjának, a hőssé válás hiteles példájának tekinthesse. Ugyanakkor Petőfi versben elbeszélte meséje újra bevezeti a nézőket a színház költői dimenziójába, egy emelkedettebb viszonyrendszerbe, mely egy magasabb rendű igazság létezését teszi jelenvalóvá a fiatalok számára.

A nézők beavatása mellett az előadás megvalósítási folyamata a színészhallgatók számára is egyfajta beavatást jelentett: a János vitézt a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének és a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatóinak a közreműködésével mutattuk be. A diákok egy nagyszabású produkció születésében vehettek részt, több szerepet alakítva, az előadás egy részében központi szerepet játszva ismerkedtek a színészmesterség gyakorlati fogásaival. A máig műsoron lévő előadásba mindig újabb és újabb növendékek állnak be a már végzetek helyébe (*részletesen szólunk erről a „Színészképzés, színházi képzés” fejezetben*).

A Bánk bánt is említhetjük ebben az összefüggésben: azon túl, hogy ez a produkció elsősorban a fiatal nézőket kívánja megszólítani, a benne szereplő kaposvári színészosztály részvételével, a nagy előadással párhuzamosan megszületett Katona drámájának tantermi verziója, a Bánk-

misszió is, amely reményeink szerint sok iskolába eljut majd a rendhagyó irodalmi órákra *(bővebben erről az „Ifjúsági programok” fejezetben szólunk)*. Ez is azt mutatja, hogy az előadások egy részében a létrehozás folyamata túlmutat magán a produkción, egyfajta tágabb kontextusba helyezhető – az előbb említettek esetében ez az oktatás.

Arra is fontos kitérni, hogy a Nemzeti hat éves kortól kínál alkalmakat a színházba járására (a Kölyöknepok programjai a még kisebbeknek is szólnak). Az előadások sorában az Éden földön jelenti a belépőt, a nagyobbak számára pedig az iskolai irodalomtanításhoz is illeszkedő János vitéz és a most készülő Egri csillagok. A kamaszoknak a Csongor és Tünde, a gimnazistáknak, fiatal felnőtteknek a Szentivánéji álom és a Bánk bán szerepel a kínálatunkban.

A repertoár egy része az ingyenes előadások körébe tartozik. A 2017/18-as évadban elindítottuk a #nemzetiadiakokért programot, amelyet modellértékűnek szánunk *(részletesen erről az „Ifjúsági programok” fejezetben szólunk)*. Négy előadásunkat: a János vitézt, a Csongor és Tündét, a Tóth Ilonkát és a Fekete ég – A fehér felhő című darabokat a diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenessé tettük. A repertoárnak ez a része a 2018/19-es évadban a Bánk bánnal, majd Az ember tragédiájával bővül.

Elfogadhatatlan, hogy az „esélyegyenlőség korában” sok család nem engedheti meg magának a kultúra „luxusát”, a családi költségvetésből nem futja arra, hogy a gyerekeik legalább egyszer egy évben színházba menjenek. Mi a Nemzeti Színházban tettünk egy határozott lépést azzal, hogy négy nagyszínpadi előadásunkat ingyenessé tettük. A magyar irodalom két alaplátványáról, valamint az első világháborúra és az 1956-ra emlékező darabokról van szó, amelyek jól beilleszthetők a tanmenetbe is. A félreértések elkerülése végett: legnézettebb előadásainkról van szó, a János vitézt akkor sem tudtuk elégszer műsorra tűzni, amikor még fizetni kellett a jegyekért.

Azt gondoljuk, ez a kezdeményezésünk modellértékű: a kultúrához való hozzáférés elősegítésének egyik hatékony módja, mely hozzájárul az esélyegyenlőtlenség csökkentéséhez, és mint modell mások számára is átvehető, alkalmazható.

Ősbemutatók

Érdekes és fontos mutató lehet az ősbemutatók száma is. A jelenlegi repertoárban tíz ősbemutató szerepel: Tóth Ilonka, Éden földön, A krokodilus, Betyárjáték, Szenvedély, Szindbád, A Gulag virágai, A föltámadás szomorúsága, Halj meg és nagy leszel. A Csíksomlyói passió anyaga is teljesen új, erre az előadásra készült, a Fekete ég, amely Molnár Fehér felhőjének felvonásnyi előhangja, szintén új szöveg. Az ősbemutatókhoz a Bajor Gizi Szalonban futó valamennyi, összesen hét önálló estet is hozzászámíthatjuk.

Az elmúlt öt évadban összesen 18 ősbemutatónk volt. A pályázat beadásakor már készül az Egri csillagok színpadi változata Zalán Tibor átírásában, mely szándékunk szerint több lesz, mint egy színpadra adaptált regény: új színpadi mű születik majd.

Befogadott előadások

A Nemzeti Színház 2013/14-es évada a megújulás jegyében telt. Összesen húsz előadás alkotta a színház repertoárját, ebből nyolc volt új bemutató, tizenkettő pedig a debreceni, illetve a beregszászi színházi műhelyekben létrehozott fontosabb előadásokból került ki. Az új bemutatókon kívül már 2013 őszétől folyamatosan játszottuk azt a tizenkét előadásból álló „hozott” repertoárt, amely a színház új arculatának megfelelően gazdag műfaji kínálatot tudott igényes szórakozást nyújtani.

Játszottuk a világirodalom remek komédiáit (Feydau: Bolha a fülbe, Molière: Scapin, a szemfényvesztő, Csehov: Egyfelvonásos komédiák), a magyar drámairodalom klasszikus vígjátékait (Csokonai: Karnyóné és Szigligeti: Liliomfi), a kortárs magyar színházművészet nyelvezetének megújítására törekvő alkotásokat (Csehov: A három nővér; Zsukovszkij–Szénási–Lénárd: Mesés férfiak szárnyakkal; Juhász Ferenc: A szarvassá változott fiú; Örkény: Tóték), a hazai és nemzetközi fesztiválokon már sikert aratott kortárs orosz drámát (Szergej Medvegyev: Fodrásznő), Földes László Hobo Viszockijt megidéző dokumentum-drámáját (Ballada a két sebzett hattyúról) és József Attila estjét (Tudod, hogy nincs bocsánat). Angol nyelven 2004 óta folyamatosan műsoron van a Madhouse Theatre Company előadása (Long–Singer–Borgeson: SÖR – The Complete Works of William Shakespeare), amely 2017 őszén került színre kétszázadszor. Otthonra talált a Nemzetiben az egykori Bárka Színház két produkciója: Mrožek Mulatsága és Háy Jánostól a Nehéz; Béres Ilona és Tordai Teri kétszemélyes darabja, a Szkalla lányok.

Közös produkciók

Ha egy vidéki színház társulatunk egyik színművészeinek szereplésével mutat be egy előadást, örömmel vállaljuk a partnerséget. Így került repertoárunkba a kaposvári Csiky Gergely Színházzal közös produkcióként A gát Szarvas József főszereplésével és az Árnország, amelyben Tóth Augusztja játszotta a női főszerepet. Egyik legfontosabb partnerünk a beregszászi Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház (korábban Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház), velük készült 2013 nyarán a Zoltán újratemetve című előadás. Az egyik legrégebbi koprodukciós partnerünk a Gyulai Várszínház, itt mutattuk be két Shakespeare-előadásunk szabadtéri verzióját (Szentivánéji álom, III. Richárd) és Weöres Sándor Psychéjét is (a Kaposvári Egyetemmel közösen). Együttműködtünk a roma Karavánszínházzal, és repertoárunkba emeltük az Egerek című gyerekelőadást.

Koprodukciós partnerként támogattuk az indulóban lévő váci Dunakanyar Színház munkáját. Legutóbb a Soproni Petőfi Színház és a Zentai Magyar Kamaraszínház koprodukciójában készülő előadás létrehozását támogattuk: a Nemzetiben folytak a Ha mi holtak feltámadunk című Ibsen-dráma próbái, amely Sopron és Zenta után a Nemzetiben is látható lesz. 2018-ban készül a Marosvásárhelyi Spektrum Színházzal együttműködésben Petőfi drámatörredéke, a Tigris és hiéna, 2019-ben pedig a szentpétervári Alekszandrinszkij Színházzal A Karamazov testvérek.

Vendégelőadások

A Nemzeti műsorának fontos részét képezik a vendégelőadások. Ha a Nemzeti a nemzet színháza, akkor ezt a bemutatkozási lehetőséget is biztosítani kell a vidéki és a határon túli társulatok számára – nem alkalmoszerűen, hanem a működés szerves és rendszeres részeként. Vendégünk volt Magyarországról többek között Debrecen, Eger, Nyíregyháza, Békéscsaba, Veszprém, Győr, Miskolc, Kecskemét, Sopron, Tatabánya, Székesfehérvár színháza és a Baltazar Színház is.

A külföldi területekről: Szatmárnémeti, Temesvár, Sepsiszentgyörgy, Zenta, Kassa, Komárom. A Nemzetiben több társulat is ünnepelte évfordulóit egy-egy előadással (és kiállítással): a nagyváradi Szigligeti Színház névadója, Szigligeti Ede születésének bicentenáriumát, az Újvidéki Színház megalakulásának negyvenedik, a Kassai Thália Színház megalakulásának negyvenötödik évfordulóját.

Különleges és örömteli feladat Magyarország nemzetiségi színházainak támogatása és vendégül látása. A Magyarországi Szerb Színház 2013 októberében a Nemzetiben ünnepelte

egy szerb nyelvű előadással fennállásának 20. és a magyarországi szerb nyelvű színházi élet 200. évfordulóját. 2015 májusában a szarvasi Cervinus Teátrum díszelőadással ünnepelte 10. évadát.

A Nemzeti Színház 2018 tavaszán otthont ad a Magyarországi Nemzetiségi Színházak Jelen/Lét Fesztiváljának.

Külföldi előadások is vendégszerepeltek a Nemzetiben a MITEM-en kívül is: a jaroszlavlai Fjodor Volkov Színház (Oroszország legrégebbi kőszínházának társulata), a szentpétervári Alekszandrinszkij és az újvidéki Szerb Nemzeti Színház.

A jövő repertoárja

Az elmúlt évadok során a fenti szempontok szerint alakult ki a 47 címből álló stabil repertoár, amelyből egyre határozottabban kirajzolódik a Nemzeti Színház arculata, és ez a sokféleség, sokszínűség gazdag havi műsorkínálat alapját képezi a következő évadokra, folyamatosan gazdagodva az újabb bemutatókkal.

Ez a stabilitás teszi lehetővé, hogy a jövőben a 2013 óta épülő működési modellnek egy újabb lényeges elemére helyeződjön a hangsúly. Egy színház életében alapvető kérdés, hogy „gyárként” vagy „műhelyként” tud-e létezni. Döntő jelentőségű ebből a szempontból, hogy a legfontosabb, legjobbnak ítélt és a közönség által is szeretett előadásokat hosszú időn át műsoron tartjuk. Azt a szemléletet szeretnénk minél inkább érvényesíteni, hogy a Nemzeti Színház nem előadások gyára, hanem műalkotások létrehozásának műhelye, amelyben a megszületett előadások gondozására, megőrzésére, életben tartására különös gondot fordítanak. A másik szempont, amit egy stabil repertoár mellett már meg lehet tenni, hogy lehetőséget biztosítsunk rendezőknek, alkotóközösségeknek a szokásos „ügymenetnél” elmélyültebb, a hathatósabb hosszabb próbaidőszakra, kísérletezésre, műhelymunkára.

Az elmúlt évadok eredményére építve a már kialakult, megerősödött struktúrát ebben az irányban tervezzük tovább fejleszteni.

Az elkövetkező két évadban tervezett legfontosabb bemutatóink:

Székely János: Caligula helytartója

Rendező: Szász János

Madách Imre: Az ember tragédiája

Rendező: Vidnyánszky Attila

Ivan Viripajev: Dreamworks

Rendező: Viktor Rizsakov

Móricz Zsigmond: Úri muri

Rendező: Vidnyánszky Attila

Robert Bolt: Kinek se nap, se szél

Rendező: Csiszár Imre

Anton Csehov: Cseresznyés kert

Rendező: Silviu Purcărete

Rocco és fivérei

Rendező: Vidnyánszky Attila

Anton Csehov: Platonov

Rendező: Andrzej Bubień

Dosztojevszkij: A Karamazov testvérek

Rendező: Valerij Fokin – az Alekszandrinszkij Színházzal közös produkció

A darabválasztás stádiumában tartunk:

Szergej Potapovval, Zsótér Sándorral, Anatolij Vasziljevvel, ifj. Vidnyánszky Attilával, Kiss Csabával, Béres Lászlóval, Sardar Tagirovskyval.

A jelenlegi repertoár

(saját előadások, befogadott és közös produkciók)

Nagyszínpad

Tamási Áron: Vitéz lélek

Szilágyi Andor: Tóth Ilonka

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: Körhinta

Szarka Tamás: Éden földön

M. de Ghelderode: Az Úr komédiásai

Petőfi Sándor: János vitéz

Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde

William Shakespeare: Szentivánéji álom

Edmond Rostand: Cyrano de Bergerac

Dosztojevszkij: A krokodilus

Fekete ég (háborús előhang) – Molnár Ferenc: A fehér felhő

Pierre Beaumarchais – Sényi Fanni – Sardar Tagirovsky: Figaro házassága, avagy egy örült nap emléke

Isten ostora – Bánffy Miklós A nagyúr című drámája nyomán

Csíksomlyói passió – 18. századi ferences iskoladrámák és Szöcs Géza Passió c. műve alapján

Oleg Zsukovszkij – Szénási Miklós – Lénárd Ödön: Mesés férfiak szárnyakkal

Betyárjáték – Ferenczi György és a Rackajam koncertfilmszínháza

Gobbi Hilda Színpad

Katona József: Bánk bán

Petőfi Sándor: A helység kalapácsa

William Shakespeare: III. Richárd

Arthur Miller: Az ügynök halála

Ingmar Bergman: Szenvedély

Ivan Viripajev: Részegek

Szindbád – Krúdy Gyula írásai nyomán

Carlo Goldoni: Házasság Palermóban

Jean Cocteau: Szent szörnyetegek

Szergej Medvegyev: Fodrásznő

Juhász Ferenc: A szarvassá változott fiú (harmadik olvasat – a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház és a Nemzeti Színház közös produkciója)

Zelei Miklós: Zoltán újratemetve (a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház, a Zsámbéki Színházi Bázis és a Nemzeti Színház közös előadása)

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház) előadásai:

Anton Csehov: Három nővér

Szigligeti Ede: Liliomfi

Örkény István: Tóték

A Madhouse Theatre Company előadása angol nyelven:

Long–Singer–Borgeson: SÖR (Shakespeare Össze Rövidítve)

Kaszás Attila Terem

Bertolt Brecht: Galilei élete

Euripidész: Hippolütosz

Weöres Sándor: Psyché (koprodukció a Kaposvári Egyetemmel és a Gyulai Várszínházzal)

Földes László Hobo: A Gulag virágai

Földes László Hobo: Ballada a két sebzett hattyúról

Földes László Hobo: Halj meg és nagy leszel

Ady Endre: A föltámadás szomorúsága (Földes László Hobo előadóestje)

Tudod, hogy nincs bocsánat (Földes László Hobo József Attila estje)

Bajor Gizi Szalon

Fedák Sári – Szűcs Nelli önálló estje

Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből – Tóth Augusztina önálló estje

Szájon lőtt tigris – Rejtő Jenő élete és művei alapján, Olt Tamás önálló estje

Hazát és szerelmet keresek (Osztojván Béla versei) – Farkas Dénes önálló estje

Marguerite Duras – Vörös Róbert: Nyáron, este féltizenegykor – Udvaros Dorottya estje

Colm Tóibín: Mária testamentuma – Nagy Mari önálló estje

„Csak szólani egy szót, mint ember” – Szép Ernő írásai alapján, Horváth Lajos Ottó önálló estje

Utazó/tantermi előadás (missziók)

János vitéz-misszió

Bánk-misszió

Előkészületben 2018 tavaszán:

Gárdonyi Géza: Egri csillagok

Brian Friel: Pogánytánc

Georg Büchner: Woyzeck

Bertolt Brecht: A gömbfejűek és a csúcsfejűek

A TÁRSULAT

Ahhoz, hogy a társulatról és annak fejlesztéséről szóljunk, pontosítani kell, hogy mit is értünk társulaton a Nemzeti 2013 óta épülő új működési modelljében. A társulat – tágabban értelmezve e fogalmat – jelenti a színművészekén túl a teljes alkalmazotti gárdát, és ezen túl a vendégművészek körét, továbbá azt a rendszert, aminek keretében folyamatosan jelen vannak diákok is a színház életében. A színház művészi, szellemi programjának megvalósítása, kiteljesítése érdekében szükség van ugyanis a társulat fejlesztésére.

Színművészek

A Nemzeti Színház szűken értelmezett társulatát 34 színművész alkotja. A mag, ami köré a társulat szerveződik, 2013 óta felépített és működtet egy stabil repertoárt. Egy olyan repertoárt, amely nem csupán egyféle színházesztétikát képvisel; létrehozói magas színvonalon tudnak együttműködni a különböző világlátású, ízlésű, eltérő színházi nyelven fogalmazó rendezőkkel. A társulat minőségét mutatja, hogy komoly alkotók térnek vissza a Nemzetibe, mert itt meg tudják valósítani művészi elképzeléseiket.

A társulat 2017-ben megfiatalodott: a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének általam vezetett osztályából hatan szerződtek a Nemzetibe. A társulatfejlesztésnek ez az iránya szorosan összefügg a Nemzetinek azzal a feladatkörével, melyet a színészképzés területén vállal (lásd erről a „*Színészképzés, színházi képzés*” fejezetet). A kaposvári színészosztályok mind részt vesznek gyakorlati képzésen a Nemzetiben, és közülük minden évben tervezzük új tagok felvételét a társulatba, és a budapesti Színművészeti Egyetemről is szerződtetünk végzett hallgatókat.

A társulathoz tartozónak tekintjük azokat a vidéki és határon túli színészeket vagy jelentős színházi múlttal rendelkező művészeket, akik szellemileg kötődnek a Nemzetéhez. Ez elvi kérdés – a társulat ebben a tekintetben is nyitott, ami sok egyeztetést, energiát követel, de fontosnak tartjuk, hogy nyitva álljon a lehetőség arra, hogy vidéki és határon túli társulatok tagjai szerepelhessenek a Nemzetiben anélkül, hogy elhagynák anyaszínházukat. Ezen művészek sorában említhetjük Mátray Lászlót, Szélyes Ferencet, Trokán Annát és Trokán Nórát; állandó vendégeink mások mellett Mécs Károly, Csurka László, Béres Ilona, Dózsa László, Voith Ági, Berecz András, valamint a Csokonai Színház és a beregszászi társulat művészei.

A műszak

A színház teljes műszaki gárdája minden elismerést kiérdemlően segíti a színház mindennapi művészi munkáját. Magas színvonalon képesek kiszolgálni egy kéthetes nemzetközi fesztivált, összesen 20–25 előadással, valamint a bel- és külföldi turnékat. Nagy érték a háttérmunka stabilitása, és az, hogy a meghatározó munkatársak 2002, vagyis az épület átadása óta itt dolgoznak.

A társulat teljes alkalmazotti létszáma 2013 és 2017 között 137-ről 162-re nőtt. Ez összefügg a 2013 óta folyamatosan alakuló új működési renddel. A Nemzetibe érkező vendégelőadások, az itt zajló események, programok kiszolgálása (nem beszélve a MITEM-ről) jelentős többletfeladatot ró a színház műszaki személyzetére is. Ennél is nagyobb erőfeszítést követel az utazások kiszolgálása, hiszen egy-egy előadás turnéztatása háromszor, négyszer annyi munkával jár, mintha ugyanazt az előadást a Nemzetiben játszanánk.

A Nemzeti a 2017/18-as évadra elért egy határt. A színház a jelenlegi létszámmal ennél több vidéki és külföldi turnénak, fesztiválmeghívásnak nem tud eleget tenni, számos meghívást

kellett emiatt már eddig is lemondanunk. Sok esetben dönteni kell: itthon játszunk vagy utazzunk. Mert adott esetben egy utazás miatt előfordulhat, hogy megfelelő műszaki személyzet híján nem tudjuk a Nagyszínpadot működtetni.

A következő évadok teendője lesz azon feltételek biztosítása, hogy a társulat egésze képes legyen kiszolgálni és teljesíteni a megnövekedett feladatokat. Ehhez elengedhetetlen a színművészek és a műszak létszámának növelése.

A társulat és az előadások díjai, elismerései 2013-2018

Az elmúlt öt évad munkájának legnagyobb szakmai elismerése, hogy a Nemzeti Színház meghívást kapott a 2019-es Színházi Olimpiára.

Előadások díjai

2013/14

Operett

Grand Prix – XI. International Gombrowicz Festival (Lengyelország, Radom), 2014

2014/15

Isten ostora

XV. Pécsi Országos Színházi Találkozó (POSZT)

szakmai zsűri: legjobb előadás, legjobb rendezés: Vidnyánszky Attila, legjobb látvány: Olekszandr Bilozub

színész-zsűri díja: Horváth Lajos Ottó – legjobb férfialakítás

Brand

Színkritikusok Díja

legjobb rendezés: Zsótér Sándor

legjobb férfi főszereplő: Trill Zsolt

Szentivánéji álom

Macedón Nemzeti Színház Fesztiváljának díja

2015/16

Galilei élete

Színkritikusok díja

legjobb rendezés: Zsótér Sándor

legjobb férfi főszereplő: Trill Zsolt

2016/17

XVII. Pécsi Országos Színházi Találkozó (POSZT)

III. Richárd

Szakmai zsűri:

Trill Zsolt – a legjobb férfi főszereplő díja

Gyöngyösi Zoltán a legjobb 30 év alatti férfi színész díja

Psyché

A Gyulai Várfesztivál Őze Lajos-díja

2017/18

Szájon lőtt tigris – a 2017-es Kaleidoszkóp Fesztivál színház kategóriájának fődíja

Művészeink művészeti, szakmai díjai

2013/14

Schnell Ádám: Érdemes művész

Nagy-Kálózy Eszter és Trill Zsolt: Kiváló művész

Tompos Kátya: Jászai Mari-díj

Sinkó László: a Magyar Érdemrend Tisztikeresztje – a Másfél millió lépés Magyarországon” című sorozat narrációjáért, és a Halhatatlanok Társulatának tagja lett

Tenki Réka: Színkritikusok díja

Kozma András dramaturg: Hevesi Sándor-díj

Vidnyánszky Attila és Rácz József: a legjobb rendezői és színészi díj a Városmajori Színházi Szemlén

Rácpali István színpadtechnikai főügyelő: Magyar Teátrum – díj

2014/15

Bánsági Ildikó, Blaskó Péter, Sinkó László, Törőcsik Mari: a Nemzet Művésze cím

Szarvas József: Magyar Arany Érdemkereszt

Földes László Hobo: Artisjus – szövegírói életműdíj

Szatory Dávid: Junior Prima-díj

Nagy-Kálózy Eszter: Sík Ferenc-nívódíj

Reviczky Gábor: Tolnay Klári-díj

Udvaros Dorottya: Páger Antal-díj

Törőcsik Mari: Kölcsey emlékplakett

Vidnyánszky Attila: Madách-díj; a szkopjei teátrum „Kimagasló színházi teljesítményért” adományozott díja

Bodrogi Gyula: Amphiteátrum-díj

Mátray László – Story Ötcsillag – díj

Eöri Szabó Zsolt: Magyar Sajtófotó Pályázat: művészet, műalkotás vagy művészeti tevékenység ábrázolása fotóriporterrel eszközökkel, egyedi kategória, első díj

2015/16

Nagy Mari: Érdemes Művész-díj

Horváth Lajos Ottó: Érdemes Művész-díj

Vidnyánszky Attila: Hevesi Sándor-díj, a Los Angeles-i Magyar Filmfesztivál díja: a legjobb rendező A szarvassá változott fiú című filmért

Rubold Ödön: Ivánka Csaba-díj

Nagy-Kálózy Eszter: Amphiteátrum-díj

Bánsági Ildikó: Arany Medál Életműdíj

2016/17

Mécs Károly: a Nemzet Művésze cím

Nagy-Kálózy Eszter: Kossuth-díj

Szarvas József: Kiváló Művész

Söptei Andrea: Érdemes Művész

Fehér Tibor: Jászai-díj

Trill Zsolt: Sík Ferenc-nívódíj

2017/18

Vidnyánszky Attila: Puskin érdemérem (Moszkva), a Szentpétervári Alekszandinszkij Színházban rendezett Bűn és bűnhődésért: az évad legjobb előadása (közönségdíj), öt jelölés az oroszországi Arany Maszk fesztiválra

Blaskó Péter: Prima-díj

Nagy Mari: Aase-díj

A Nemzeti Színház saját díjai a társulat szavazatai alapján

Farkas-Ratkó-díj

Az 1884-ban alapított díjat, az ezüst vándorgyűrűt az évadban kiemelkedő alakítást nyújtó 40 év alatti fiatal színész kaphatja. A díjat két évente adományozza a Nemzeti Színház, a köztes években a Pesti Magyar (a régi Nemzetiben) színházban „van” a gyűrű.

2013/14 Szatory Dávid

2015/16 Fehér Tibor

A 2013/14-es évadban díjakat alapítottunk a művészek és a munkatársak elismerésére. A díjakat a teátrum nagy művészeiről neveztük el.

Szörényi Éva-díj

Szörényi Éva már 16 évesen a Nemzeti színpadán játszott, és pályája 23 évig töretlen volt, 1956 után azonban menekülnie kellett. Az Egyesült Államokban élt 2009-ig, ahol a magyar színjátszás hírnevét öregbítette. Az elismerést az a színésznő kapja, aki az évad legjobb alakítását nyújtotta, és a színház közösségéért is feladatot vállalt.

2013/14 Tompos Kátya

2014/15 Söptei Andrea

2015/16 Szücs Nelli

2016/17 Nagy Mari

Sinkovits Imre-díj

A 2001-ben elhunyt Sinkovits Imréről, a Nemzet Színészéről elnevezett díjat az a férfiszínész kapja, aki az adott évad legjobb alakítását nyújtotta, és emellett a színházért is feladatot vállalt.

2013/14 Trill Zsolt

2014/15 Kristán Attila

2015/16 Fehér Tibor

2016/17 Farkas Dénes

Németh Antal-díj

Németh Antal rendező, színháztörténész, 1935 és 1944 között a Nemzeti Színház igazgatója volt. A róla elnevezett díjat a Nemzeti Színház társulataért legodaadóbban tevékenykedő művészeti munkatárs kaphatja meg.

2013/14 Kozma András (dramaturg, a MITEM főszervezője)

2014/15 Rideg Zsófia (dramaturg, a MITEM főszervezője)

2015/16 Eöri Szabó Zsolt (fotográfus, a nemzetiszinhaz.hu főszerkesztője)

2016/17 Kulcsár Edit (dramaturg, a MITEM főszervezője)

Kulissza-díj

Az előadások létrejötte érdekében dolgozó „háttérmunkatárs” elismerése.

2013/14 Márton Éva (művészeti főtítkár)

2014/15 Kónya Gabriella (súgó)

2015/16 Zsolnai Gábor (hangosító)

2016/17 Hosszú Mária (művészeti titkár)

A NEMZETI SZÍNHÁZ KÖZÖNSÉGE

Minden színház számára központi kérdés, de egy kifejezetten művészi igénnyel működő, nemzeti státuszú színház esetében még nagyobb figyelmet érdemel a közönséghez való viszony alakulása. A nézők reakciója, a színház látogatottsága fontos visszajelzés, egyfajta tükör, ugyanakkor nem kizárólagos értékmérője a színházban folyó művészi munkának.

Az elmúlt öt év során a Nemzeti Színház műsorpolitikájával, előadásainak hangvételével igyekeztünk megtartani a magas művészi színvonalra való törekvés és a közönség igényes szolgálatának kényes egyensúlyát, nagy hangsúlyt fektetve arra is, hogy megőrizzük és szélesítsük a színházunkba járók körét, és még határozottabban nyissunk a fiatalabb generációk irányába.

A tudatosan és következetesen átalakított működési struktúra, amelynek egyik alapelveként a Nemzeti Színház előadásait a vidéki, illetve határon túli közönség számára is elérhetővé kívántuk tenni, előrevetítette a korábbi nézőszám ideiglenes csökkenését. Hiszen egy-egy előadás turnéjának megszervezése többszörös energia- és időbefektetés a színház részéről (egy külföldi vendégjáték minimum háromnapos időtartama alatt jóval több, akár 6–8 előadást is lehetne tartani házon belül).

Színházunk tehát felvállaltan, misszióként rendszeresen viszi előadásait vidékre, illetve a határon túli területekre, akár a legkisebb településekre is (pl. Farkaslaka), így évadonként egyre növekvő számban, 2017 folyamán már mintegy 70 előadást tartottunk házon kívül.

A MITEM döntően teltházassal előadásokkal megy, kialakult egy törzsközönség. Büszkék vagyunk arra, hogy a 900 forintos diákkedvezményrel a színházi képzésben résztvevő egyetemi hallgatókat is tudjuk segíteni abban, hogy a világszínház produkcióit láthassák.

A kezdeti időszakban, a 2013/14-es évadban tapasztalt visszaesést követően a nézőszám évről évre érezhető növekedésnek indult, és fokozatosan sikerült elérnünk a korábbi évek, a két előző igazgatói ciklus átlagát.

A közönség érdeklődése szempontjából a 2017-es év már igazi áttörésnek bizonyult: színházunk látogatottsága stabilan 90% fölé emelkedett, volt olyan hónap, amikor elérte a 97%-ot is.

Összesítve: a 2017/18-as évad első felében (szeptembertől decemberig) az új Nemzeti Színház fennállása, vagyis 2002 óta a legmagasabb nézőszámot regisztrálhattuk a mintegy 60 000 fővel. Ezt az eredményt annak ellenére sikerült elérnünk, hogy Budapest gazdag és sokszínű kulturális életének túlkínálata komoly konkurenciát jelent.

A nézőszám emelkedése elsősorban népszerű produkcióink sikerének köszönhető, melyek szélesebb közönségrétegeket szólítanak meg. De az érdeklődés felkeltésében, a nézőkkel való párbeszédben sokat segítettek az előadásainkhoz kapcsolódó kísérőprogramok (nyílt napok, ráhangoló beszélgetések, közönségtalálkozók, tematikus kiállítások, iskolai programok stb.) is, valamint azok a kiadványok (Nemzeti Magazin, Scenárium), melyek közérthető, ismeretterjesztő jelleggel, illetve elmélyültebb, intellektuálisabb publikációik révén közvetítették előadásaink üzenetét és létrehozásuk kontextusát, valamint informáltak a színházban zajló szerteágazó, sokszínű tevékenységről is.

A nézőszámot fontos mennyiségi mutatónak tekintjük, amely – például a Csíksomlyói passió 2018 nyarára tervezett csíksomlyói vendégszínháza kapcsán – nagyságrendekkel megugorhat, de ezt mégsem tartjuk kizárólagos értékmérőnek.

A lényegi feladat számunkra továbbra is az értő és művészi érzékeny közönség megfelelő módon történő megszólítása, mivel meggyőződésem szerint a magyar társadalom túlnyomó része potenciálisan nyitott, fogékony a minőségi színházra. Ebből a szempontból a Nemzeti Színház jó úton halad afelé, hogy kialakuljon egy stabil, minden korosztályt felölelő nézőkör, amelynek jelentős része rendszeresen visszajáró látogatónk.

Ezt különösen annak fényében tekintjük fontos eredménynek, hogy a jelenlegi Nemzeti Színház többféle stílusú előadása egy olyan sajátos művészi formanyelvet, költői látásmódot képvisel, mely a közönség jelentős részének ma még szokatlan, újszerű. A következő időszak feladata, hogy közönségünket a lehetőségekhez mérten tovább szélesítsük, és hogy a színházlátogatás számunkra a kulturálódás presztízst jelentő természetes igényévé váljon.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Alapvetés és a jövő

Nemzetközi tevékenységünk, kapcsolataink négy fontos területet ölelnek fel:

- Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM)
- Rangos külföldi rendezők meghívása
- Nemzetközi színészműhelyek, szakmai programok a Nemzeti Színházban
- Partnerszínházak

A nemzetközi kapcsolatrendszer nyitottsága és élénk volta azért is fontos, mert a Nemzeti Színház nagy korszakaiban nemzetközi volt – elég, ha Paulay Ede, Hevesi Sándor és Németh Antal kiterjedt kapcsolatrendszerére gondolunk.

A hazai közönség számára minden külföldi vendégelőadás egyfajta kulturális utazás lehetőségét rejti, amely során rácsodálkozhat nagyon más vagy éppen nagyon hasonló megfogalmazásokra, gondolatfelvetésekre. De talán a legfelemelőbb élmény mégis az lehet számára, hogy a sok eltérő forma, nyelv, hagyomány, újítás mögött érzékelhetően ugyanazok az emberi tapasztalások állnak.

A legkatartikusabb élményt talán épp ennek az egységnek az átélése jelenti. Itt érhető tetten a kultúra híd szerepe, amiben – felfogásunk szerint – a színháznak, kivált egy nemzeti színháznak kulcsszerepe van. Nincs más út, nincs más lehetőség egymás megértésére, csak a kapuk kitérítése. Ahogy a MITEM kapcsán sokszor elmondtuk: a nyitottság a koncepció.

A következő évek feladatainak áttekintése

- Nézettség tekintetében a MITEM jelenlegi mérete elérte a maximumot. A 2018 áprilisi 5. találkozó után érdemes elgondolkozni azon, milyen irányba fejleszhető, fejlesztendő a MITEM.

- A Körhinta kanadai vendégszereplése 2018-ban.

- A Nemzeti képviselheti majd Magyarországot a világszínház egyik legrangosabb eseményén, a Színházi Olimpián, amelyet 2019-ben Szentpéterváron rendeznek meg (2001 óta magyar színház nem kapott meghívást Színházi Olimpiára).

- Különleges nemzetközi színházi együttműködésnek ígérkezik 2019 folyamán a szentpétervári Alekszandrinszkij Színházzal közösen létrehozandó előadás, A Karamazov testvérek.

- Egyik legfontosabb tervünk, hogy 2023-ban, Madách Imre születésnek 200. évfordulóján Budapest rendezhesse meg a Színházi Olimpiát.

Az alábbiakban áttekintjük mindazt, amire alapozva a Nemzeti Színház a következő években nemzetközi kapcsolatrendszerét továbbépíteni szándékozik.

Madách nemzetközi színházi találkozó (MITEM) 2014-2018

A magyar színházi élet sokszínű és gazdag kínálatából hosszú ideig hiányzott egy nagyszabású nemzetközi találkozó. Sok tekintetben magunkba forduló, zárt a színházi életünk, amin néhány intézmény és kisebb nemzetközi kitekintésű fesztivál a lehetőségeihez képest réseket tudott hasítani, de az igazi nyitáshoz egy komoly, nagy nemzetközi fesztiválra volt szükség. A Madách Nemzetközi Színházi Találkozó – Madách International Theatre Meeting, vagyis a MITEM a

társágunk országaiban látott példákat elirigyelve jött létre 2014-ben. Romániában, Lengyelországban több, évtizedes tradícióval rendelkező nemzetközi fesztivál is működik, meghatározó a belgrádi BITEF, de előttünk járt ebben Csehország és Szlovákia is.

2014-ben a nyitás tényét hangsúlyoztuk, most, az ötödik MITEM-re készülve a nyitottság sikerét említhetjük: Az öt MITEM-re (az 5. még előttünk álló programját is figyelembe véve) a világ 32 országából 64 társulat kapott meghívást.

A MITEM szakmai és nézői elfogadottsága visszaigazolás számunkra, hogy jó úton indultunk el. A legfontosabb, hogy a MITEM a teljes magyar színházi szakma sikere, mert a világot kinyitottuk magunk előtt. A fiatalok, a következő színházi generációk inspirálódhatnak – színművészeti egyetemisták, diákok rendkívüli kedvizménnyel nézhetik az előadásokat, leginkább nekik szólnak a szakmai események, workshopok is.

Szerénytelenség nélkül állíthatjuk, hogy a MITEM egyre határozottabban látható pont Európa színházi térképén.

A nyitottság mellett még egy fontos ismérvet kell említenünk: a szemle jelleget. A MITEM-nek még évekig meg kell őriznie a szemlejelleget, hogy felmérhessük, milyen művészi folyamatok, törekvések zajlanak a világban, milyen eredményekre jutnak egyes országok alkotói, hogyan dolgoznak neves rendezők, fontos társulatokkal.

A MITEM-et Madách Imréről neveztük el halálának 150-edik évfordulóján, és a találkozó idején angol–magyar kiállítással is felhívtuk a nemzetközi színházi szakma figyelmét erre az egyetemes művet alkotó nagy magyar drámaíróra. Azt a törekvésünket, hogy a MITEM produkcói a művészek, a közönség és a szakma közös élményei legyenek, egyértelműen siker koronázta születése pillanatától kezdve. Számunkra és a fesztiválunkon megforduló művészek számára is a látott előadások, szakmai programok és kötetlen beszélgetések egyértelműen bizonyították, hogy a különféle színházi nyelvek megtermékenyítő módon képesek hatni egymásra, erősítve nagy közös szenvedélyünket – a „színház” mint életforma iránti elkötelezettségünket. Azért is kereszteltük „Találkozó”-nak, mert az alkotói együttlét fontosságát kívántuk hangsúlyozni, szemben a versengéssel.

A MITEM-en nem fesztiváligazgatói, kurátori ízlés diktál. Természetesen mi is hívunk konkrét előadásokat, de részben a vendégekre bizzuk a darabválasztási döntést. Nem is olyan egyszerű ez, mint ahogy első pillanatra tűnik, hiszen arról kell a meghívott színháznak – amelyek között számos nemzeti színház is van – döntenie, hogy mivel képviselje az intézményét, országát, nemzeti kultúráját. Olyan nagy múltú színházakat hívunk meg, amelyek a hagyományból merítve újító előadásokat hoznak létre, és előadásaik nem a fesztiválbiznisz kívánalmainak, a fesztiválzsűrik ízlésének akarnak megfelelni, hanem a román, a macedón, a német, a lengyel, a francia, a spanyol, az orosz, az olasz stb. közönséggel folytatnak párbeszédet.

Elsősorban olyan alkotásokat lát vendégül a MITEM, amelyek az adott színházakat fenntartó közösséget szolgálják. Azt tapasztaltuk, hogy egy efféle körkép, szemle rendkívül tág horizontot nyit, újfajta megközelítéseket is kínál. A MITEM-re hozott előadásokban érezhető, hogy e színházak komolyan és felelősségérzettel kommunikálnak a közönségükkel, mert tudatában vannak annak, hogy saját közösségük szellemének és lelkének ápolását bízták rájuk. Így vagy úgy, de keresik a kiutat, kerülnek az öncélú cinizmust, vagyis az értékek folytonos megkérdőjelezését, amikor minden idézőjelbe tevődik, és Pilinszky szavaival élve „mintha a történelemből eltűnt volna az állítmány”. Fontos, hogy megfigyelhessük, miként reagálnak a 21.

század kihívásaira a külföldi kőszínházak és független társulatok, rendezők és drámaírók, színházi szakemberek, hiszen a művészet, jelesen a színház felől is érkeznek termékeny, mindennapjainkra is kihatással lévő, új gondolatok.

A MITEM-en szereplő országok és társulatok 2014-2018

32 ország, 64 társulat

Ausztria

Burgtheater (Bécs, 2015)

Belgium

Toneelhuis (Antwerpen, 2018)

Bulgária

Ivan Vazov Nemzeti Színház (Szófia, 2014)

Dánia

Odin Teatret (Holstebro, 2015, 2017)

Dél-Koreai Köztársaság

Jindo ssiitgimgut, (Jindo, 2016)

Észtország

R.A.A.M A. (Tallinn, 2018)

Városi Színház (Tallinn, 2018)

Franciaország

Les Ateliers Contemporains (Párizs, 2014)

Compagnie La Piccola Familia (Rouen, 2015)

Collectif Kahraba (2015)

Avignoni Fesztivál, L'Union des contraires (Párizs, 2016)

Görögország

Polyplanity Company (Athén, 2016)

Horvátország

Nemzeti Színház (Zágráb, 2018)

Grúzia

Vazo Abasidze Állami Zenés és Drámaszínház (Tbiliszi, 2014, 2016)

India

The Group of Parvathy Baul (2018)

Irak

Nemzeti Színtársulat (Bagdad, 2014)

Kína

Sichuan Opera Theatre (Chongqing, 2016)

Lengyelország

Maska Teatr (Rzeszów, 2015)
Teatr Powszechny (Radom, 2016),
Teatr Współczesny (Szczecin, 2016)
Arnold Szyfman Lengyel Színház (Varsó, 2017)

Lettország

Nemzeti Színház (Riga, 2014)
Új Színház (Riga, 2017)

Libanon

Company of Ali Chahrour (Beirut, 2018)

Litvánia

Kis Színház (Vilnius, 2014)
Meno Fortas Színház (Vilnius, 2017)

Macedónia

Nemzeti Színház (Szkopje, 2015, 2017)

Moldovai Köztársaság

Eugène Ionesco Színház (Kisinyov, 2014)

Németország

Thalia Theater (Hamburg, 2015)
Berliner Ensemble (Berlin, 2018)
Theater an der Ruhr (Mülheim, 2018)
Collective Ma'louba (Mülheim, 2018)
Compania Sincara (Lipcse, 2018)

Norvégia

Nemzeti Színház (Oslo, 2014)
Det Norske Teatret (Oslo, 2017)

Olaszország

Piccolo Teatro (Teatro d'Europa) (Milánó, 2015, 2018)
Sud Costa Occidentale (Palermo, 2015)
Teatro Potlach (Fara in Sabina, 2016)
Teatro Tascabile (Bergamo, 2017)
Jerzy Grotowski és a Thomas Richards Workcenter (Pontedera, 2017)

Oroszország

Alekszandrinszkij Színház (Szentpétervár, 2014, 2016, 2017, 2018)
Művész Színház – Stúdió (Moszkva, 2014, 2015, 2016, 2017)
Tovsztonogov Nagy Drámai Színház (Szentpétervár, 2014, 2018)
Vahtangov Állami Drámai Színház (Moszkva, 2017, 2018)
Tatár Állami Drámai Színház (Almetyjevszk, 2017)
Galiaszkar Kamal Állami Tatár Színház (Kazány, 2014)
P. A. Ojunszkij Szaha Színház (Jakutföld, Szaha Köztársaság, 2016)

Románia

I. L. Caragiale Nemzeti Színház (Bukarest, 2014, 2015)
Radu Stanca Nemzeti Színház (Nagyszeben, 2016, 2017)
Tamási Áron Színház (Sepsiszentgyörgy, 2015, 2016, 2018)
Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Tompa Miklós Társulat (2017)
Szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulata (2017)
Tomcsa Sándor Színház (Székelyudvarhely, 2018)

Spanyolország

Teatro de La Abadía (Madrid, 2015, 2016)
Katalán Nemzeti Színház (Barcelona, 2016)

Svájc

Théâtre Vidy-Lausanne (Lausanne, 2015, 2016)

Svédország

Dramaten – Királyi Színház (Stockholm, 2017)

Szerbia

Újvidéki Szerb Nemzeti Színház (2014, 2018)
Szerb Nemzeti Színház (Belgrád, 2016)

Szlovénia

Nemzeti Színház (Ljubljana, 2018)

Törökország

Állami Színház (Ankara, 2014)

Tunézia

Nemzeti Színház (Tunisz, 2018)

Ukrajna

DAKH Kortárs Művészeti Központ (Kijev, 2015, 2018)
Voszkriszenyja Tyeart (Lemberg, Ukrajna, 2018)

A MITEM jelentőségét mutatja az is, hogy egyre aktívabban kapcsolódnak be támogatóként külföldi kulturális intézetek, követségek. Többek között támogatta fesztiválunkat az Olasz Intézet, a Francia Intézet, a Bolgár Kulturális Intézet, a Román Kulturális Intézet, a Lengyel Intézet, az argentin, a svájci és az indiai nagykövetség.

Rangos külföldi rendezők meghívása

Olyan külföldi vendégrendezőket hívtunk meg társulatunkhoz, akik nemcsak szakmailag kiválóak, hanem egyúttal alapos ismerői származási kultúrájuknak, és sajátos, csak rájuk jellemző korszerű színházi nyelv képviselői.

Az elmúlt öt évadban az alábbi nemzetközi hírű rendezők alkottak színházunkban:

Silviu Purcărete (Románia):

Molière: Scapin, a szemfényvesztő (bemutató: 2013. november 9.)

Shakespeare: Ahogy tetszik (bemutató: 2014. február 14.)
A következő évadban:
Csehov: Cseresznyés kert

Viktor Ryzakov (Oroszország):
Szergej Medvegyev: Fodrásznő (bemutató: 2013. november)
Gorkij: Éjjeli menedékhely (bemutató: 2014. november 8.)
Ivan Viripajev: Részegek (bemutató: 2016. november 19.)
A következő évadban:
Viripajev: Dreamworks

David Doiashvili (Grúzia):
Shakespeare: Szentivánéji álom (bemutató: 2014. szeptember 19.)
Rostand: Cyrano de Bergerac (bemutató: 2016. május 13.)
A következő évadban:
Molière: Tartuffe

Valerij Fokin (Oroszország):
Dosztojevszkij: A krokodilus (bemutató: 2016. október 7.)
2019-ben: A Karamazov testvérek

Andrzej Bubień (Lengyelország):
Witold Gombrowicz: Operett (bemutató: 2014. szeptember 5.)
A következő évadban:
Csehov: Platonov

Nemzetközi színészműhelyek, szakmai programok

Egy korszerű Nemzeti Színháznak művészi alapfeladatai ellátása mellett fontos szereplővé kell válnia a hazai színháztudomány és a színészi alap- és továbbképzés fellendítésében. Már Vszevolod Mejerhold is hangsúlyozta a színházi felkészültség elméleti és gyakorlati része közötti szakadék áthidalásának szükségességét, és azt, hogy a színházaknak egyúttal kutató műhelyekként is kellene működniük.

Ennek jegyében szerveztünk mesterkurzusokat, konferenciákat jelentős külföldi alkotók vezetésével, részvételével, amelyeken a Nemzeti társulatának színészei és magyar színészhallgatók képezhették tovább magukat.

Lényegi szakmai kérdés, hogyan lehet az intézményes színházi működést egy folyamatosan megújuló műhelymunkával párosítani. Nemzetközi kapcsolatrendszerünket úgy alakítottuk ki, hogy a nagy intézmények (lásd Alekszandrinszkij Színház, a közép-európai nemzeti színházak stb.) mellett független laboratóriumszínházakkal is (ld. Odin Teatret, Teatro Potlach stb.) rendszeresen együttműködünk.

A MITEM szakmai programjain bemutattuk különböző népek előadói tradícióit is, illetve hogy miképpen épülnek be a hagyományos formák és technikák a mai színházi esztétikába. Nemzetközi találkozókat mesterkurzusokkal, tematikus konferenciákkal, kiállításokkal komplex kulturális eseménnyé fejlesztettük. De az évadok közben is találtunk alkalmat egy-egy előadáshoz, témához kapcsolódóan hasonló rendezvényekre.

Workshopok vezetői:

Alekszej Levinszkij (Oroszország), Anatolij Vasziljev (Oroszország), Alberto Ferraro (Olaszország), Thomas Richards (Olaszország), Igor Jacko (Oroszország), Julia Varley, Eugenio Barba (Odin Színház, Dánia), Roberta Carreri (Odin színház, Dánia), Parvathy Baul (India), 2018: Oliver Reese (Berliner Ensemble)

A MITEM legfontosabb szakmai eseményei (konferenciák, kerekasztalok, kiállítások)

2014

„Emlékezet és felejtés”

A színház hivatása a kortárs kultúrában

Valerij Fokin (igazgató, rendező: Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár), Viktor Rizsakov (igazgató, rendező, Mejerhold Központ, Moszkva), Vidnyánszky Attila

Identitás – szakralitás – teatralitás

Katona Imre (rendező), Regős János (a Szín-Játékos Szövetség elnöke), Johann Wolfgang Niklaus és Małgorzata Dźygodło-Niklaus (a lengyel Schola Teatru Węgajty vezetői), Tömöry Márta (a Nemzetközi Betlehemes Találkozó alapítója), Szász Zsolt (Nemzeti Színház)

A román színjátszás a világszínházban

Matei Vişniec (dramatőr), Helmut Stürmer (látványtervező), Alexandru Dabija (rendező), Kulcsár Edit (Nemzeti Színház)

Beszélgetés

Claude Régy (francia rendező) és Jon Fosse (norvég drámatőr), Jean-Pierre Thibaudat (francia színházi szakíró)

A tegnap és a ma Piccolo Teatrója

A Giorgio Strehlerről és Luca Ronconiról készült filmet bevezette: Maria Grazia Gregori (Olaszország)

Találkozás Anatolij Vasziljevvel

Töröcsik Mari, Udvaros Dorottya, Király Nina, Kozma András (Nemzeti Színház)

Kiállítás

Madách Imre élete és műve

Az orosz-magyar színházi kapcsolatok elmúlt száz éve

2015

Egy generáció, két ország, három emblemikus színész.

Éveline Didi és François Chattot Jean-Pierre Thibaudat (Franciaország) Udvaros Dorottya, Rideg Zsófia (Nemzeti Színház)

Nemzeti színházak a 21. században

Valerij Fokin (igazgató, rendező, Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár), Dejan Projkovszki (igazgató, rendező, macedón Nemzeti Színház), Omar Fetmouche (algériai Nemzeti Színház) Tomas Jolly (Compagnie La Piccola Familia, Franciaország), Vidnyánszky Attila (budapesti Nemzeti Színház)

Mejerhold-konferencia

Valerij Fokin (igazgató, rendező, Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár, Alekszander Csepurov (a szentpétervári Színművészeti Akadémia rektora), Beatrice Picon-Vallin (a párizsi CNRS vezető kutatója), Vadim Scserbakov (az Orosz Akadémia Művészettörténeti Intézete Mejerhold-archívumának munkatársa), Dominika Larionow (lengyel művészettörténész)

A szarvassá változott fiú

Vidnyánszky Attila Juhász Ferenc költeménye alapján készült filmjének bemutatója az alkotók részvételével

In memoriam Luca Ronconi

Filmbemutató és Rideg Zsófia (Nemzeti Színház) beszélgetése Sergio Escobarral, az olaszországi Piccolo Teatró igazgatójával

Kortárs scenográfia: krízis és metamorfózis

Helmut Stürmer, Olekszandr Bilozub, Pavel Dobrzycki, Antal Csaba (látványtervezők), George Banu (esztéta)

Könyvbemutató

Eugenio Barba: Hamu és gyémánt országa

Sepsi Enikő: Pilinszky János mozdulatlan színháza Mallarmé, Simone Weil és Robert Wilson műveinek tükrében

2016

Kiállítás

Tadeusz Kantor: Az emlékezet tere

Nemzeti színházak a 21. században – A sokszínűség harmóniája

Stathis Livathinos (művészeti igazgató, Nemzeti Színház, Athén), Zejko Hubač (művészeti igazgató, Nemzeti Színház, Belgrád), Valerij Fokin (igazgató, Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár), Jorge Telerman (a Buenos Airesi Egyesült Színházak Főigazgatója), Vidnyánszky Attila

Metamorfózis – Tadeusz Kantor színháza

Béatrice Picon-Vallin, Katarzyna Fazan, Katona Imre, Beke László, Natalia Zarzecka, Justyna Michalik

A lélek lélekzik

Valère Novarina, Denis Guénoun (Franciaország), Sebastian Vlad-Popa (Románia) Sepsi Enikő (KRE), Rideg Zsófia (Nemzeti Színház)

Csuanju Opera

Shen Tiemei, a kínai Csongqing Csuanju Operatársulat főigazgatójának előadása és műhelybemutatója

Páros színészportré

Klütaimnésztrától Arkagyináig – Viteztől Ostermeierig (Valérie Dréville, Franciaország); Pucktól Galileiig – Vidnyánszkytól Zsótérig (Trill Zsolt)

Könyvbemutató

Balogh Géza: Németh Antal színháza

2017

Az antropológiai színház

Eugenio Barba, Julia Varley (Holstebro, Dánia)

Dosztojevszkij-művek a színpadon

Valerij Fokin, Olga Jegosina, Alekszandr Csepurov (Oroszország), V. Gilbert Edit (PTE), Király Nina (Nemzeti Színház); Mispál Attila (debreceni Csokonai Színház) dokumentumfilmje

Faust, avagy Silviu Purcărete költői színháza

George Banu, Silviu Purcărete, Helmut Stürmer, Vasile Şirli, Constantin Chiriac

Workcenter 30: Retrospektív

Thomas Richards

Könyvbemutató

Szergej Cserkaszki: Szeretet, szerelem és jóga

Kiállítás

A képzelet terei. Helmut Stürmer (Románia, Németország) életmű-kiállítása

Partnerszínházakkal előadáscserék, koprodukciók

Legfontosabb együttműködő partnerünk a szentpétervári Alekszandrinszkij Színház, amellyel 2019-ben közös produkcióval készülünk a Színházi Olimpiára. Emellett szoros kapcsolatban vagyunk a dániai Odin Színházzal. 2018-ban közös produkció készül a marosvásárhelyi Spektrum Színházzal.

A macedón Nemzeti Színházzal, a bukaresti Nemzeti Színházzal, a szebeni Radu Stanca Nemzeti Színházzal, a kazanyi Galiaskar Kamal Állami Tatár Színházzal kialakult kapcsolat révén nyitva áll az együttműködés lehetősége.

Alekszandrinszkij Színház

Az 1756-ban alapított szentpétervári Alekszandrinszkij Színház Oroszország vezető művészeti intézménye, jelentős műhelye, amellyel 2015-ben hároméves együttműködési megállapodást írt alá a Nemzeti. Ennek keretében 2015 tavaszán fogadtuk a szentpétervári társulat Háztűznéző előadását, majd ugyanez év szeptemberében az Alekszandrinszkij Fesztiválra meghívást kapott a Johanna a máglyán és a Mesés férfiak szárnyakkal előadásainkat. A péterváriak a MITEM rendszeres vendégei.

Továbbgondolva az együttműködésben rejlő lehetőségeket, újszerű vállalkozásba kezdtünk 2016 második felében: Valerij Fokin, a pétervári igazgató Dosztojevszkij egyik kevésbé ismert, „fantasztikus” kisregényt, A krokodilust állította színre a Nemzetiben. Míg én a Bűn és bűnhődés című nagyregényből készítettem előadást az Alekszandrinszkijben. Az előbbi szerepelt a 2017 pétervári Kulturális Fórumon, Oroszország legjelentősebb kulturális eseményén, az utóbbi a MITEM-en volt látható. Erről a közös művészi „kalandról” dokumentumfilm is készült „Raszkolnyikov találkozása a krokodillal” címmel, amely bepillantást enged a párhuzamos próbafolyamatokba Szentpéterváron és Budapesten.

A legnagyobb szabású közös produkciónk A Karamazov testvérek lesz 2019-ben, amelyben a tervek szerint mindkét társulat szerepel majd.

Odin Színház

Az Odin Színház a MITEM és a Nemzeti Színház visszatérő vendége. A társulat alapítóját és vezetőjét, Eugenio Barbát az európai színház egyik nagy újítójaként tartjuk számon. Barba nemcsak rendező, hanem nemzetközi híru színházpedagógus és elméleti szakember is, akinek színház-antropológiai kutatómunkája megkerülhetetlen.

Koprodukcióban valósult meg velük a The Tree című előadásuk, amelynek ősbemutatója a Nemzetiben volt 2016. szeptember 30-án, és látható volt további négy estén.

A Nemzeti Színház Kiskönyvtára első kötete Barba lengyelországi élményeiről szóló írásait tartalmazza: Hamu és gyémánt országa.

A MITEM keretében Barba és társulatának tagjai többször tartottak workshopot. Az Odin meghívta vendégszereplésre a János vitézt. Ehhez elkészült Petőfi szövegének dán fordítása, megterveztük az Odin befogadóképességhez igazított verziót. Az előadásban a magyar színészek mellett egy dán színész működött volna közre mesélőként. A közös projekt végül 2016-ben nem valósult meg, de 2019 szeptemberében tervezzük az előadást Holstebróban.

TURNÉK, FESZTIVÁLSZEREPLÉSEK

A Nemzeti Színház egyik alapfeladatának tekinti, hogy minél több előadását a színház falain kívül is játssza. Soha ennyit az utóbbi évtizedekben a Nemzeti Színház nem utazott, mint 2013 és 2018 között.

A turnék legfontosabb állomásait a vidéki és a külhoni meghívások jelentik, de természetesen a külföldi meghívások, fesztiválszereplések is fontosak. Az első két kategória fejezi ki legjobban azt a törekvést, hogy a Nemzeti az egész nemzet színházaként értelmezi működését – ezért utazik vidékre és a külhoni területekre, a külföldi meghívások pedig azért is fontosak, mert ezen keresztül a Nemzeti Színház előadásai az egész magyar kultúrát képviselik külföldön, a fesztiválszereplések pedig visszajelzést adnak a munkánkról.

A turnék és a fesztiválok száma növekvő tendenciát mutatnak. Az elmúlt évek vendégszerepléseivel eljutottunk a színház teljesítőképességének a határához. Annak érdekében, hogy eleget tudjunk tenni a vidéki, a határon túli és a fesztiválokra szóló meghívásoknak, a társulaton belül a műszak fejlesztésére, és bizonyos infrastrukturális fejlesztésekre is szükség van.

A turnékról röviden számokban

2013 ősze és 2017 decembere között összesen 195 előadást játszottunk a színház falain kívül, amelyeket 41 267 néző látott. Ebből 125 alkalommal belföldön, 70 előadást külföldön, amiből 48 előadás a Kárpát-medence magyar lakta területein járt.

A legtöbbet utazó nagy előadásunk a Vitéz lélek: vidékre 12, külföldre – valamennyi szomszédos országba – 16 városba jutott el a 2013-as bemutatója óta. Magyarország: Debrecen, Nagykanizsa, Vasvár, Sopron, Szentendre, Szolnok, Csanádpalota, Gyula, Győr, Salgótarján, Nyíregyháza, Kisvárd. Románia: Szatmárnémeti, Székelykeresztúr, Nagyvárad, Arad, Marosvásárhely, Farkaslaka, Székelyudvarhely, Csíkszereda, Mikháza; Ukrajna: Ungvár, Munkács, Beregszász; Szlovákia: Révkomárom, Királyhelmec; Szerbia: Zenta; Szlovénia: Lendva.

A turnék tekintetében különleges az 1956-os témájú Tóth Ilonka, hiszen a Lengyelországi Magyar Kulturális Évad keretében Varsóban volt az ősbemutatója, járt Münchenben és Kolozsváron is, látható volt Szolnokon és 2018 januárjában Győrben.

Utazó előadásunk még a Szentivánéji álom, a Psyché, A Gulag virágai, több fesztiválon is szerepet az Ahogy tetszik, a Johanna a máglyán, A krokodilus is (lásd alább a listát). Az önálló estek közül a legtöbbet utazó a Fedák Sári, a Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből, a Nyáron, este fél tizenegykor, a Ballada a két sebzett hattyúról, a Tudod, hogy nincs bocsánat.

Hazai és külföldi fesztiválok, vendégjátékok

A Nemzeti Színház 2013 és 2018 között három évben szerepelt a POSZT versenyprogramjában, és az alábbi nemzetközi fesztiválokon vett részt.

POSZT (Pécsi Országos Színházi Találkozó)

2015

Isten ostora (Bánffy Miklós: A nagyúr c. drámája nyomán) – *versenyprogram*

szakmai zsűri: legjobb előadás

legjobb rendezés: Vidnyánszky Attila

legjobb látvány: Olekszandr Bilozub

színész zsűri: legjobb férfialakítás: Horváth Lajos Ottó

2016

Ibsen: Brand – *versenyprogram*

Verebes Ernő: Don Quijote – *versenyprogram*

Weöres Sándor: Psyché – *off-program*

HOBO – Halj meg és nagy leszel – *off-program*

2017

Shakespeare: III. Richárd – *versenyprogram*

Trill Zsolt – a legjobb férfi főszereplő díja

Gyöngyösi Zoltán a legjobb 30 év alatti férfi színész díja

Viripajev: Rézszeg – *versenyprogram*

Csak szólni egy szót, mint ember – Horváth Lajos Ottó Szép Ernő estje – *off-program*

Külföldi fesztiválok

2013/14

GogolFest, Kijev, Ukrajna

Szergej Medvegyev: Fodrásznő

Shakespeare Fesztivál, Craiova, Románia

Shakespeare: Ahogy tetszik

2014/15

Reflex Fesztivál, Tamási Áron Színház, Sepsiszentgyörgy, Románia

Shakespeare: Szentivánéji álom

Shakespeare Fesztivál, Gdansk, Lengyelország

Shakespeare: Ahogy tetszik

Alekszandrinszkij Fesztivál, Szentpétervár, Oroszország

Paul Claudel – Arthur Honegger: Johanna a máglyán

Mesés férfiak szárnyakkal

XI. International Gombrowicz Festival, Radom, Lengyelország

Gombrowicz: Operett

díj: A fesztivál nagydíja

Macedón Nemzeti Színház Nemzetközi Fesztiválja, Szkopje

Shakespeare: Szentivánéji álom

díj: Macedón Nemzeti Színház Fesztiváljának díja

2015/16

FITB (Festival International du Théâtre de Bejaia), Bejaia, Algéria

Medvegyev: Fodrásznő

Nauruz Fórum, Kamal Tatár Nemzeti Akadémiai Színház, Kazany, Oroszország

Isten ostora – Bánffy Miklós műve nyomán

2016/17

Lengyelországi Magyar Kulturális Évad, Teatr Polski, Varsó, Lengyelország
Szilágyi Andor: Tóth Ilonka

Gasteig Kulturális Központ, München, Németország
Szilágyi Andor: Tóth Ilonka

Szebeni Nemzetközi Színházi Fesztivál, Nagyszeben (Kisdisznódi vár), Románia
Weöres Sándor: Psyché

Teatro Potlach Nemzetközi Színházi Fesztivál, Fara Sabina, Olaszország
Weöres Sándor: Psyché

2017/18 (decemberig)

VI. Nemzetközi Kulturális Fórum, Szentpétervár, Oroszország
Dosztojevszkij: A krokodilus

Lengyelországi Magyar Kulturális Évad és Shakespeare Fesztivál, Gdansk, Lengyelország
Shakespeare: III. Richárd

A jövőről

2018/19 kiemelkedő vendégjátékai, turnéi a következők:

- 2018 augusztus 18. Csíksomlyón kerül szabad téren, nagyszabású előadás keretében bemutatásra a Csíksomlyói passió. 2018/19-es évadban Gyula, Szatmárnémeti, Beregszász, Esztergom, Kisvárd, Komárom jelentik a további tervezett helyszíneket, ahová az előadás meghívást kapott.

- 2018. június 16-ra az aradi magyar színháztörténet 200. évfordulójára kaptunk meghívást – tervezett előadás a Körhinta.

- 2018. június 24-én a Gyulai Várszínházban lesz a Caligula helytartója bemutatója, amely a Gyulai Várszínház és a Nemzeti Színház új együttműködésének első állomása.

- 2018 nyarán is részt vesz a Nemzeti a Művészetek Völgye programjaiban, ahol saját helyszínt működtet immár 2016 óta SZÍNTÉR néven Taliándörögdön. Meghívást kaptunk az ormánsági Bököz-fesztiválra is.

- 2018. október 22-én Torontóban vendégszerepel a Körhinta.

- 2019-ben részt veszünk a Szentpéterváron rendezendő Színházi Olimpián.

- Idei fesztiválmeghívásaink: Teatro Potlach, Moszkva, Lemberg (Arany Oroszlán Fesztivál) Kijev (Gogolfest), Klaipeda (The Atrium, Klaipedai Dráma Színház)

SZÍNÉSZKÉPZÉS, SZÍNHÁZI KÉPZÉS

A Nemzeti Színház alapvető művészeti, kulturális és közművelődési feladatai mellett nem csupán kiemelt figyelmet fordít a magyarországi színészképzés szakmai támogatására, hanem alapfeladatai közé tartozónak tekinti a területet.

A Nemzeti új működési rendjének egyik legfontosabb eleme, egyik alapfeladata az oktatás, leglátványosabb terepe pedig a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karával kötött hosszútávú együttműködési megállapodás keretében zajló komplex, duális jellegű képzés beillesztése a színház működésébe.

Ilyen módon a Nemzeti Színház a színházi szakma gyakorlati elsajátítása során olyan sokszínű és magas szintű tapasztalatok szerzésére ad alkalmat, amelyek meghatározók lehetnek a színésznövendékek későbbi pályája szempontjából is.

A Nemzeti dramaturgjai, rendezői közreműködésével, mind pedig az intézmény infrastruktúrája (pl. próbatermek, színpadi technika, kiszolgáló személyzet) biztosításával komoly segítséget nyújt a színészmesterséget tanuló hallgatók, illetve pályakezdő rendezők számára.

A Kaposvári Egyetem Színházi Intézetében tanuló színésznövendékek több évfolyama szerves módon kapcsolódott be a Nemzeti Színház munkájába:

- A repertoár számára készülő produkciókban való csoportos részvétel révén (pl. *János vitéz*, *Don Quijote*, *Fekete ég – A fehér felhő*, *Tóth Ilonka*, *Bánk bán*);

- Magas színvonalú, önálló vizsgaelőadások révén, amelyek vagy a Nemzeti Színház repertoárját bővítették (pl. a *Psyché* c. előadás), vagy vendégszínházi keretben kerültek színpadra (pl. *Rómeó és Júlia*, *Ördögűzők*, *Carmina Burana*).

- Elkészült a *Bánk-misszió*, a *Bánk bán* tantermi verziója, amelyet Cserhalmi György kaposvári osztálya fog iskolákban játszani. Az osztály játssza a repertoáron lévő *Bánk bán* előadásban.

- A színészhallgatók lehetőséget kaptak magyar vagy külföldi rendezők számos előadásában egyéni szerepek alakítására is, többek között a következő produkciókban: *Ahogy tetszik*, rendező: Silviu Purcarete, *Cyrano de Bergerac*, rendező: David Doiashvili, *Operett*, rendező: Andrzej Bubień, *Részegek*, rendező: Viktor Ryzakov, *Galilei*, rendező: Zsótér Sándor, *Éden földön és Az Úr komédiásai*, rendező: Bozsik Yvett, valamint a *Figaro házassága...*, rendező: Sardar Tagirovsky, a *Szesélyes nyár*, rendező: Galambos Péter, az *Ügynök halála*, rendező: Csizsár Imre produkciókban).

- A napi gyakorlati munkán túl a színészképzésben részt vevő hallgatók számára a Nemzeti Színház egyéb programjai is a szakmai továbbfejlődés egyedülálló lehetőségét nyújtják. A színház által szervezett Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) idején a diákok a világ minden tájáról érkező, kiemelkedő művészi színvonalat képviselő előadásokat jelentős kedvezményrel látogathatják. A fesztiválhoz kapcsolódó elméleti és gyakorlati műhelymunkákon, konferenciákon, vetítéseken való részvétel során átfogó képet kaphatnak egyrészt a legfontosabb világszínházi trendekről, másrészt a külföldön zajló színészképzés különböző módszereiről. Többek között részt vehettek a legendás Odin Színház alapító Eugenio Barba és Julia Varley workshopján és mesterkurzusán, Roberta Carreri műhelybemutatóján, a meyerholdi fizikális képzés mestere, Alekszej Levinszkij biomechanika

kurzusán, az iskolateremtő Anatolij Vasziljev tanítványának, Igor Jackónak a mesterkurzusán, a Grotowski-féle színház hagyományát folytató Thomas Richards óráin, Alberto Ferraro commedia dell'arte, valamint Parvathy Baul spirituális indiai ének- és táncművész workshopján.

- A diákok élményszerű, komoly elméleti ismeretekhez jutottak az európai színház élvonalbeli rendezőivel, színészeivel, illetve színházi szakembereivel történő beszélgetések, konferenciák, szimpozionok, közönségtalálkozók, kiállítások látogatása révén (többek közt Silviu Purcărete, Anatolij Vasziljev, Valère Novarina, José Luis Gómez, Valerij Fokin, Thomas Ostermeier, Matthias Langhoff, Andrej Mogucsij, Rimas Tuminas, David Doiashvili, Viktor Rzsakov, Stasis Livathinos rendezőkkel, George Banu, Király Nina, Béatrice Picon-Vallin, Szergej Cserkasszkij, Katarzyna Fazan, Beke László, Natalia Zarzecka, Olga Jegosina, Justyna Michalik, Denis Guénoun, Sepsi Enikő, Sebastian Vlad-Popa színháztörténészekkel, Toni és Peppe Servillo, Valérie Dréville, Andrzej Seweryn színészekkel).

- A kaposvári színészhallgatók szakmai felkészítése mellett a Nemzeti Színház pályakezdő rendezők számára is lehetőséget biztosít a diákokkal való műhelymunkára. Kísérletképpen 2014 és 2016 között egy kétéves rendezőgyakornoki programot indítottunk el, melynek keretében három fiatal, rendezői ambíciókkal bíró jelentkezőt vontunk be a színház működésébe, ösztöndíjjal támogatva tanulmányaikat. Ennek során számos felolvasószínházi eseményt, kísérleti stúdióprodukciót hoztak létre, például az ELTE Spanyol Tanszékével közösen szervezett Kortárs spanyol színházi napra két felolvasószínházi jellegű előadást, melyeken maguk a szerzők és a fordítók is részt vettek.

- A Nemzeti Színház szakmai együttműködés keretében fogadta a valladolidi (Spanyolország) Drámaművészeti Főiskola (Escuela Superior de Arte Dramático de Castilla y León) három végzős, rendezőszakos hallgatóját, akik a kaposvári színésznövendékekkel közösen, egyhónapos műhelymunka eredményeképpen két kortárs spanyol drámaszövegéből készítettek stúdió-előadást.

Tervek

A Nemzeti Színház szakmailag a jövőben is elkötelezetten kívánja támogatni a kárpát-medencei magyar színészképzést. Ennek érdekében bővíteni szeretnénk kapcsolatrendszerünket a magyarországi és a határon túli magyar színházművészeti képzésben részt vevő intézményekkel, intenzívebbé téve az elméleti és a gyakorlati képzés terén zajló tapasztalatcserét.

- Ennek kiemelt projektje lehet a kárpátaljai magyar színházi képzés elindítása, mivel a legjelentősebb határon túli magyar területek közül jelenleg csak ott nincs professzionális színészképzés. A Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának kihelyezett tagozataként a Nemzeti Színház szakmai segítségével 2019-ben elindulna a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Tanárképző Főiskola magyar nyelvű színészképzése, amely azon túl, hogy utánpótlást biztosíthat a kárpátaljai magyar színházak számára, komoly kultúráteremtő és nyelvőrző funkciót tölthet be a kárpátaljai magyarság életében.

- Emellett még szorosabbra szeretnénk fűzni a jelentős külföldi színházi oktatási intézményekkel már fennálló szakmai együttműködésünket, illetve szélesíteni kívánjuk a szakmai partnerek körét. Ebből a szempontból már többéves intenzív kapcsolatot ápolunk a következőkkel:

* a Sztanyiszlavszkij nevével fémjelzett Moszkvai Művész Színház Színházi Akadémiájával, illetve a moszkvai Mejerhold Központ színházi posztgraduális képzésével;
* a valladolidi (Spanyolország) Drámaművészeti Főiskola (Escuela Superior de Arte Dramático de Castilla y León) intézményével.

- Lehetőségünk van a szakmai kapcsolat bővítésére a következő intézményekkel:

- * az oroszországi képzési központokkal (pl. a szentpétervári Orosz Állami Színházművészeti Főiskolával és a moszkvai Vahtangov Színház stúdiójával);
- * az olasz Piccolo Teatro di Milano akadémiájával;
- * a Kazanyi Kulturális Egyetemmel;
- * a tbiliszi Sota Rusztaveli Grúz Állami Színház- és Filmművészeti Egyetemmel.

Szándékunk szerint és lehetőségeinkhez mérten szélesíteni fogjuk szakmai együttműködésünket más jelentős európai, ázsiai, esetleg amerikai színházi iskolákkal (pl. Eugene O'Neill Theatre Center, Suzuki Company of Toga), amelynek révén a nálunk tanuló és dolgozó diákokat külföldi tanulmányutakra vinnénk, illetve a Nemzeti Színház égisze alatt létrejövő vizsgálőadásokat külföldi diákfesztiválokon mutatnánk be.

Hosszú távú terveink között szerepel egy színházi stúdió elindítása középiskolások és színházművészet iránt érdeklődő fiatalok számára, illetve egy egész éves program keretében zajló, neves külföldi színházi alkotók bevonásával működő nemzetközi színházi akadémia elindítása, amely egy zárt, laboratórium jellegű működési formában, workshopok, tréningek és elméleti foglalkozások biztosításával nyújt lehetőséget a szakmai továbbfejlődésre.

IFJÚSÁGI PROGRAMOK

A Nemzeti Színház az elmúlt öt évben missziójának tekintette, hogy az ifjúság minél többféleképpen kerüljön közelebb a színház világához. Erőnk szerint teszünk azért, hogy ebbe a programba ne csak a Budapesten, de a vidéken és a határon túl élő diákokat is bevonjuk, és megfeleljünk annak az elvnek is, hogy középiskolai tanulmányaik során minden diák legalább egyszer eljusson a Nemzeti Színházba.

A repertoár egy része az irodalom általános és középiskolai oktatásába is bekapcsolható (János vitéz, Egri csillagok, Bánk bán, Csongor és Tünde, Szentivánéji álom) és a középiskolai történelemórákhoz is köthető (I. világháború: Fekete ég – A fehér felhő; 1956: Tóth Ilonka).

A SZ.I.N.változás névre keresztelt ifjúsági programmal szólítjuk meg óvodától az érettségiig a különböző korosztályokat az előadásokhoz kapcsolódó foglalkozásokkal, eseményekkel. Szervezünk vetélkedőt és diákszínjátszó-körök munkáját is támogatjuk, segítjük.

Az ifjúsági programok köre a diákok számára ingyenes előadásokkal az ötödik évadra vált teljessé, továbbá azzal, hogy megszületett a Bánk bán és a János vitéz tantermi, utaztatható változata.

A következő évadok kiemelt feladata a „tantermi-ifjúsági” repertoár fejlesztése és működtetése lesz.

#nemzetiadiakokert

A Nemzeti a diákokért elnevezésű, a legtöbb diákot elérő programunkat 2017 szeptemberében indítottuk: négy előadásunkat, a *János vitézt*, a *Csongor és Tündét*, a *Tóth Ilonkát* és a *Fekete ég – A fehér felhő* című darabokat diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenesen látogathatóvá tettük. A következő évadban a Bánk bán és Az ember tragédiája kerül be ebbe a körbe.

2017 szeptembere óta összesen 28 előadást játszottunk ezekből a produkciókból, és további 6000 előjegyzésünk van az évad végéig.

„Missziók”

A 2017/2018-as évadban indítottunk el egy új kezdeményezést: János vitéz és Bánk bán előadásainknak elkészítettük utazó, illetve osztálytermi változatát. A János vitéz-misszió és a Bánk-misszió különlegessége, hogy a kőszínházi előadásban részt vevő egy-egy kaposvári egyetemi osztály tagjai szerepelnek benne. Egy olyan kb. egyórás, a fiatalok világához közelálló értelmezést adva, amelyet akár egy osztályteremnyi térben is el tudunk játszani. Az iskola hívására „házhoz visszük” az előadást olyan kis településekre is, ahonnan csak nehezen vagy egyáltalán nem jutnának el a Nemzeti Színházba.

Tervezzük ennek a sorozatnak a folytatását: a közeljövőben elkészítjük ugyanilyen formában a Csongor és Tünde, valamint Az ember tragédiája osztálytermi „misszióváltozatát” is.

Vidéki és határon túli iskolai csoportok színházlátogatása

Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy minden általános- és középiskolai diák tanulmányai során legalább egyszer eljusson a Nemzeti Színházba. Ahhoz, hogy ezt a vidéki és a határon túli magyar fiatalok a fővárosiakkal egyenlő feltételekkel tehessék, kezdettől fogva igyekeztünk terheiket csökkenteni. 2015-től kezdődően rendszeresen nyújtottunk támogatást: a hazai csoportoknak utazási, a határontúliaknak utazási és szükség szerint szállásköltségeit vállalta át a színház. Ha mód nyílt rá, pályázatokat nyújtottunk be a költségek fedezésére, ha bezárultak (a sajnos egyébként sem széles körű) lehetőségek, saját forrásból álltuk a fenti tételeket. Egy-

egy megyei KLIK-kel együttműködve többek között olyan kistelepülések iskolásai is eljuthattak életükben először a Nemzeti Színházba, akik még Budapesten sem jártak.

A teljesség igénye nélkül néhány hazai település, ahonnan e támogatásnak köszönhetően először láthattak nemzeti színházi előadást a fiatalok: Árpádhalom, Barcs, Bordány, Kisbodak, Csanytelek, Csengele, Dunatetőten, Felsőnyárad, Héhalom, Lébény, Lengyeltóti, Máriapócs, Mezőkeresztes, Nagymágocs, Okány, Ruzsa, Ságújfalú, Zákányszék. Határon túlról érkeztek: Beregszász, Csap (Ukrajna); Bonchida, Csíkcsomortán, Csíkszereda, Farkaslaka, Marosvásárhely, Szatmárnémeti, Szilágycseh (Románia); Bácskertes, Zenta (Szerbia).

A 2015/2016-os, illetve a 2017/2018-as évadban összesen 80 vidéki és határon túli iskolának nyújthattunk támogatást a Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége, Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, Hármashalom Alapítvány, PADOC Alapítvány segítségével, ez több mint 3000 tanuló családjának tette lehetővé, könnyítette meg a színházi élményhez jutást. A csoportok maguk választották ki a megnézni kívánt előadást, előtte bepillanthattak a kulisszák mögé, az előadás mélyebb befogadását segítő drámapedagógusunk által vezetett ráhangoló beszélgetéseken, foglalkozáson is részt vettek.

Találkozások

2017-ben a fentiekben részletezett támogatást egy olyan lehetőséggel gazdagítottuk, amelynek keretében a határon inneni és túli testvériskolák tanulói az előadás megtekintésén túl egymással is találkozhattak a Nemzeti Színházban. Az előadások előtt a testvérvárosok diákjai drámapedagógiai játékokon keresztül még jobban megismerhették egymást. Nagyszerű élmény volt megtapasztalni, hogy a testvérvárosok hazai közösségei egyéb programokkal is készültek a határon túlról érkező barátaik számára.

Vasvár így találkozott Bácskertes és Csap; Lengyeltóti Farkaslaka; Solymár és Máriapócs Csíkcsomortán csoportjával.

Az eredményeket, a találkozások örömteli pillanatait látva ezt a kezdeményezést mindenképpen folytatni szeretnénk.

Előadásokhoz kapcsolódó színház-pedagógiai foglalkozások

Előadásainkhoz két- és háromlépcsős színház-pedagógiai foglalkozásokat tartunk általános és középiskolások számára. Az előadások megtekintését megelőző és az azt követő foglalkozások igény szerint megtarthatóak az iskolában és a színházban is. Hangsúlyt fektetünk arra, hogy ebben a programban se csak budapesti vagy Pest megyei iskolák vegyenek részt, már eddig is számos kistelepülés és falu iskolájában jártunk.

A „színházra nevelés” programunk foglalkozásait olyan előadásokhoz ajánljuk, melyek – mint fentebb már említettük – az iskolai tananyag részét képezik, mint a János vitéz, a Csongor és Tünde, a Szentivánéji álom. A 2017/18-as évadból pedig a Bánk bán, az Egri csillagok nagyszínpadi előadásához ajánljuk a foglalkozásokat, főállású színház- és drámapedagógusunk vezetésével.

A foglalkozásokról számokban

Két és háromlépcsős foglalkozásokat a János vitéz és a Csongor és Tünde előadásainkhoz kértek a budapesti és vidéki iskolák. A vidéki iskolák esetében a kétlépcsős foglalkozás volt megvalósítható. Fele-fele arányban oszlott meg, hogy a színházban vagy az iskolában tartottuk meg az előadás előtti foglalkozásokat. A budapesti iskolák esetében az utófoglalkozásokat már az iskolákban tartottuk.

évad	budapesti diákok	vidéki diákok	vidéki helyszínek
2015/2016	142 fő	130 fő	Miskolc, Felsőnyárad, Siófok
2016/2017	145 diák	300 diák 101 diák 110 diák	Tolna, Taliándörögd, Szirák, Elek, Szerencs, Veszprém, Aszód, Vasvár, Bácskertes (Szerbia), Csap (Ukrajna) Szatmárnémeti (Románia)
2017/2018 (decemberig)	397 diák	201 diák	Vác, Dunaújváros, Taksony, Gödöllő, Jászárokszállás

Ráhangoló beszélgetések, közönségtalálkozók

Az általános és középiskolás csoportok kérésére az adott produkció dramaturgia és/vagy rendezője az előadások előtt egy órával azok befogadását, értelmezését segítő, mintegy 40 perces bevezetőt tart.

Az előadások után ugyancsak az iskola előzetes kérésére színészek és az előadás dramaturgia beszélget a csoporttal a darabbal kapcsolatos élményeiről, az esetlegesen felvetődő kérdésekről.

Ádámok és Évák Ünnepe

A szolnoki Szigligeti Színház által évekkal ezelőtt indított kezdeményezést első évadunktól magunkénak valljuk. A budapesti középiskolák számára általunk meghirdetett vetélkedő minden évben más-más megadott téma színpadi feldolgozására hívja a fiatalokat. A népballadák, a bibliai történetek, Az ember tragédiája, a XVIII. századi iskoladramák után a 2017/18-ban, az Arany-émlékévben Arany János balladáit kerülnek sorra.

A diákok tanáraik és színházunk mentorainak segítségével készülnek fel. A mentorok a csoport igényéhez mérten vesznek részt a felkészülésben: készek tanácsadásra, a szöveggel való foglalkozásra, színészi gyakorlatok vezetésére, rendezésre. A csoportok a Magyar Kultúra Napján a Nemzeti Színház nagyszínpadán megrendezett gálán mutatják be előadásukat, melyet szakavatott zsűri értékelt.

Jutalmuk a közösen megélt színpadi élmény varázsán túl egy utazás valamely irodalmi és/vagy színházi „zarándokhelyre” – jártunk pl. Madách nyomában Csesztvén, Alsósztrégován; az Arany-émlékévben terveink szerint Nagyszalonta lesz a cél.

Az Ádámok és Évák Ünnepeén évről évre 200–250 diák lép fel, az elmúlt öt évadban összesen mintegy 1200 diák vett részt a programban.

Nemzetisínház-történelmi Vetélkedő

A Nemzeti Színház történelmét, jeles előadásainak, művészeinek emlékét felidéző négyfordulós vetélkedőnk során a négyfős középiskolás (10., 11., 12. osztályos) csapatok kreativitásukat és kutatóképességüket is összemérhetik egy kijelölt központi téma kapcsán. A verseny első három fordulója interneten zajlik, a kb. száz jelentkező csapat közül a legjobb hat jut be a színházban megrendezett döntőbe, és méri össze tudását. A felkészülés anyagát és az internetes elődöntők feladatait nagy körültekintéssel állítjuk össze, a döntőn pedig a tárgyi tudás mellett egy kisebb színpadi produkció bemutatásával rátermettségüket is bizonyíthatják.

Örömkre szolgál, hogy volt már határon túli döntősünk, illetve hogy a 2017-es döntőben túlsúlyban voltak a vidéki csapatok, s az első helyezett is egy zalaegerszegi csapat lett.

A döntőbe jutott hat iskola mindegyike értékes nyereséggel térhet haza, a győztes csapat legizgalmasabb ajándéka pedig az, hogy egy napra előadással, színpadi beszédórával kitelepül hozzájuk a Nemzeti Színház; megismerhetik a színházi sminkelés és fodrászat műhelyitkait, kötetlenül beszélgethetnek a színészekkel, dramaturgokkal.

A 2018-as vetélkedő témája: Arany János és Madách Imre.

Kölyöknapok

A 4–10 éves korosztály számára rendezzük a Kölyöknapokat, bár tapasztalatunk szerint a családok a kisebb gyerekeket is magukkal hozzák. A népszokásokhoz, az egyházi évhez és a nemzeti ünnepekhez kapcsolódóan minden hónap egyik vasárnapján tartjuk ezt a félnapos ingyenes rendezvényt. A délelőtti folyamán a Néprajzi Múzeumból érkezett múzeumpedagógusok az ünnepkörhöz kapcsolódó kézműves foglalkozásokat tartanak. Rövid színházi program, bábszínházi előadás és koncert, táncház is várja a kicsiket. A meghívott együttesek legtöbbször vidékről és a határon túlról érkeznek.

Adventi kölyöknapok

Rendezvényünk kiemelt eseményei az adventi Kölyöknapok. A négy egymást követő vasárnap az adventi gyertyagyújtás után betlehemes játékok, karácsonyi népszokások, énekek jegyében telik. E programjainkat olyan nagyfokú érdeklődés kíséri, hogy a legutóbbi évadban már a nagyszínpadon biztosítottunk helyet számukra. (Ez alkalmanként több mint 500 főnyi közönséget jelent.)

Kulisszajárás

Népszerű a fiatalok körében az előadás előtti épületbejárás: egy kb. 40 perces séta keretében bemutatjuk a színház épületét, a játszóhelyeket és a színpadtechnikát, valamint a kelléktárat és az öltözőket is.

Csodaceruza

2017 őszén megállapodtunk a Csodaceruza című igényes gyermekirodalmi magazinnal, hogy egy számát a 180. évadát ünneplő Nemzeti Színháznak, illetve az Éden földön és a János vitéz című előadásainak szenteli. A lapszám bemutatóját a szerkesztőkkel közösen tartottuk novemberi Kölyöknapunkon.

PROGRAMOK, ESEMÉNYEK

Az előadásokon túl számos programot, eseményt kínáltunk, kínálunk a szélesebb közönségnek, a színházi szakmának és a tudomány képviselőinek.

A Nemzeti nyitott jellegéből adódóan a programok egy része a felnőtt közönséggel épít sokrétű kapcsolatot vagy kapcsolódik ifjúsági eseményeinkhez: ilyen alkalmak a Nyílt napok a Magyar Dráma Napjára időzítve az évadok elején; a gyerekes családok számára rendszeresen szervezett Kölyöknapjaink; a ráhangolók és a közönségtalálkozók.

Más eseményeinkkel – szoboravatás, páholyok névadása, kiállítások, konferenciák, a fiatalokat megszólító színháztörténeti vetélkedő – a magunk eszközeivel a színházi emlékezet erősítéséért szeretnénk tenni, élni a kultuszteremtés lehetőségeivel. Ez utóbbihoz köthető legfontosabb eseményünk 2018 tavaszán a 115 éve született és 50 éve elhunyt Németh Antal szobrának avatása lesz, aki a 20. század egyik legmeghatározóbb színházteremtő egyénisége volt, és aki egy évtizeden át igazgatta a Nemzeti Színházat.

Emlékezetpolitikánk része az is, hogy a Nemzeti Színház nagy művészeiről neveztük el a teátrum páholyait és a társulat tagjainak adandó saját díjainkat. Fontosnak tartjuk, hogy ne csupán a jeles évfordulókat ünnepeljük meg, hanem olyan apró gesztusokra is figyeljünk, mint a színház régi nagyjai előtti főhajtás: sírjukon virágot helyezünk el, megkoszorúzzuk emléktábláikat.

Programjaink közül a legfontosabbak:

Felolvasószínház

Réczei Tamás: Hangyabolydulás
Szöllősi Mátyás: Lassan visszatartva
Bánffy Miklós: Naplegenda
Verebes Ernő: Gerendák
Mohácsi Árpád: Kannibálok babazsúron
Kulin Ferenc: Kölcsey
Paul Claudel: Délforduló
Ingeborg Bachmann: A manhattani Jóisten
Maria Tryti Vennerod: Országos felmérő
Tore Vagn Lid: Pusztíts el mindent!
Kortárs spanyol drámák
Jens Bjørneboe: Semmelweis

Szakmai konferenciák

Paul Claudel, Pilinszky János, Valère Novarina művei. A Johanna a máglyán előadása kapcsán

Résztevők: Jelenits István (irodalomtörténész, piarista szerzetes), Rideg Zsófia (dramaturg), Sepsi Enikő (irodalomtörténész), Valère Novarina (drámaíró, rendező), Vidnyánszky Attila (rendező)

Irodalom – zene – szakralitás. Az oratórium műfaja a Johanna a máglyán és a KZ-oratórium előadása kapcsán

Résztevők: Enyedi Pál (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem), Dobszay Ágnes (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem), Szarvas József (színművész), Bércesi Barbara (újságíró, a Gramofon

főszerkesztő-helyettese), Nyakas Attila (festőművész), Végh Attila (költő, filozófus), Zsávolya Zoltán (író, esztéta)

Királyok a cselédlépcsőn. Witold Gombrowicz és a groteszk a színházban, az Operett előadása kapcsán

Résztevők: Lech Sokól (Varsói Tudományos Akadémia Művészettörténeti Intézet), Paweł Dobrzycki (látványtervező, Varsói Képzőművészeti Akadémia), Nagyezsda Alekszandrovna Tarsisz (Szentpétervári Színművészeti Akadémia), Milan Madjarev (kritikus, Belgrád), Pálfalvi Lajos (Pázmány Péter Katolikus Egyetem), Sebastian-Vlad Popa (szerkesztő, színikritikus, Bukaresti Tudományegyetem), Gothár Péter (rendező), Andrzej Bubień (rendező)

Attila király emlékezete. Konferencia az Isten ostora előadása kapcsán

Résztevők: Csáji László Koppány (költő, néprajzkutató, kulturális antropológus), Bárdi László (orientalista, PTE Ázsia Központ) Sudár Balázs (turkológus, MTA Történettudományi Intézet), Szörényi László (irodalomtörténész, MTA Irodalomtudományi Intézet), Szász Zsolt (bábművész, a Szcenárium felelős szerkesztője), Birtalan Ágnes (mongolista, ELTE Belső-Ázsiai Tanszék), Somfai Kara Dávid (nyelvész, MTA Néprajzi Kutatóintézet), Teleki Krisztina (mongolista, tibetológus, ELTE Mongolisztikai Kutatóközpont) Tömöry Márta (bábos, színháztörténész), Lezsák Sándor (költő, drámaíró)

Dráma és liturgia konferencia

Résztevők: Dobszay Ágnes (LFZE Egyházzene Tanszék), Balogh Péter Piusz O. Præm (a Magyar Egyházzenei Társaság Elnöke), Földváry Miklós István (ELTE BTK Latin Tanszék liturgiátörténész), Medgyesy S. Norbert (PPKE BTK Újkori Történeti Tanszék), Zalatnay István (KRE Bölcsészettudományi Kar), Hafenscher Károly (LFZE Egyházzene Tanszék, Sepsi Enikő (KRE Bölcsészettudományi Kar), Prontvai Vera (Mária Rádió) Árkosi Árpád (rendező), Verebes Ernő, Szász Zsolt, Rideg Zsófia, Kozma András (a Nemzeti Színház dramaturgjai)

Magyar színházi nyelvújítók a 20. században

Résztevők: Keserü Katalin (művészettörténész), Fenyves Márk (a Magyar Mozdulatművészeti Társulat vezetője, a Magyar Táncstudományi Társaság elnöke), Patonai Anikó Ágnes (OSZK), Borgó András (zeneesztéta), Fügedi János (MTA Zenetudományi Intézete Néptánc Osztályának tudományos főmunkatársa, a Lábán Kinetográfia Nemzetközi Tanácsának tagja), Békés Rozi (grafikus), Tóth Dénes Árpád (DRHE tanára), Lőrinc László (a TTE alelnöke), Mezey Katalin (író, költő, műfordító)

Kiállítások

Rendszeresen szervezünk kiállításokat a színházban, a bemutatókhoz kapcsolódó vagy a magyar színjátszás történetének korszakait idéző témákban.

Nagyszabású kiállításaink voltak:

- Bánffy Miklós kiállítás (a Zikkuratban, az OSZMI-val közösen)

A MITEM-hez minden évben nagyobb kiállítás is kapcsolódik:

- Madách Imre élete és Az ember tragédiája (magyar és angol nyelven, az OSZMI-val közösen)

- Az orosz-magyar színházi kapcsolatok száz éve (az OSZMI-val közösen)

- Tadeusz Kantor – Az emlékezet tere (életmű-kiállítás a lengyel Cricoteka Múzeum anyagából)

- A képzelet terei – Helmut Stürmer díszlet- és jemeztervező életműkiállítása (Zikkuratban).

további kiállítások:

- A Vitéz lélek-bemutatók története, Tamási Áron „Gondolkodó széke”

- Caudel-Honegger: Johanna a máglyán első magyar bemutatójának Johanna-jelmeze

- Shakespeare-előadások a Nemzeti Színházban
- *A kettézárt falu – fotókiállítás* Nagyszelmenc és Kisszelmenc történetéről, amely a két településen játszódó Zoltán újratemetve című előadás premierjéhez kapcsolódott
- Mezei Mária. Dokumentumok, fotók és jelmezek a Hoztam valamit a hegyekből bemutatójára
- Fedák Sári élete és művészete. Fotó- és dokumentum-kiállítás a Fedák Sári-est bemutatójára
- A 100 éve született Mészáros Ági (az OSZMI-val közösen)
- Cyrano. Molnár C. Pálnak az 1937-es párizsi világkiállításon aranyérmert nyert fametszetei
- Orosz István-kiállítás a Nemzeti Színház számára tervezett plakátjaiból
- Bródy és a két Hunyady (az OSZMI-val közösen)
- Szigligeti Ede és kora (az OSZMI-val közösen)
- Földön járó csillagok – Kelemen László emlékezete (vándorkiállítás, az OSZMI-val közösen)
- Töröcsik Mari a Nemzeti Színházban. Fotókiállítás a 80. születésnap alkalmából
- Kállai Ferenc 90. Vándorkiállítás Keleti Éva színházi fotóiból
- A Bánk bán a Nemzeti Színházban
- A Nemzeti Színház története – állandó kiállítás

Évfordulók, megemlékezések, emlékestek

- Színpad és kőpad 1956-1958 – emlékest a forradalomról és a megtorlásról
- Jó volt élni – Bessenyei Ferenc-emlékest
- Mészáros Ági-emlékest
- Megemlékezés a régi Nemzeti Színház 1965. március 15-i felrobbantásáról
- Emlékest Kaszás Attila halálának 10. évfordulójára

Szoborállítások

- Sík Ferenc
- Schwajda György
- Németh Antal (tervezett átadás: 2018)

Páholy-névadók

Felavattuk a Sinkovits Imre-, a Bessenyei Ferenc-, Lukács Margit- és Mészáros Ági-páholyokat

Általunk támogatott, befogadott külső rendezvények

- A Versünnepe országos döntője a Költészet napján.
- Vers a bajnoktól – a Magyar Nyelv Napján (november 13-án). Olimpiai-, világ- és Európa-bajnokaink legkedvesebb versüket mondják el.
- M4 Év sportolója gála.
- Versek szódával – a Magyar Írószövetséggel együttműködésben a 2013/14-es évadban. 2018. február 18-án, Jókai születésnapján először ünnepeljük a Magyar Széppróza Napját, amely alkalmat teremt arra is, hogy a Magyar Írószövetséggel folytassuk a közös munkát.

Nemzetiségek, kisebbségek, közművelődés

Évente 20-30 rendezvényt fogad be a Nemzeti Színház, alábbiakban a legfontosabbak közül néhány.

- Pajtaszínházi Szemle. A falusi amatőr színjátszó körök és helyi színjátszó hagyományok újraélesztésére irányuló Pajtaszínházi mintaprogramot 2015 őszén indította el a Nemzeti Művelődési Intézet a Magyar Teátrumi Társaság szakmai támogatásával. A szemle otthona harmadik éve a Nemzeti Színház.
- 2018 márciusában első alkalommal kerül sor a Nemzeti Színházban a magyarországi nemzetiségek színházi fesztiváljára, a Jelenlétre, amelynek a jövőben a Nemzeti Színház lesz állandó otthona.

- A Magyarországi Szerb Színházzal együttműködésben 2013. december 6-án két jubileumot ünnepeltünk egyszerre a Nemzeti Színházban: a polgári szerb hivatásos színjátszás két évszázada jött létre Magyarországon és húsz éve működik a magyarországi szerb színház. A 200 évet bemutató kiállítást rendeztünk a Nemzeti Színházban.
- Fogadtuk a Magyarországi Szlovák Színház ünnepi előadását.
- Az Újvidéki Színház megalakulásának negyven éves évfordulójának ünnepe 2014. április 17-én.
- Jobb velünk a világ! A Nem Adom Fel Alapítvány gálaestje évente a Nemzeti Színházban.
- Varázscsepp gála. Hátrányos helyzetű, állami gondozott, otthonokban vagy nevelőszülőknél élő gyermekek tehetségkutatójának díszelőadása.
- Folyamatosan együtt dolgozunk a 90 decibel Projecttel, amely hallás- és látássérültek számára tesz akadálymentessé színházi előadásokat.

Megemlékezések

- A 80 éves Törőcsik Marit, a Nemzet Színészét ünnepi gálaesttel köszöntöttük, amelyen a magyar színházi- és filmszakma kiválóságai vettek részt
- 2013-ban megemlékeztünk a 70 éve született Schwajda Györgyről
- Jászai-díjas művészeink részt vesznek az ászári Jászai Mari Emlékház ünnepségein
- Halottak napján koszorút helyezünk el a Nemzeti Színház hajdani művészei sírjánál a Kerepesi úti Nemzeti Sírkertben, Farkasréten
- részt vettünk Ferrari Violetta, a Nemzeti Színház volt művésznője temetésén;
- a nagyváradi Szigligeti Színház társulatával közösen megkoszorúztuk Szigligeti Ede sírját, születésének 200. évfordulóján;
- a Vitéz lélek 2014. áprilisi erdélyi turnéja során koszorút helyeztünk el Székelykeresztúron a Gyárfás kúria Petőfi-emlékhelyén, Farkaslakán Tamási Áron sírján és Nagyváradon a Szigligeti szobornál
- részt vettünk Lukács Margit emléktáblája avatásán Budapesten. A Nemzet Színésze címmel kitüntetett Kossuth-díjas művész születésének 100. évfordulója alkalmából beszédet mondott A. Szabó Magda stratégiai igazgató
- részt vettünk Szelezky Zita síremlék és emléktábla koszorúzásán
- Kelemen László, az első magyar szintársulat megeremtője halálának 200. évfordulóján a Nemzeti Színház társulata a Vitéz lélek című előadással tisztelgett emléke előtt.
- 2014. november 15-én, Aradon, a színház avatásának 140. évfordulóján mutattuk be Tamási Áron példázatát, majd másnap Csanádpalotán vendégszerepeltünk, ahol előadás előtt a társulat tagjai megkoszorúzták Kelemen László sírját. A Művelődési Házban pedig az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet erre az alkalomra készített Földön járó csillagok kiállítását tekinthette meg a közönség, amely innen a Nemzeti Színházba került, hogy aztán útjára induljon a magyarországi és határon túli színházakba

Irodalmi, zenei események saját művészeink és vendégek részvételével

- Színházunk rendszeres vendégművésze Berecz András ének- és mesemondó
- Udvaros Dorottya születésnap koncertje
- Keresztül Európán – Tompos Kátya és Hrutka Róbert koncertje
- Érzések -Tóth Augusztina lemezbemutató koncertje
- Földes László Hobo 70 éves - koncertsorozat az évad során az életmű legfontosabb dalaiból.
- Bob Dylan- és Viszockij 80-émlékkoncert
- Kövek és testek – megzenésített versek. Szirtes Edina Mókus és zenekarának koncertje a Nemzeti művészeivel

KOMMUNIKÁCIÓS STRATÉGIA

Külső kommunikáció

Arculat, üzenet

A színház arculata és logója az elmúlt öt év során nem változott, azonban 2017/2018-as évadtól új felfogásban kezeljük: amellett, hogy továbbra is használjuk a hagyományt tükröző arany, bronz verziót, egyes kiadványainkon megjelentek bátrabb, erősebb színek is. A megújult honlapunkon is megjelentek frissebb, színesebb vizuális elemek, melyek a kiadványainkon is visszaköszönnek.

Továbbra is tartjuk magunkat a három fő vezérelvéhez: *hagyomány, korszerűség, nemzetköziség.*

Ezek az értékek és elvek határozzák intézményünk gondolkodását, így a kommunikációját is. A színházunk logójához társított szlogen kifejezi azt a nyitottságot is, melyet szintén sugallni kívánunk a nyilvánosságnak: NEMZETI SZÍNHÁZ – KÖZÖS NÉZŐPONT. Az idei évadban azonban a Nemzeti Színház logója mellett a kommunikációs és PR anyagjainkon megjelenik egy új, a 180/15 logó is, mely a teátrum száznyolcvan éves múltjára és a jelenlegi épület tizenöt éves évfordulójára hívja fel a figyelmet.

Nyílt nap

A Színház minden évben, évadkezdéskor, a Magyar Dráma Napjához kötődően, szeptemberben Nyílt napot tart. Ezen a napon a színházunkba látogatókat úgynevezett „Nyílt nap” kedvezmény illeti meg: jegyvásárláskor 30%, bérletvásárlásnál 25%. Egy látogató egy előadásra maximum 6 darab jegyet vásárolhat a kedvezménnyel. Az interaktív Nyílt Napon színészeink részvételével hagyományosan plakátfotózásokkal, színészekkel való beszélgetési lehetőséggel, nyílt próbákkal, előadásokkal, kiállítással, kulisszajárással, színházi nyomkereséssel, kellékkészítéssel, jelmezpróbálással, beszédórával kedveskedünk az érdeklődőknek.

Az akadálymentesség szerepe a Nemzeti Színházban

Színházunk harmadik éve rendezte meg a „Jobb velünk a világ!” gálát, a fogyatékkal élők részére és közreműködésével. Évad végén a „Varázscsepp” gála a hátrányos helyzetű intézeti gyermekek számára készül. Együttműködünk a 90 decibel Projecttel, hogy színházi előadásaink akadálymentesek legyenek a hallássérültek, a látássérültek és a mozgássérültek számára is. Rendszeres vendégünk a Kárpát-medencei Nagycsaládosok Szövetsége. A színház dolgozói minden évben karácsonyi gyűjtést szerveznek a rászorulóknak. Idén a Kispesti Családsegítőket

támogattuk adományainkkal. Az ez irányú együttműködéseinket a következő években is szeretnénk bővíteni.

A Nemzeti Színház PR és marketingmunkája

A Nemzeti Színház kommunikációja két irányban zajlik: a színház egészének kommunikációja (*brandépítés*) és az egyes produkciók (bemutatók) népszerűsítése (*egyedi termékek kommunikációja*).

A színház általános marketing kommunikációja

Két saját kiadású újságunk van: a Szcenárium művészeti folyóirat és a Nemzeti Magazin.

A Nemzeti Magazin mint marketingeszköz komoly szerepet kap, hiszen hónapról hónapra hírt adunk benne a színházban folyó munkákról, próbafolyamatokról, eseményekről. A Nemzeti Magazint saját terjesztésben fővárosi kulturális intézményekbe (múzeumok, mozik, kávézók, kulturális központok) juttatjuk el, valamint a Líra könyvesbolt-hálózat révén országosan is terjesztjük.

A Szcenárium a Nemzeti Színház saját terjesztésű, ingyenes, havonta megjelenő szakmai folyóirata, amelyet megkap az intézmény összes művésze, művészeti munkatársa és a menedzsmen, a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének minden tanára és diákja, az SZFE, az MMA, a bölcsészkarok teatrológiai műhelyei, a fővárosi és a megyei könyvtárak, valamint azok a szakemberek, akik szellemi értelemben kötődnek a laphoz. A folyóirat MITEM English különszáma a színház nemzetközi kommunikációjának fontos eszköze: e lapszámot a találkozó minden külföldi fellépője kézhez kapja.

Az évad elején repertoár műsorfüzetet is készítünk, melyben a teljes évadot érintő programjainkról adunk tájékoztatást szinopszissal, részletes szereposztással, fényképekkel. Terveink között szerepel ennek terjesztése is. Ezekon kívül havonta műsorlapot készítünk, valamint minden saját előadásunkhoz készül szórólap és plakát is.

Megújult honlapunk a színházban folyó szerteágazó művészi munka, a befogadó színházi működés (vidéki, határon túli társulatok, társművészetek, fesztiválok, közönségkapcsolatok: nyílt napok, közösségi események, ifjúsági programok) jelenléte miatt egyfajta online „magazin” funkciót is betölt: változatos formában mutatja be a szellemi műhelyt, az alkotókat, az előadásokat írott és mozgóképes anyagokkal, fotókkal.

A korábbi években sikeresen elindított diákoknak szóló programjainkat 2018-ban kibővítve folytatjuk. Összesítettük az ifjúsági programjainkat (#nemzetiadiakokert, kulisszajárás, rendhagyó irodalomóra, Nemzetiszínház-történeti Vetélkedő, Ádámok és Évák ünnepe, Kölyöknap, Színház-játék.), melyeket szórólapokon és a Nemzeti Magazin iskoláknak szóló oldalán is hirdetjük.

Hírlevél szolgáltatásunknak 10.000-nél is több igénybe vevője van, ők általában hónap elején kapnak tájékoztatást a havi újdonságokról, de különleges esetekben speciális hírlevelet is küldünk nekik.

Produkciós marketingfelületek

Közterületen való megjelenésünket a 2015/2016-os évadtól a Nemzeti Kommunikációs Hivatal koordinálja. A korábbi évekhez hasonlóan 2018-ban is tervezünk közterületi felületvásárlást.

Print: szórólapok, Nemzeti Magazin, havi műsorlap, repertoár programfüzet

Sajtóhirdetések: Papageno, Pesti Műsor, Origó Média, Infopont Magazin, Opera Magazin, Múlt-kor, Funzine, alkalmanként női lapok, különszámok stb.

Online: bannerkampányok – Facebook hirdetések, origo.hu, pestimisor.hu stb.

MITEM

2018 tavaszán immár ötödször rendezzük a MITEM-et. A fesztivált külön kampányterv alapján kommunikáljuk közterületi, print és online felületeken. A fesztiválnak sajtótájékoztatót is szervezünk. A pályázat leadásakor már túl is vagyunk az említett eseményen.

Sajtókapcsolatok, sajtótájékoztatók

A hirdetések és kreatív nyomdai anyagokon kívül a sajtókapcsolatok kiépítése és folyamatos frissen tartása is zajlik a bemutatók előtti kampányokban és a színházi munka „hétköznapijaiban” egyaránt. A havi-, heti-, és napilapok, internetes portálok, tévék, rádiók munkatársaival való kapcsolattartás mellett a színházi munkáról, a társulat színészeinek szakmai mindennapjairól is folyamatosan tájékoztatjuk az újságírókat: nagy számban szervezünk megjelenéseket, interjúkat. Sajtólistánkra folyamatosan küldjük sajtó hírlevelünket. Minden évadunk végén sajtótájékoztatót tartunk, melynek keretében a következő évadunk készülő produkcióiról és az aktuális évad eredményeiről nyújtunk tájékoztatást. Az évek óta nagy sikerrel futó

Közönségkapcsolatok

Célunk, hogy repertoárunkon keresztül minél szélesebb társadalmi rétegek ismerjék meg a színházi kultúrát, a Nemzeti Színház értékrendjét. Folyamatosan zajlik a több mint 20.000 fős adatbázisunk bővítése, a már eddig is megcélzott csoportok törzsközönssé válásának segítése, ezen túl pedig új csoportok megkeresése és megtartása.

Kedvezményes körök

Az ország kiemelkedő egyetemeivel, főiskolaival együttműködési megállapodások kötése, egyedi kedvezmények felajánlásával.

Ezek egyéni és csoportos látogatás esetén is működnek, általános kedvezményeket illetve célirányos, előadásokat megcélzó kedvezményeket biztosítva mind az intézmény dolgozói, mind hallgatói számára. A felajánlott kedvezményekért megjelenési lehetőséget, hírlevélre felkerülést, e-mail listákra küldött speciális ajánlatok lehetőségét és havonta-kéthavonta helyszíni árusítást kérünk. Az egyetemekkel folyamatosan vesszük fel a kapcsolatot, kiépítve így egy olyan bázist, amelyre a jövőben is számíthatunk.

Akciók pedagógusoknak

A diákok színházba jutása a családi indíttatáson túl nagyrészt az iskolákban dől el. Éppen ezért egyik legfontosabb feladatunk a pedagógusok megszólítása. Ezt külön előadások biztosításával, előtte pedig dramaturgok, rendezők, színészek közreműködésével szervezett felkészítő programokkal érjük el. A személyes megkeresés folyamatos. Kapcsolatban állunk Magyarország szinte összes általános és középiskolájával, hat felsőoktatási intézménnyel – köztük az ELTE, az Állatorvostudományi Egyetem és a Károli Gáspár Református Egyetem – egyházi intézményekkel, közösségekkel. A vidéki csoportok a hétfégi, illetve a hétköznapi délutáni előadásokra tudnak jönni a távolság miatt. A műsortervezésnél ezt továbbra is figyelembe vesszük, és hetente legalább egy délutáni előadást biztosítanunk 2018-ban is.

Intézmények, cégek, irodaházak

A fiatal, nem csak humán értelmiségi csoportok megkeresése. Kapcsolatok kiépítése irodaházakkal, bankokkal, minisztériumokkal. Miután az időbeosztásuk, leterheltségük miatt nehezen terveznek, a helyszíni árusítás, e-mail kampányok lehetnek hatékonyak az ő esetükben. Fontos törzsközönsségünk például a Nagycsaládosok Országos Egyesülete, a Magyar Országos

Levéltár, az MTA Néprajztudományi Intézete a Mol Zrt. stb. Egyedi megállapodást szeretnénk kötni további cégekkel, irodaházakkal is.

Közösségi média

A Nemzeti Színház Facebook rajongói oldala 2009 tavasza óta működik. 2013-ban a Nemzeti Színház Facebook oldalán 9136 rajongó volt, 5 év után a teátrum Facebook oldalának 20.000 kedvelője van. 2018-ban további növekedésre törekszünk. E közösségi médiafelület a tájékoztatás egyik leghatékonyabb eszköze. Az oldalon átlagosan napi két- három bejegyzést teszünk közzé, törekedve a képes és videós tartalmakra. Azt tapasztaljuk, hogy ezeket sokkal szívesebben nézik meg a látogatók, mint a pusztán szöveges információkat. A Nemzeti Színház az Instagram és Twitter oldalán – melyet 2016-ban indítottunk el és elsősorban a fiatal közönséget célozzuk meg – napi kisvideós, fényképes jelenléttel növeli közönségét. A hagyományos posztokon túl fizetett Facebook hirdetések útján népszerűsítjük művészeinket, előadásainkat. Youtube csatornánkon rendszeresen teszünk közzé interjúkat, ajánlókat, spotokat.

Videók, trailerek

A 2014/2015-ös évadtól saját gyártású video-ajánlókat készítünk minden bemutatóhoz, melyeket a honlapunkon és a Facebook oldalunkon osztunk meg az érdeklődőkkel. 2017 őszén újraindítottuk és tovább folytatjuk a *Művészbekjáró* című online magazinunkat, melyben a társulat művészeinek munkáját, a különböző színházi eseményeket mutatjuk be részletesen. A video magazin arca Farkas Dénes színművész.

Közönségtalálkozók

A Nemzeti Színház számára kiemelten fontos, hogy nézői visszajelzések útján rendszeresen tájékozódjon egy-egy produkció kapcsán a felmerülő kérdésekről, nézői igényekről. Természetesen az alkotók és a nézők találkozása személyesebbé teszi ezt a kapcsolatot. A közönségtalálkozókat profi műsorvezetők moderálják, korábban Sipos Szilvia az MTVA műsorvezetője, majd Andor Éva a TV2 műsorvezetője vállalta a feladatot. Nézőink a közönségtalálkozók végén dedikáló kártyákat és plakátok kaphatnak, melyeket az alkotók írnak alá.

Fotóspróbák

Készülő előadásainkhoz a bemutatók hetén rendszeresen fotóspróbát tartunk, ahol programoldalak fotósai, nyomtatott és online újságok munkatársai, televíziók forgatnak és művészeinkkel interjúznak.

Plakátkampányok

A Nemzeti Színház az elmúlt öt évben kültéri plakátjainak tekintetében óriási változáson ment keresztül. Továbbra is tiszteletben tartjuk és egyfajta művészeti ággént kezeljük a grafikus plakátokat, melyeket nagynevű művészek készítettek: Árendás József és Orosz István, egy-egy évadban a Kaposvári Egyetem látványtervező diákjai, illetve a Magyar Képzőművészeti Egyetem tervező grafikus hallgatói. A nézői igényekhez igazodva az elmúlt öt év során egyre inkább elmozdultunk az ún. fotóplakátok felé, melyeknek egységes megjelenítése az ötödik évadra teljesedett ki. Idén ugyanis a készülő bemutatóinkhoz egységes arculatban fotóztuk meg művészeinket. Letisztult, egységes üzenetet és koncepciót tükröző plakátkampányunk a hazai reklámpiacon is óriási elismerést vívott is magának. A Nemzeti Színház a plakátokat időszak

kampány keretében közterületen, valamint mind print, mind online felületeken felhasználja. Terveink között szerepel, hogy a plakátból leporellót és dedikálókártyákat készítettünk.

2013/2014-es évad

2014/2015-ös évad

2017/2018-as évad

Extra események, PR megjelenések

A Nemzeti számos eseményen megjelent, művészei nemcsak saját rendezvényein, de külső helyszíneken is képviselték a színházat. Jelen voltak többek között az MNV Kupa focitornán, a Fut a színház! – SPAR maraton-váltón, a Kultúrát ajándékba! – karácsonyi vásáron a Városháza téren, a Jónak lenni jó! – rendezvényen, ételosztáson a Józsefvárosi hajléktalanszállón, iskolákban tartottak rendhagyó irodalomórákat, részt vettek iskolák nyílt napjain, karácsonyi műsorral támogatták a Gyermekklinikát.

További tervek

A Nemzeti Színház a 2018/2019-es évadtól tovább szeretné erősíteni felületein – honlap, Facebook, Instagram, Youtube, Twitter – és kommunikációjában a videós tartalmakat, az ideihez hasonlóan egységes plakátkampánnyal jelentkezne az évadok elején, erős jelenléte tervezve a közterületeken és print felületeken egyaránt. Továbbá az egységes arculatának kommunikációs felületein való erős megmutatkozását.

A Nemzeti Színház honlapja

Intelligens ügyfélszolgálat

Honlapunk a színház egyik legfontosabb kommunikációs eszköze. Sokféle módon tekinthetünk rá. A legáltalánosabb értelmezésünk szerint a honlap egy intelligens elektronikus ügyfélszolgálati iroda, amely a nap 24 órájában, a világ minden pontjáról elérhető.

A honlap látogatói valódi kérdéseikre kapnak választ böngészés közben. Egy kattintás – egy kérdés... Mit játszik ebben a hónapban a színház? Mi a ma esti műsor? Van-e még jegy? Kik a darab szereplői? Mit lehet tudni a rendezőről? Mivel ajánlják a szereplők az előadást? És így tovább.

Ügyfélszolgálati irodánk egy átlagos napon 2500-3000 néző 10-15 ezer kérdésére ad pontos választ. Ez sokszorosa bármilyen személyesen látogatható iroda forgalmának.

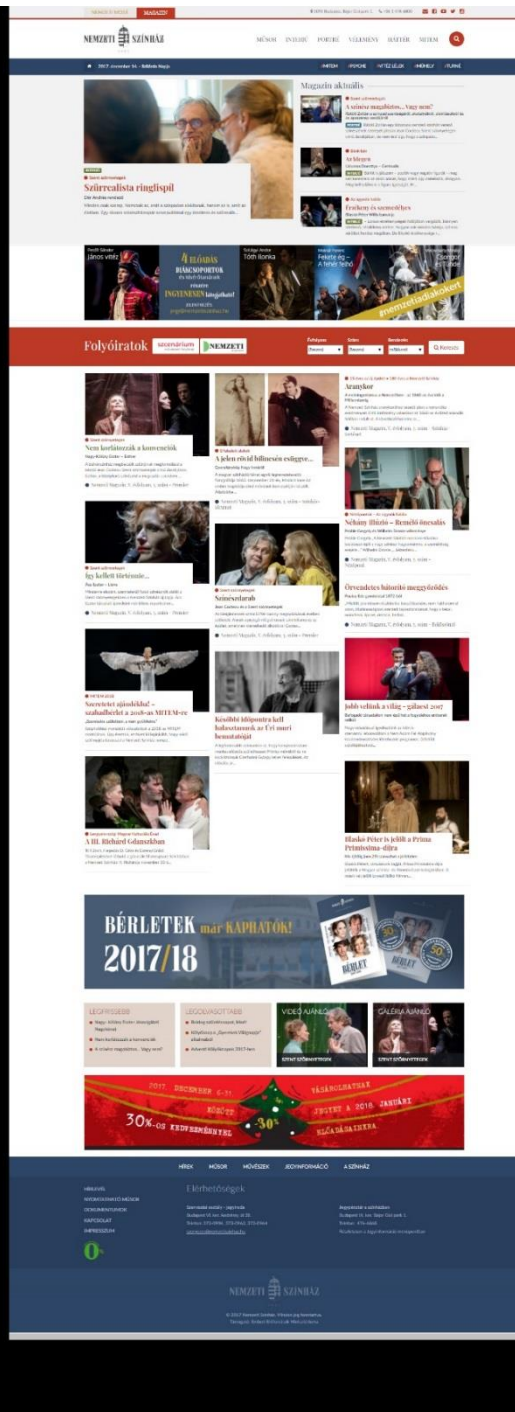
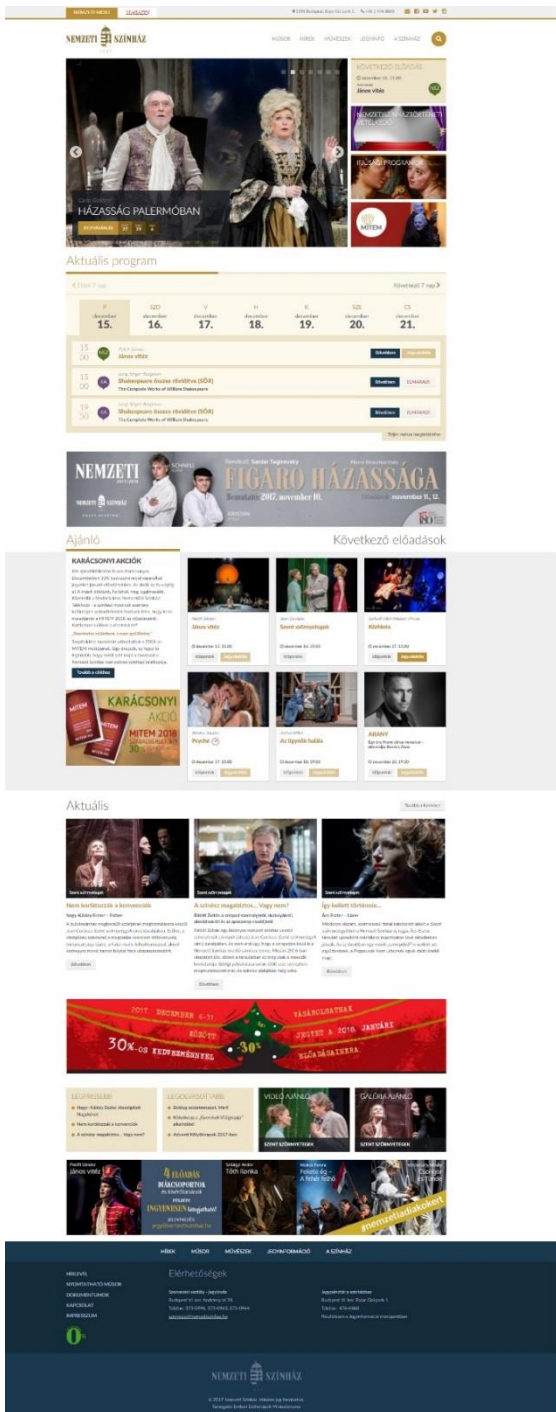
Megnyitása óta másfélmillió felhasználó 11 millió oldalt nézett meg honlapunkon.

A honlap felépítése

A ma látható honlap kialakításához az első évadban szerzett tapasztalatok után kezdtünk hozzá. Méréseink alapján kétféle honlap-használatot tudtunk elkülöníteni. Az első esetben alapvető híreket kerestek a látogatók, míg a másodikban elmélyültebben, több időt áldozva, részletes információk után kutattak.

A honlap tervezésekor ezért két, alapvetően különböző nézetét alkottuk meg a Nemzeti Színház portálnak. Az első csoport számára született meg a „Nemzeti most” (bal), a második számára a „Magazin” (jobb) nézet.

A „Nemzeti most” felületről azonnal látható az aznapi, és az aktuális heti műsor. A jegyvásárlásig egyetlen gombnyomással juthatunk el. A vezető hírek, az esetleges műsorváltozások, színlapok, a kép- és videógalériák választékának frissülése egy szempillantás alatt áttekinthető, magyar és angol nyelven.

A „Magazin” nézetben olvasmányos, gazdagon illusztrált cikkek - művészportrék, rendezői hitvallások, interjúk, riportok, kritikák, színháztörténeti írások jelennek meg. Itt közöljük elektronikus formában Színházunk két alapvető fontosságú kiadványát, a Színhárium és a Nemzeti Magazin számait.

A portálhoz kapcsolódik a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) honlapja is, magyar és angol nyelven.

Környezetbarát megoldás

Az első évadban valamivel több, mint egymillió oldalt néztek meg/töltöttek le a látogatók. Ez a szám az ötödik évadra megduplázódott. Egy elektronikus oldal két-három papíralapú oldalnak megfelelő mennyiségű információt hordoz, így bátran állíthatjuk, hogy a honlapunk 3-4 millió A4-es oldal nyomtatását teszi feleslegessé egy-egy évad során.

Mobilitás

Az elvégzett fejlesztéseknek köszönhetően honlapjaink asztali számítógépeken, táblagépeken és okostelefonokon is kényelmesen böngészhetők.

Jövő

Honlapunk minden tartalmát korszerű, objektum-orientált adatbázisban tároljuk, amely a jövő mennyiségi és minőségi igényeit is képes kiszolgálni. A közeli jövőben indítjuk a honlap harmadik nézetét megalapozó „Archívumot”, amely a színház kapunyitásától napjainkig keletkezett információkat szolgáltatja.

www.nemzetiszhaz.hu

www.nemzetiszhaz.hu/en

www.mitem.hu

www.mitem.hu/en

KIADÓI TEVÉKENYSÉG (KÖNYVEK, NEMZETI MAGAZIN, SZCENÁRIUM)

A Nemzeti Színház feladatának tekinti, hogy lehetőségeihez mérten bekapcsolódjon a magyar színháztörténet, a színházelméleti diskurzus alakításához. Ennek érdekében kiadói programot indítottunk. Folyóiratot adunk ki: Szcenárium, ennek égisze alatt indult el a Nemzeti Színház Kiskönyvtára sorozat. Megjelentetünk magazint, és a honlapunk sem csupán marketingeszköz, hanem a folyóirat és a magazin archívumaként is működik, fejlesztését is a Nemzeti Színház történeti archívumaként tervezzük.

KÖNYVEK

A Szcenárium könyvkiadási programja keretében indult 2014-ben a Nemzeti Színház Kiskönyvtára sorozat, amelyben eddig két kötet jelent meg az NKA támogatásával. A kötetekben szereplő írások először a Szcenáriumban láttak napvilágot.

Eugenio Barba: Hamu és gyémánt országa. Tanulmányaim Lengyelországban; 26 levél Jerzy Grotowskitól Eugenio Barbának (fordította: Regős János és Pályi András; lektorálta: Pályi András; Szöveggondozó: Pálfi Ágnes), 2015.

Balogh Géza: Németh Antal színháza. Életút és pályakép történelmi keretben (lektorálta: Lengyel György), 2015.

Tadeusz Kantor: Milánói leckék. Kantor-centenárium a Nemzetiben címmel 2018 márciusában fog megjelenni a sorozat harmadik kötete, ugyancsak az NKA támogatásával.

Terveink között szerepel a lap **Félmúlt rovatában publikált interjúk köteté** szerkesztése. Ez a kiadvány a korábbiaknál realisabb képet adhatna arról, az innováció jegyében hogyan vált átjárhatóvá Magyarországon a kőszínházi és az alternatív szcéna.

Az én rosette-i kövem – négy kortárs spanyol dráma. 2015-ben a Nemzeti Színház kiadványaként jelent meg az ELTE Spanyol Tanszékével együttműködésben. A négy dráma: Ignacio García May: Lalibela // José Manuel Mora: A lelkem máshol // Gracia Morales: NN12 // José Ramón Fernández: Az én rosette-i kövem (fordítók: Kürthy Ádám András, Zombory Gabriella; szerkesztő: Scholz László)

A Nemzeti Színház évadkönyvei

2015-ben jelent meg a Nemzeti Színház 2013/14/15-ös kétnyelvű (magyar–angol) évadkönyve. Főszerkesztő: Kornya István, a szerkesztő munkatársa: Görömbölyi László, fotók: Eöri Szabó Zsolt. A kiadvány az NKA támogatásával jelent meg.

A Nemzeti Színház 2013 és 2018 közötti évadjait bemutató könyvet 2018 májusában tervezzük megjelentetni.

NEMZETI MAGAZIN

A Nemzeti Magazin: olvasnivaló színház. Szóban és képben, könnyedén és tartalmasan mutatjuk be hónapról hónapra egy 60 oldalas magazin formájában mindazt, ami a Nemzeti Színházban történik, és még ennél is többet...

Szerepekről, előadásokról faggatjuk a színészeket, a rendezőket. Szólunk a színpadon és a háttérben folyó munkáról. Beszámolunk érdekességekről, különlegességekről. Írunk a jelenről és a múltról. Kíváncsiak vagyunk mások nézőpontjára is. A fotókon keresztül pedig a próbák, az előadások világát, hangulatát és az alkotókat is megidézzük.

A magazin a **premierek** kapcsán rendezőkkel és színészekkel közöl interjúkat, valamint érdekességeket a darabról, a szerzőről...

A **portré** rovat színészek, rendezők színházi életútját mutatjuk be, beszélgetve velük sikerekről és kudarcokról, munkáról és álmokról: Bodrogi Gyulától Zsótér Sándorig.

A **Színháztörténeti** rovat sorozataiban az ismeretterjesztés jegyében születnek írások: egy évadot 1956 emlékének szenteltük, feltárva és bemutatva: mi történt a Nemzeti Színházban és a magyar színházi életben a forradalom alatt és a megtorlás idején. A 2017/18-as évadot, amely során az intézmény fennállásnak 180. évét ünnepli, az alapítástól elevenítjük fel a Nemzeti történetét. A rovatban évek óta jelenek meg cikkek a Nemzeti elfeledett alakjairól, szólunk színházi szerelemekről is.

A **Nézőpont** rovatban kíváncsiak vagyunk mások véleményére a Nemzeti előadásairól. Minden évadban két „hivatásos” nézőnk írja meg párhuzamos véleményét hónapról hónapra új előadásinkról. Osztovits Ágnes és Lávai Balázs, Gerő András és Horkay Hörcher Ferenc, drMáriás és Száraz Miklós György, Balázs Géza és Kukorelly Endre a 2017/18-as évad nézőpontosai: Pröhle Gergely és Wilhelm Droste.

Színház-novella sorozatunkban a magyar irodalom jeles alkotóitól jelentettünk meg írásokat: Cserna-Szabó András, Darvasi László, Ferdinandy György, Háy János, Lackfi János, Papp Sándor Zsigmond, Tar Sándor, Térey János, Ugron Zsolna.

A Nemzeti Magazin **ingyenes kiadvány**. Megjelenik: egy színházi évadban kilenc alkalommal, **10 000 példányban**. A magazin megtalálható az **ország közel 100 Lira könyvesboltjában**, Budapesten a jelentősebb kulturális intézményekben, számos étteremben és kávéházban. Eljut a **Pest megyei iskolákhoz**.

Főszerkesztő: Kornya István, a szerkesztő munkatársa és tördelő-tervező: Görömbölyi László, fotó: Eöri Szabó Zsolt

SZCENÁRIUM

A Szcenárium a Nemzeti Színház 2013 szeptemberétől indított, jelenleg ingyenesen hozzáférhető művészeti folyóirata, mely a színházi évadhoz igazodva évente kilenc alkalommal jelenik meg 400 nyomtatott példányban, valamint a színház honlapján.

A lap célja, felépítése, rovatai

A Szász Zsolt felelős szerkesztő és Pálfi Ágnes szerkesztő által működtetett folyóirat mindenk előtt a Nemzeti Színház Művészeti Műhelyének szakmai fóruma. Elsősorban a színház jelenlegi és jövőbeli alkotói (rendezői, színészei, a Kaposvári Egyetem színi növendékei) közötti kommunikációt szolgálja. Tematikája szorosan kapcsolódik az intézményben születő előadásokhoz: nem kritikai attitűddel közelít a produkciókhoz, hanem elemző módon, beleértve a dráma- és színháztörténeti háttér feltárását, valamint az esztétikai, színházelméleti alapok számbavételét is.

Az elmúlt öt év során **Kultusz és kánon** rovatban láttak napvilágot a világszínház két, teoretikusként is kimagasló alkotójának, Tadeusz Kantornak és Eugenio Barbának Magyarországon korábban publikálatlan elméleti szövegei. Itt jelent meg többek között az a sorozat is, mely 2015 októberétől 2017 májusáig az elmúlt száz év közép-európai rendezői színházainak avantgárd törekvéseit vette számba.

A **Nemzeti Játékszín rovatban** 2013 decemberétől 2014 májusáig jelent meg a Németh Antal rendezői pályafutásáról szóló cikksorozat. Ezt követte a Gellért Endre pályaképét bemutató tanulmány, melyet a lap 2014 novemberétől 2015 szeptemberéig folytatásokban közölt.

Fogalomtár rovatunkban a színházesztétika alapfogalmait vesszük górcső alá Arisztotelész poétikájától a posztmodern fogalomkészletéig. Legutóbb a Németh Antal emlékéhez kapcsolódva a Színészeti Lexikon általa írott tanulmányértékű szócikkeit közöltük.

Olvasópróba rovatunkban jelentetjük meg a Nemzeti Színház új előadásainak drámatörténeti háttéréről szóló írásokat. Állandó szerzőnk esszéi 2016 szeptemberétől ugyancsak ebben a rovatban jelennek meg a görög tragédiák bölcséleti háttéréről.

Arcmás rovatunkban a színház művészeivel és munkatársaival, a Művészeti Műhely tagjaival készült mélyinterjúkat közlünk eddigi életútjukról, pályájuk alakulásáról, esetenként egy-egy kimagasló egyéni teljesítményükhöz kapcsolódva.

A **Műhely rovat** elsősorban a színház Dramaturgiai Műhelyének aktuális tevékenységét dokumentálja. Részleteket teszünk közzé például a frissen bemutatott előadások szöveganyagából: dramaturgjaink fordításaiból és átirataiból. Fontos esztétikai kérdéseket is érintő beszélgetéseket jelentetünk meg a produciókat létrehozó rendezőkkel, dramaturgokkal, koreográfusokkal és zeneszerzőkkel. Itt közöljük a színházban a lap szerkesztői által rendezett szakmai konferenciák magyar és külföldi résztvevőinek írásait is (e konferenciák felsorolását lásd alább).

MITEM-rovatunkban az évente megrendezett nemzetközi találkozóra érkező külföldi produciók előzetes beharangozásával, illetve a már lezajlott fesztiválok bemutatott előadások értékelésével foglalkozunk. A lap szerkesztői „gyorsjelentésükben” a fesztivál teljes kínálatáról adnak évről évre áttekintő elemzést. 2015-től előbb egy kétnyelvű, 2017-ben pedig már egy teljes egészében angol nyelvű MITEM-számot is megjelentettünk a fesztivál külföldi vendégei számára. E kommunikációs stratégiánknak köszönhetően neves európai színházi alkotók (rendezők, díszlettervezők, esztéták) nyilvánultak meg, emelve a rendezvény nemzetközi rangját és a Szcenárium szakmai színvonalát.

A Félmult rovatban 2014 novembere és 2017 májusa között az elmúlt ötven év jeles magyar alternatív és kőszínházi alkotóit szólaltattuk meg.

Orbis Pictus rovatcímrel 2017 szeptemberétől új interjú-sorozatot indítottunk az iskola és a színház kapcsolatáról, a dráma- és színház-pedagógia aktuális kérdéseiről a téma szakértőivel, kapcsolódva a Nemzeti Színház középiskolásoknak készülő „tantermi előadások” programjához.

Hang – Szín – Kép rovatunk elsősorban a Nemzeti Színházban létrehozott előadások díszlet- és jelmeztervezőinek fóruma, mely igényes képanyaggal dokumentálja a produciók látványvilágát.

A **Kilátó rovatban** főként a színházi közélet aktuális eseményeiről, könyvbemutatókról, hazai és külföldi kulturális fórumokról, fesztiválokról adunk hírt. De a társadalomtudományok és a társművészetek köréből is publikálunk olyan írásokat, melyek felkelthetik a színházi alkotók figyelmét.

A jövőben elmélyültebben kívánunk foglalkozni a lapban a kortárs hazai színjátszás terén zajló aktuális folyamatokkal, a világszínház posztdramatikus korszaka utáni tendenciákkal, az új teatralitás formanyelvével. Állandó partnereink ehhez elsősorban a Nemzeti Színház Dramaturgiai Műhelyének tagjai, akik egy-egy nyelvterület, színházkultúra közvetítői: Király Nina (orosz, lengyel, angolszász), Kozma András (a Szovjetunió utódállamai), Kulcsár Edit (erdélyi magyar, román) Verebes Ernő (délvidéki magyar, szerb, horvát, szlovén, macedón), Rideg Zsófia (francia, olasz) valamint a Nemzeti Magazin főszerkesztője, Kornya István (német).

A Szcenárium által szervezett konferenciák, szakmai napok

• 2014. március 28–29., a MITEM keretében: Identitás – szakralitás – teatralitás. A kétnapos kerekasztal résztvevői: Katona Imre rendező, Regős János, a SZKÉNÉ egykori művészeti vezetője, Johann Wolfgang Niclaus és Małgorzata Dzygadlo-Niclaus, a lengyel Schola Teatru Węajty vezetői, Tömörny Márta, a Nemzetközi Betlehemes Találkozó alapítója. A rendezvény

keretében bemutatásra került a Kezdetben volt az eszme c. film, mely az Odin Színház „The Gospel According to Oxyrhyncus” c. produkciója alapján készült. Moderátor: Szász Zsolt.

- Attila, Isten ostora c. konferencia, 2014. december 6.: A Nemzeti Színház Vidnyánszky Attila rendezte bemutatójához (Isten ostora, 2014. dec. 19.) kapcsolódó rendezvény résztvevői: Csáji László Koppány antropológus, Bárdi László orientalista, Sudár Balázs turkológus, Szörényi László irodalomtörténész, Birtalan Ágnes és Teleki Krisztina mongolista, Somfai Kara Dávid nyelvész, Tömöry Márta színháztörténész, Lezsák Sándor költő, drámaíró, valamint a moderátorként is közreműködő Szász Zsolt bábművész.

- MITEM-előhang, 2015. április 11.: Eugenio Barba Hamu és gyémánt országa c. kötetének bemutatóján a szerzővel a fordítók, Regős János és Pályi András beszélgettek. Sor került az Odin megalapításának 50. évfordulójára készült film lejátzására, Julia Varley műhelybemutatójára, valamint a moderátorként is közreműködő Szász Zsoltnak a Julia Varley-val és Eugenio Barbával készült interjújára.

- Magyar színházi nyelvújítók a 20. században c. konferencia, 2015. november 28. Résztvevői: Fügedi János táncteoretikus, Patonai Anikó Ágnes színháztörténész, Tóth Dénes mozgásszínházi rendező, Mezey Katalin költő, műfordító, Lőrinc László Blattner-kutató, Békés Rozi illusztrátor, a Szcenárium munkatársa, Borgó András zeneesztéta, Fenyves Márk táncművész, Keserü Katalin művészettörténész. Moderátor: Szász Zsolt.

- 2016. április 22., a MITEM keretében: A Balogh Géza Németh Antal színháza c. kötetének bemutatója kapcsán rendezett kerekasztal-beszélgetés résztvevői: Balogh Géza színháztörténész, Lengyel György rendező, Eröss Péter filmrendező. Moderátor: Szász Zsolt.

- 2017. április 19., a MITEM keretében: Mesterkurzus Eugenio Barbával és Julia Varley-val. Az Odin Színház elméleti és gyakorlati munkásságát reprezentáló rendezvény előkészítői és szervezői: Szász Zsolt és Pálfi Ágnes; moderátor: Regős János.

Együttműködés a kortárs (dráma)írókkal, művészeti és tudományos fórumokkal

Szakralitás és posztmodern című kerekasztal a 2013-as debreceni DESZKA fesztiválon. Résztvevői: Pálfi Ágnes költő, esszéíró; Verebes Ernő zeneszerző, költő, drámaíró; Végh Attila költő, filozófus, drámaíró; Szász Zsolt bábművész, dramaturg, a beszélgetés moderátora.

„Memento mori” – A köztes lét esélyei a kortárs színpadon és (dráma)irodalomban címmel került sor a Szcenárium folyóirat estjére a 2014-es debreceni DESZKA Fesztiválon. A beszélgetés résztvevői: Pálfi Ágnes költő, esszéíró; Szász Zsolt bábművész, dramaturg; Tóth Miklós rendező; Végh Attila költő, filozófus, drámaíró.

A folyóirat szerkesztőiként szoros kapcsolatot alakítottunk ki a Művészeti Akadémiával. A testület elméleti folyóiratában, a Magyar Művészetben alapítása, 2013 óta hét színházi tematikájú cikket publikáltunk. Két írással szerepeltünk a Hubay Miklós emlékkonferencia anyagát tartalmazó, 2013-ban megjelent kötetben.

2013-tól rendszeresen részt veszünk a Tokaji Írotábor színházi szekciójának munkájában. Kezdetől azon vagyunk, hogy a kortárs drámaírókat bevonzzuk a Nemzeti Színház szellemi erőterébe. Ennek érdekében a 2017-es tanácskozáson javasoltuk, hogy az Írószövetségen belül alakuljon meg egy színházi–drámaírói szakosztály.

A Nemzeti Színház írói és rendezői ambíciókkal bíró fiatal színészeire való tekintettel kezdeményeztük a kapcsolatfelvételt az Előretolt Helyőrség Íróakadémiával. Egy olyan havi rendszerességű ösztöndíj-sorozat elindításában gondolkodunk, melynek révén aktívabb viszony alakulhat ki a legújabb kortárs irodalom művelői és a színház fiatal alkotói között. E vállalkozásnak a Szcenárium lapjain publikálási lehetőséget is biztosítani kívánunk.

A Szcenárium szerzőgárdája 2014 szeptemberétől 2017 decemberéig

A külföldi szerzőket verzállal, a Nemzeti Színház művészeit, belső munkatársait, Művészeti Műhelyének tagjait és a lap állandó külső munkatársait kurzívval emeltük ki:

A. Szabó Magda | Antall István | Árkosi Árpád | ASSISI SZENT FERENC | Babarczy Veronika | Balázs Attila | *Balogh Géza* | Balogh Tibor | Bangha Imre | BANU, GEORGE | BARBA, EUGENIO | Bartha Lóránd | Bárdi László | *Básti Juli* | *Békés Rozi* | Benedek Gyula | Berecz András | Bessenyei Gedő István | BEYEN, ROLAND | Birtalan Ágnes | Bódi Katalin | Borbély Szilárd | Bordás Roland | Borgó András | BRECHT, BERTOLD | Bukta Imre | CARRERI, ROBERTA | CHATTOT, FRANCOIS | CLAUDEL, PAUL | COCTEAU, JEAN | CORRAL ALONSO, ALICIA | Crespo Rodrigo | Csáji László Koppány | Csasztván András | Csikos Sándor | Cszimadia Tibor | DABIJA, ALEXANDRU | Dávid Zsuzsa | Debreczeni Tibor | Dede Franciska | DI BUDUO, PINO | DIDEROT, DENIS | DIDI, ÉVELYNE | DOSZTOJEVSZKIJ, F. M. | *Durkóvé Varga Nóra* | EIZENSTEIN, SZERGEJ | Elek Tibor | *Eöri Szabó Zsolt* | Fabinyi Tibor | *Farkas Dénes* | Fazekas Gergely Tamás | *Fehér Tibor* | FLORIN, MAGNUS | Fodor Tamás | *Földes László Hobo* | Frigyesi András | Fügedi János | Galántai Csaba | Gedeon József | Gemza Péter | Gergó Judit | GHELDERODE, MICHEL | GORKIJ, MAKSZIM | GROTOWSKI, JERZY | Gyarmati László | Halász Péter | HERITIER, PHILIPPE | Horányi László | Horkay Barnabás | Horváth Ferenc | Hubay Miklós | *Jámbor József* | JEGOSINA, OLGA | Jánosházy György | Jordán Tamás | Juhász Ferenc | Juhász Kristóf | Kamondy Imre | Kanalas Éva | KANTOR, TADEUSZ | Kaposi László | *Katona Imre* | Katona József | Kereszty Ágnes | Keserü Katalin | Király Gyula | *Király Nina* | Kirilla Teréz | Kovács Ilona | Kishonthy Zsolt | *Kiss Csaba* | Kiss Domonkos Márk | Kiss József | *Kornya István* | Kosztolányi Dezső | Kovács Géza | Kovács Veronika | *Kozma András* | Köllő Miklós | Kukucska Csilla | *Kulcsár Edit* | Kulin Ferenc | Ladik Katalin | LÁLAN, (LALON FAKÍR) | Lezsák Sándor | LERMONTOV, MIHAIL | LOTMAN, JURIJ | Lőrinc László | LUPA, KRYSTIAN | MAĐAREV, MILAN | MARTINOV, VLAGYIMIR | Márta István | Marton László | MEI LANFANG | Mezey Katalin | MICHALIK, JUSTYNA | Nagy István | Nagy Lajos | Nagy László | *Nagy Péter István* | Nánay István | Németh Antal | Németh Ilona | Németh László | NOVARINA, VALÈRE | Oka Nagy Ildikó | *Olt Tamás* | Osztójkán Béla | *P. Gulyás Márton* | *Pálfi Ágnes* | Pálfalvi Lajos | Pályi András | Páskándi Géza | Patonai Anikó Ágnes | PICON-VALLIN, BEATRICE | Pilinszky János | POPA, SEBASTIAN-VLAD | PURCĂRETE, SILVIU | Radnóti Zsuzsa | Ráckevei Anna | Rázga Miklós | Regéczi Ildikó | *Regős János* | Révész Ágota | *Rideg Zsófia* | *Rubold Ödön* | Ruszt József | SHEVTSOVA, MARIA | Sinkovitsné Gombos Katalin | SKIBA, PIOTR | Solt Róbert | Sólyom Katalin | Somfai Kara Dávid | Solténszky Tibor | Somlyó György | Spiró György | STÜRMER, HELMUT | Sudár Balázs | Szabó Ágnes | Szakall Judit | Szakonyi Károly | Szilágyi Andor | Szkárosi Endre | Szappanos Gábor | Szarvas József | Szász Emese | Szász Zsolt | Szikora János | Szócs Géza | Szörényi László | TAGIROVSZKY, SARDAR | Tamási Áron | TARSISZ, NAGYEZSDA | Temesi Ferenc | THIBAUDAT, JEAN-PIERRE | *Tóth Augusztá* | *Tóth Dénes Árpád* | Tóth Miklós | *Tömöry Márta* | Török Tamara | TREGUBOV, ALEKSZEJ | TREGUBOVA, MARIJA | Túri Erzsébet | *Udvaros Dorottya* | *Ungvári Judit* | Urbán András | V. Gilbert Edit | Vajda János | VALERY FOKIN | VARLEY, JULIA | Várszegi Tibor | Vecsei H. Miklós | *Verebes Ernő* | *Végh Attila* | *Vidnyánszky Attila* | ifj. Vidnyánszky Attila | Viola Szandra | VIŞNIEC, MATEI | Vörösmarty Mihály | WILMER, STEPHEN | Zsávolya Zoltán

A NEMZETI SZÍNHÁZ GAZDÁLKODÁSA

A gazdálkodás alapelve

Vezetői filozófiám szerint egy intézmény gazdálkodásának alapelve a rendelkezésre álló pénzügyi–gazdasági keretek maximális figyelembe vétele, ezen belül viszont a lehetőségek törvényes felhasználása alapján történő építkezés, fejlesztés, minden esetben elkerülve a túlköltekezés veszélyét. Ezt az elvet követtem mind a 3 millió ft-os évi költségvetéssel rendelkező Beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház vezetése, mind a debreceni Csokonai Színház irányítása során, és ugyanezt az elvet tartom szem előtt az 1,8 milliárdos költségvetésű Nemzeti Színház élén is.

Gazdasági stratégia

2013. évi kinevezésem óta sikerült megvalósítani egy stabil, kiszámítható működést, mely elsősorban a fenntartó által biztosított támogatásnak köszönhető. A jelenlegi támogatás összegét elégségesnek és megfelelőnek tartom a Nemzeti Színház alapfeladatainak ellátásához, illetve szerteágazó művészeti-kulturális programjainak megvalósításához. Amint azt korábban is képviseltem, az ország első számú színházának gazdasági stabilitásában és fizetőképességében is meg kell nyilvánulnia.

Az új Nemzeti Színház fenntartói támogatása a megnyitás óta a következőképpen alakult:

Év	Támogatás összege (ezer Ft)
2002	1 821 600
2003	1 914 900
2004	1 658 240
2005	1 800 000
2006	1 860 000
2007	1 700 000
2008	1 700 000
2009	1 700 000
2010	1 570 100
2011	1 244 596
2012	1 146 007
2013	1 782 160
2014	1 792 160
2015	1 800 200
2016	1 800 000
2017	1 872 700
2018	1 884 500

Bár jelenleg a támogatás mértéke azonos a 2002–2006 évek összegével, néhány fontos tényezőt nem szabad figyelmen kívül hagyni:

egyrészt a pénz vásárlóértékét, amely az inflációt figyelembe véve jelentősen csökkent az elmúlt 15 év alatt;

másrészt azt a speciális helyzetet, hogy az általam 2013-ban átvett Nemzeti Színház épületének és berendezéseinek, technikai eszköztárának (színpad-, fény- és hangtechnika) állaga és állapota jelentős mértékű amortizációt mutatott.

Beruházások, fejlesztések

A Nemzeti Színház átadás-átvételét követően, már az első napoktól folyamatosan érkeztek a karbantartási és felújítási igények, az új beruházások szükségességét szorgalmazó megkeresések a kollégák részéről. Többek között a fény- és hangvezérlő berendezések, illetve a garanciális jótállási határidőt többszörösen meghaladó, elöregedett lámpapark műszaki állapota, az épület beázásai komoly és gyors beavatkozást igényeltek. A prioritások felállítását követően igyekeztünk minden területen orvosolni a legégetőbb problémákat.

Az épület és a technikai eszközök leromlott állapota, illetve az állagmegóvás korábbi elmaradása következtében vezetésem alatt stratégiai feladattá vált nem csak a rendszeres állagmegóvás, de a fokozatos és következetes műszaki és infrastrukturális fejlesztés is, amelyet az elmúlt öt év során mintegy 745 millió forint értékben sikerült megvalósítani.

Az új beruházások elsősorban a technikai eszközök cseréjét érintették, az elmaradt karbantartásokat, felújításokat.

A nézők számára is látványos két fejlesztés valósult meg. A nagyszínpadi nézőtér balkonszintjét korábban két járás egy középső és két szélső részre osztotta. Ezt a két járást megszüntetve és két új, 4-4 személyes páholyt kialakítva a nagyszínpadi nézőtéren 56 hely látási pozícióján javítottunk jelentősen.

2014 novemberben nyitottuk meg a Bajor Gizi Szalont. Az 50 férőhelyes, emelt széksoros terem a 6. emeleten, a nagyszínpadi nézőtér feletti egyik jelmezzraktárból lett kialakítva az önálló estek, szakmai előadások, beszélgetések számára.

Az elmúlt öt év beruházásainak összegszerűsége, beszerzések: 2013. 07. 01-től 2017. 12. 31-ig – nettó forintban:

Immateriális javak	3 349 550
Ingtatlanok vásárlása, felújítása	107 448 801
3 lakás vásárlása, vendégművészek és a kaposvári színészhallgatók elszállásolására	75 566 800
színház épületén végzett felújítás	22 182 658
egyéb felújítás	9 699 343
Műszaki gépek, berendezések	411 671 914
színpadtechnikai eszközök	18 777 061
fény és videótechnikai eszközök (vezérlők, fényvetők, projektorok)	251 819 244
hangtechnikai eszközök (mikrofonok, keverők)	141 075 609
Egyéb járművek	50 494 250
3 személygépkocsi	21 649 325
2 kisbusz	28 844 925
Számítógépek, nyomtatók, irodai berendezések	46 548 248
Egyéb gépek, berendezések	100 370 650
videó eszközök, projektorok, fénytechnika tartozékok	42 769 038
padlók, függönyök, tárolók	32 897 914
hangtechnika tartozékok, hangszerek	7 672 534
egyéb eszközök (bútorok, carb.gépek)	17 031 164
Képzőművészeti alkotások	25 854 065
Nemzeti Színház épületét ábrázoló dombormű	348 600
Sík Ferenc bronz mellszobor, talapzattal	2 100 000
Schwajda György szobor, egékszalakos	23 405 465
Összesen	745 737 478

Kiadási oldalon a legnagyobb tételt a munkavállalókkal kapcsolatos költségek jelentik, de így is további létszám bővítést tervezünk, ami kb. 5–15 főt jelent majd. Ezt az átalakult játszási struktúra és a kiszervezésből újra munkavállalói státuszba szerződött biztonsági szolgálat is indokolja.

Tudva azt, hogy a színház dolgozóinak 80%-a 2002 óta, az első évtől itt dolgozik, fontos cél megtartani őket, hiszen a fluktuáció sem a szakmai munkának, sem az általános munkahelyi légkörnek nem tenne jót. Komoly gazdasági-pénzügyi eredménynek tekintem, hogy a korábbi vezetői időszakok során kialakult, az azonos munkakört betöltő munkatársak bére között mutatkozó kialakult jelentős eltéréseket sikerült fokozatosan kiegyenlíteni, és ezzel gyakorlatilag fel tudtuk számolni a korábban fennálló bérfeszültségeket.

A munkaerőpiacon kialakult bérekre nekünk is reagálnunk kellett, így azt is fontos eredménynek tartom, hogy a rendelkezésünkre álló pénzügyi kereteken belül, az új Nemzeti Színház fennállása során először, 2017-ben sikerült végrehajtanunk egy 10%-os béremelést, amit 2018-ban egy újabb 10%-os emelés követett. És amennyiben a gazdaságban zajló folyamatok megkövetelik, a bérek szempontjából is igyekszünk igazodni hozzájuk.

Minden egyéb tekintetben az elmúlt öt év kiadási mértékével számoltunk, bízva abban, hogy jelentős áremelések nem várhatóak. Azonban, mivel az elmúlt öt évben az éves működési támogatás átlagosan 7%-át fordítottuk beruházásokra, és a teljes felújítás a következő 2–3 évben külön forrásból valósul meg, ez a közel évi 150 millió forint fordítható további béremelésekre, egyéb művészeti kiadásokra, és fedezetet biztosít esetlegesen előre nem látható költségekre.

A legutolsó, 2017-es pénzügyi évben a fenntartói működési támogatásból mintegy 250 millió forintot fordítottunk beruházásokra, bérfejlesztésre, illetve kiegészítő anyagi juttatásokra (110 millió forint műszaki beruházás, 90 millió forint béremelés, 50 millió forint kiegészítő anyagi juttatás).

Fejlesztések 2018-tól

A jelenleg 17 éves épület teljes műszaki felújításának, eszközcserejének költsége megközelíti a 2 milliárd forintot, mely forrás biztosításáról 2017. decemberében döntött a Kormány. A beruházás előreláthatólag 2–3 év alatt valósítható meg.

Terület	nettó forint
Színháztechnológia	1 300 000 000
Épületgépészet	102 000 000
Számítástechnika	70 000 000
Üzemeltetés	528 000 000
Mindösszesen	2 000 000 000

További tervünk a következő öt évre a nézők, illetve a színházi dolgozók parkolási igényeinek megoldása. A Nemzeti Színház építésekor a használatba vétel feltétele volt az előírásoknak megfelelő parkolóhely biztosítása. Figyelembe véve a beruházás feszített ütemét, valamint a környezeti talajmechanikai szakvéleményekben megfogalmazott akkori állapotot, nem készült felszín alatti mélygarázs a Nemzeti Színházhoz.

Az azóta eltelt időszakban a színház működőképességének fenntartása érdekében mindig a környező telkeken való felszíni parkolás biztosításával, elsősorban bérleti konstrukcióban lehetett megoldani ezt a problémát.

Azonban a volt EXPO területén mostanra oly mértékben elfogytak a szabad telkek, hogy jelenleg már csak a MÚPA mellett és a Gregersen körönd közötti szabad területen történhet a parkolás.

Információink szerint ezen a területen is hamarosan elkezdődik egy beruházás – a tervek készítése folyamatban van, az egyeztetések zajlanak.

A multifunkcionális épület alatt tervezett mélygarázsban jelenleg nincs figyelembe véve a Nemzeti Színház parkolási igénye. E másfél évtizede fennálló hiányosság megszüntetésére a legkedvezőbb az lenne, ha a Nemzeti Színház számára ~~külön~~ saját mélygarázs létesülne. Ezt javarészt a Nemzeti Színház és a Művészetek Palotája közötti telekrész beépítésével lehetne megoldani.

Az időbeni ütemezés tekintetében a színház parkolójának hamarabb kellene elkészülnie, mint a multifunkcionális épületnek, hiszen, ha egyszerre kezdődik az építés, 1–2 évig a színháznak semmilyen parkolási lehetősége nem lesz.

Közhasznú és vállalkozási tevékenység

A Nemzeti Színház Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Zrt. mint gazdasági társaság működése közhasznú és vállalkozási tevékenységből áll össze, ám ez utóbbi a működésnek csupán 1,5%-át teszi ki.

A vállalkozási tevékenység elsősorban termék, eszközök bérbeadásából áll, ami a szabad kapacitás kihasználásának mértékéig történik. A jelenlegi alkalmak gyakoribbá tétele már nehézségeket okozna a működésben, erre irányuló törekvéseink nincsenek.

A közhasznú tevékenység: a működés alapja az állami támogatáson túl a jegybevétel és a kapcsolódó TAO támogatás.

2008 óta széles körben ismert a véleményem a TAO jelenlegi rendszeréről. Már a bevezetésekor hangoztattam, hogy a visszaélések lehetősége a rendszerbe bele van kódolva – nem jelent számomra elégtételt a most nyilvánosságra kerülő esetek kapcsán, hogy sajnos igazam lett. Tavaly a Magyar Kultúra Napján a Parlamentben tartott tanácskozáson a magyar kultúra rákos daganatának neveztem a TAO mostani rendszerét.

A Nemzeti Színház az elmúlt öt évben is maradéktalanul kihasználta TAO támogatást, és ezzel tervezünk a következő évekre is. De hangsúlyozva, hogy a Nemzeti Színház egyik alapítója a *0 % jutalék – a Tiszta TAO Társaságok* rendszerének a Fővárosi Nagycirkusszal, a Magyar Állami Operaházzal, a veszprémi Petőfi Színházzal és a szombathelyi Weöres Sándor Színházzal együtt. A 0 % jutalék körébe belépő előadó-művészeti szervezetek vállalják, hogy nem fizetnek egyetlen forint jutalékot sem a társaságiadó-befizetések után. Így eléri, hogy a vállalati adótámogatások kizárólag a nézőket szolgálják, a művészeti produciók megvalósításához járuljanak hozzá.

A jelenlegi saját bevételt az előadásszám és/vagy a jegyár emelésével lehetne tovább növelni. Előzőt a dolgozói kapacitás, utóbbit a szemléletünk miatt nem áll módunkban megvalósítani. Mint azt már többször, több helyen nyilatkoztam: véleményem szerint a színházjegyeket ingyenessé kellene tenni, hiszen a színház fenntartói támogatását az állam az adófizető polgárok adóiból biztosítja. A jelenlegi működési rendszert figyelembe véve e törekvésemet egyelőre néhány előadás ingyenessé tételére korlátoztam, de úgy gondolom, hogy a kiemelt állami támogatásnak érzékelhetővé kell válnia a jegyárakban is, így áremelést nem tervezünk.

A támogatás összegében kisebb mértékű emeléssel kalkuláltunk, de a jelenlegi mérték, mint azt az elmúlt öt év is bizonyítja, elégséges egy kiegyensúlyozott gazdálkodáshoz.

A színház jellegéből fakadóan (közhasznú és nonprofit) nem célunk a nyereségorientáltság, de a fenntartó által is elvárt pozitív eredmény számunkra is irányadó, így ennek megfelelően állítottuk össze a színház következő öt éves gazdálkodási tervét, kiegészítve az elmúlt két év adataival.

Tétel	Megnevezés	2016. évi tény	2017. évi terv	2018. évi terv	2019. évi terv	2020. évi terv	2021. évi terv	2022. évi terv	2023. évi terv - jan.1-jún.30
1	Belföldi értékesítés	212 432	215 000	215 000	222 000	225 000	225 000	228 000	120 000
2	Export értékesítés	2 000	5 000	10 000	6 000	6 000	8 000	10 000	6 000
I.	Értékesítés nettó árba.	214 432	220 000	225 000	228 000	231 000	233 000	238 000	126 000
03.	Saját t.k.áll.vál.	0		0					
04.	Saját előáll.eszk.akt.ért.	15 871	16 000	16 000	15 000	15 000	14 500	16 000	18 000
II.	Aktivált saját telj.értéke	15 871	16 000	16 000	15 000	15 000	14 500	16 000	18 000
III.	Egyéb bevételek	2 238 265	2 247 700	2 236 500	2 318 000	2 340 000	2 325 000	2 340 000	1 200 000
	<i>ebből költségt., tám.</i>	<i>2 238 265</i>	<i>2 247 700</i>	<i>2 236 500</i>	<i>2 318 000</i>	<i>2 340 000</i>	<i>2 325 000</i>	<i>2 340 000</i>	<i>1 200 000</i>
05.	Anyagköltség	116 593	117 858	120 000	124 000	128 000	128 000	134 000	70 000
06.	Igénybe vett szolg.értéke	702 719	740 000	680 000	760 000	775 000	775 000	782 000	450 000
07.	Ig.vett egyéb szolg.ért.	21 215	22 000	22 000	30 000	34 000	34 000	34 000	17 000
08.	Eladott áruk besz.értéke	0	0	0	0	0	0	0	0
09.	Eladott közv. szolg.ért.	14 566	4 000	0	7 000	8 000	8 000	10 000	5 000
IV.	Anyagjellegű ráfor.	855 093	883 858	822 000	921 000	945 000	945 000	960 000	542 000
10.	Béreköltség	760 280	807 390	861 198	880 000	890 000	890 000	890 000	421 000
11.	Személyi jellegű egyéb kif.	216 580	212 078	234 128	228 000	228 000	220 000	220 000	122 000
12.	Bérráfordítók	249 116	255 474	235 973	230 000	224 000	218 000	222 000	116 000
V.	Személyi jellegű ráf.	1 225 976	1 274 942	1 331 299	1 338 000	1 342 000	1 328 000	1 332 000	659 000
VI.	Értécsökkenési leírás	256 249	258 254	265 973	245 000	245 000	245 000	255 000	125 000
VII.	Egyéb ráfordítások	117 622	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	40 000	15 000
A	ÜZEMI TEV.EREDMÉNYE	13 628	16 646	8 228	7 000	4 000	4 500	7 000	3 000
13.	Kapott osztalék és rész.	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	Részesedések ért.árf.ny.	0	0	0	0	0	0	0	0
15.	Bef.pénz.e.kam., árf.nyer.	0	0	0	0	0	0	0	0
16.	E.kap.kam.és kam.jel.bev.	6	50	0	60	60	60	60	30
17.	Pénzügyi műv.egyéb bev.	5	0	50	0	0	0	0	0
VIII.	Pénzügyi műv.bevételei	11	50	50	60	60	60	60	30
18.	Befek.pénz.eszk.árf.veszt.	0	0	0	0	0	0	0	0
19.	Fiz.kam.és kam.jel.ráf.	0	0	0	0	0	0	0	0
20.	Rész.ért.pap.; bb.értékv.	0	0	0	0	0	0	0	0
21.	Pénz.műv.egyéb ráf.	1 749	2 000	1 500	2 000	2 000	2 000	2 000	1 100
IX.	Pénzügyi műveletek ráf.	1 749	2 000	1 500	2 000	2 000	2 000	2 000	1 100
B.	PÉNZÜGYI MŰV. ERED.	-1 738	-1 950	-1 450	-1 940	-1 940	-1 940	-1 940	-1 070
C.	ADÓZÁS ELŐTTI ERED.	11 890	14 696	6 778	5 060	2 060	2 560	5 060	1 930
X.	Adófizetési kötelezettség								
D.	Adózott eredmény	11 890	14 696	6 778	5 060	2 060	2 560	5 060	1 930

MITEM

A MITEM költségvetése 2014-es alapítása óta változatlan: évente 200 millió forint. A működés biztonsága, a tervezhetőség tekintetében kiemelten fontos, hogy ez a támogatás három éves ciklusokra szól.

Egy ilyen méretű, európai mértékkel nézve is jelentős fesztivál ebből a támogatásból csak úgy bonyolítható le, hogy munkatársaim (gazdasági vezetés, dramaturgok, pr-marketing, szervezés, értékesítés, műszak) alapfeladataik mellett végzik a MITEM-mel kapcsolatos teendőket: nem tartunk fenn külön fesztiválirodát, stábot. Ez jelentős plusz teher, de az elkövetkező MITEM-ek elbonyolítását is ebben a rendszerben szeretnénk megvalósítani.

A 2017-es MITEM fő számai:

36 000 000	megbízási díjak, műszaki kiszolgálás
167 000	anyagbeszerzés
6 608 000	reklám kiadások
7 754 000	fordítás, tolmácsolás, technika
109 740 000	előadások díja
17 286 000	előadásokhoz szükséges eszközök biztosítása
19 674 000	szállás
3 563 000	reprezentáció
200 792 000	összesen

A Nemzeti Színház gazdaságilag stabil, gazdálkodása kiegyensúlyozott, és ezt a helyzetet a továbbiakban is célunk megtartani és erősíteni.

Szervezeti felépítés

A humán erőforrást illetően személyi cserét nem tervezek, az irányításban az eddig bevált struktúrát szeretném követni, amelyet a szervezeti felépítésben látható:

Az ábrát lásd a következő oldalon:

A NEMZETI SZÍNHÁZ ARS POETICÁJA

A Nemzeti Színház, művészeti hitvallását tekintve nem választható el a Nemzet fogalmától, ami azt jelenti, hogy egyenrangú szerepet játszik benne művészet, és a hitvallás. A kettő egymásból fakad, egyik szüli a másikat, mégis érdekes és érdemes a köztük lévő összefüggéseket görcső alá venni, hisz ezek teremtik meg azt a végeredményt, ami nem más, mint színházunk többféle tevékenységre kiterjedő működési rendje, és melynek fősodrat előadásaink képviselik. Íme, néhány alapgondolat, mely munkánkat ars poeticaként segítette az elmúlt évek során:

Hitvallásból művészet

Úgy hinni kimondott szavaink igazságában, ahogy a hozzájuk köthető gondolatokban és eszmékben hiszünk – ez formálja a színpadi beszédet.

Úgy megélni a látványt, hogy ha az magát a Csodát tárja elénk, nem pillantunk kétkedve a színpad mögé.

Úgy gyönyörködni a színpadi tér hangjaiban, ahogy az erdőben sétáló ember a madárfüttyben gyönyörködik: kicsit önmagába, kicsit önmaga fölé figyelve – ki mikor, mennyire része az erdőnek, színháznak.

Művészetből hitvallás

Minden szó, amit valamikor leírtak, és ami egy adott helyzetben a színpadon elhangzik, tükrözze azt az igazságot, amelyből vétetett. Ez minden szónál, minden mondatnál mást jelent – van, hogy éppen a hazugságot – de akkor is, *valaminek* az igazságaként kell kimondanunk.

A színpadkép, mely lehet jól esően szép vagy zavarba ejtően elborzasztó, mit sem ér, ha nézőként nem tudunk beleköltözni – a puszta látványába. A színház vizuális hitelét csak ez az érzület adja.

Hangokkal a zenén túlit megcélozni, hogy azok együtt létezzenek szöveggel, díszlettel, mozgással, szerepekkel. Így kell megszólalnia a Zenének, mely saját hangjai fölött lebeg – akár a himnuszunk.

A Színház mindazon működési formái hitvallásunk részét képezik tehát, melyek a magyarság szellemi fennmaradását és gyarapodását hivatottak szolgálni. Ebből fakad, hogy a repertoár kialakítása és fenntartása mellett, épületünkben, mint szakrális térben továbbra is egy olyan fórumot szándékozunk létrehozni, ahol egymástól független események együttesen vesznek részt egy, a közönséget folyamatosan megszólító tevékenységben. Ezek a nem feltétlenül színházi történések – ünnepkörökhöz kötődő műsorok, ifjúsági rendezvények, koncertek, irodalmi estek, konferenciák és kerekasztal beszélgetések – nem választhatók szét egymástól, hisz közös célt szolgálnak: együtt létezést egy közös érzelmi töltéssel rendelkező erőterben. Csakúgy, ahogy maga a Színház sem osztható részelemekre, hisz a művészetek több ágát összeolvastva, egységes alkotást hoz létre: az előadást. Tevékenységünk tágabb és szűkebb szakmai értelmezésén túl, mégis kijelenthetjük: a legfontosabb célunk Színházat teremteni, előadásokat létrehozni, hisz ezek jelentik számunkra azt a szellemi energiát, mely e hajót mozgatja. Irodalom és dráma, látvány és zene, mozdulat és tánc, és nem utolsó sorban a közönséggel kialakított kölcsönös kapcsolat az, ami így, egybegyúrva, egy nemzeti lelki bázis kialakítását jelenti.

A Nemzeti Színház művész színház, és egyben Költői Színház is – irányadó elv, felfelé tekintés, egy mindig megújuló rácsodálkozás, rácsodálkoztatás mindarra, ami bennünk és körülöttünk történik. Nevezhetnénk a lélek színházának is, ha tisztában volnánk e szó „valódi” jelentésével. De a mi célunk nem a minden áron való megnevezés. Sokkal inkább az, hogy képesek legyünk észrevenni a megnevezhetetlent – a színház újrafelfedezésének csillagát, ami a közönséggel megosztva művészetté magasodik.

Munkatársaimmal együtt azt szeretnénk, hogy a Nemzeti Színház olyan Ház legyen, mely nyitott kapuin át összeköt bennünket a külvilággal. Budapestit a vidéki vagy külhoni magyarral, a magyarországi színházi kultúrát más országok színházi kultúrájával. A tér viszont, amit e Ház falai behatárolnak ma is a magyarság lelki és szellemi épülésének felségterületét képezik.

Végül, de nem utolsósorban, néhány szót ars poeticánk méltán kihagyhatatlan szempontjáról: a fenti megközelítéseket, irányvonalakat elfogadtatni, megszerettetni a soron következő generációkkal – ez lenne a nemzet szellemi jövőjének záloga, mely tevékenységünk létfontosságú részét képezi.

RÉSZLETES SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ

Vidnyánszky Attila

Születési hely: Beregszász, 1964. 03. 08.

Állampolgárság: magyar

Jelenlegi főállású munkahely: Nemzeti Színház Közhasznú Nonprofit Zrt.

Beosztás: vezérigazgató

Legmagasabb iskolai végzettség: Ungvári Állami Egyetem – Filológia Kar, magyar szak, 1985, és Kijevi Karpenko-Karij Színház- és Filmművészeti Egyetem, rendező szak, 1992.

Idegen nyelv: orosz – tárgyalási szint, ukrán – társalgási szint, angol – alapfok.

Tanulmányok és munka

Első diplomámat bölcsészként szereztem 1985-ben az Ungvári Állami Egyetemen, majd két évig irodalmat és történelmet tanítottam. 1992-ben a kijevi Film- és Színházművészeti Főiskolán szereztem második diplomámat.

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház alapítója (1993) és művészeti vezetője voltam. 2004-ben a Magyar Állami Operaház főrendezőjévé neveztek ki. Két évvel később a debreceni Csokonai Színház művészeti vezetője (2006), majd igazgatója lettem (2007–2013). 2013-tól vagyok a Nemzeti Színház főigazgatója.

Több mint 130 előadást rendeztem 30 színházban, többek között Szlovákiában, Szerbiában, Horvátországban, Ukrajnában, Oroszországban.

Oktatói tevékenységem

1990 és 1997 között színészmesterséget oktattam a kijevi Állami Karpenko-Karij Színház- és Filmművészeti Egyetem, ahol két magyar színészosztály vezetője voltam. 2011-ben a Kaposvári Egyetem címzetes egyetemi tanára lettem, 2012–2013 között igazgattam a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetét. 2013 óta az egyetem művészeti rektorhelyettese, 2016-tól pedig egyetemi tanára vagyok. Első színészosztályom 2017-ben végzett.

Szakmai és közéleti megbízatások

2005-ben választottak a Magyar Művészeti Akadémia tagjai közé. 2008-ban részt vettem a Magyar Teátrumi Társaság megalapításában, amelynek azóta az elnöke vagyok. 2010 és 2013 között az EMMI minisztere mellett működő Színházművészeti Bizottság elnökeként is tevékenykedtem.

Díjak:

Puskin érdemérem (2017, Moszkva)

Nyírcsászáriért-díj (2017)

„Teatral Közönségdíj” – Évad előadása díj a *Bűn és bűnhődés* c. előadásért (2017, Szentpétervár)

Macedón Nemzeti Színház Fesztiválja – Kimagasló Színházi Teljesítményért adományozott díj (2016)

Hevesi Sándor-díj (2016)

15. Los Angeles-i Magyar Filmfesztivál: „legjobb rendezés” díja *A szarvassá változott fiú* c. filmért (2015)

Pécsi Országos Színházi Találkozó: „legjobb rendezés” és „legjobb előadás” díja az *Isten ostora* című előadásért (2015)

Madách-díj (2015)

Sík Ferenc-nívódíj (2014)

Pro Urbe-díj Debrecen (2013)

Kossuth-díj (2011)

Pécsi Országos Színházi Találkozó: a *Mesés férfiak szárnyakkal* c. előadás a „különleges látványvilágáért, a színházi eszközök komplex használatáért” kapott elismerést (2011)

Mejerhold-díj (2009, Moszkva)

Magyar Művészetért-díj (2007)

Nádasdy Kálmán-díj (2006)

Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztje (2005)

Gundel művészeti díj (2004, Janáček *Jenufa* című operájának rendezéséért)

Kritikusok díja (2004, *Bernard-Marie Koltès Roberto Zucco* c. darabja rendezéséért)

Kultúra Lovagja (2003)

Jászai Mari-díj (2002)

Ukrajna Érdemes Művésze (2002)

Vasvárért díj (2002)

Fővárosi Önkormányzat legjobb rendezésért járó díja (2002, az *Álszentek összeesküvése* c. Molière-előadásért)

Az év rendezője (Ukrajna, 2000)

Teplánszky Katalin-díj (Kisvárdai Társulatépítésért)

Kontakt Fesztivál díja (*Toruń*, Lengyelország, 1997, T. S. Eliot *Gyilkosság a székesegyházban* c. művének előadásáért)

Arany Oroszlán Fesztivál díja (Ukrajna, Lemberg, 1995, a *Godot-ra várva* c. S. Beckett-előadásért)

Herszioneszi Játékok rendezői díja (Ukrajna, 1994, a *Szentivánéji álom* c. Shakespeare-előadásért)

A Határon Túli Magyar Színházak (2009-től a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválján) 1993 óta 14 különböző díj